

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 10 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forsikrings- og
finansmarkedslovgivingen
(samleproposisjon)

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 10 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forsikrings- og
finansmarkedslovgivingen
(samleproposisjon)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	2.3.1	Bakgrunnen for lovforslaget	18
2	Deling av opplysninger med kommunale pensjonsleverandører til arbeidet med ny offentlig AFP mv.	7	2.3.2	Gjeldende rett	18
2.1	Bakgrunnen for lovforslaget	7	2.3.3	Forslaget i høringsnotatet	19
2.1.1	Ny AFP i offentlig sektor	7	2.3.4	Høringsinstansenes syn	19
2.1.2	Høringsnotat om deling av opplysninger fra Skatteetaten og Arbeids- og velferdsetaten mv. med kommunale pensjonsleverandører til arbeidet med ny offentlig AFP mv.	7	2.3.5	Departementets vurdering	19
2.1.3	Høringen	8	2.4	Adgang til å treffe automatiserte avgjørelser	20
2.2	Deling av opplysninger fra Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten mv. til bruk for arbeidet med AFP i offentlig sektor	8	2.4.1	Bakgrunnen for lovforslaget	20
2.2.1	Deling av opplysninger fra Skatteetaten	8	2.4.2	Gjeldende rett	21
2.2.1.1	Gjeldende rett	8	2.4.3	Forslaget i høringsnotatet	21
2.2.1.2	Forslaget i høringsnotatet	9	2.4.4	Høringsinstansenes syn	21
2.2.1.3	Høringsinstansenes syn	10	2.4.5	Departementets vurdering	22
2.2.1.4	Departementets vurdering	10	3	Endring i forsikringsvirksomhetsloven om premier i skadeforsikring	23
2.2.2	Deling av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten	12	3.1	Bakgrunnen for lovforslaget	23
2.2.2.1	Gjeldende rett	12	3.1.1	Brev til Finansdepartementet fra The Nordic Association of Marine Insurers og Equinor Insurance AS	23
2.2.2.2	Forslaget i høringsnotatet	13	3.1.2	Høringsnotat om forslag til endring av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7	23
2.2.2.3	Høringsinstansenes syn	13	3.1.3	Høringen	23
2.2.2.4	Departementets vurdering	13	3.2	Gjeldende rett	24
2.2.3	Deling av opplysninger fra Fellesordningen for AFP i privat sektor	15	3.3	Forslaget i høringsnotatet	24
2.2.3.1	Gjeldende rett	15	3.4	Høringsinstansenes syn	25
2.2.3.2	Forslaget i høringsnotatet	15	3.5	Departementets vurdering	25
2.2.3.3	Høringsinstansenes syn	15	4	Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet – endringer i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven	26
2.2.3.4	Departementets vurdering	15	4.1	Bakgrunnen for lovforslaget	26
2.2.4	Deling av opplysninger fra nåværende og tidligere arbeidsgivere	16	4.1.1	Høringsnotat om avvikling av konsesjonspliktig virksomhet	26
2.2.4.1	Gjeldende rett	16	4.1.2	Høringen	26
2.2.4.2	Forslaget i høringsnotatet	17	4.2	EØS-rett	27
2.2.4.3	Høringsinstansenes syn	17	4.2.1	Generelle EØS-rettslige prinsipper	27
2.2.4.4	Departementets vurdering	17	4.2.2	Relevante EØS-rettsakter	27
2.3	Deling av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten til bruk for beregning av fremtidige pensjonsytelser fra kommunal pensjonsordning	18	4.3	Nordisk rett	28
			4.3.1	Avvikling av verdipapirforetaks konsesjonspliktige virksomhet	28
			4.3.2	Avvikling av forvaltnings-selskapers konsesjonspliktige virksomhet	28
			4.3.3	Avvikling av AIF-forvalteres konsesjonspliktige virksomhet	29
			4.4	Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet	29

4.4.1	Gjeldende rett	29	5.2.4	MiFID II artikkel 35 nr. 7 fjerde ledd	48
4.4.1.1	Verdipapirforetak	29	5.2.5	MiFID II artikkel 47 nr. 1 bokstav d	49
4.4.1.2	Forvaltningsselskaper for verdipapirfond	30	5.2.6	MiFID II artikkel 48 nr. 6	49
4.4.1.3	AIF-forvaltere	31	5.2.7	MiFID II artikkel 84 nr. 1 bokstav a og c	50
4.4.2	Forslaget i høringsnotatet	32			
4.4.3	Høringsinstansenes syn	34			
4.4.4	Departementets vurdering	34			
4.5	Tilsynet med foretak under avvikling	36	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	51
4.5.1	Gjeldende rett	36	6.1	Endringer i forsikrings- virksomhetsloven, skatteforvaltningsloven og AFP-tilskottsloven (deling av opplysninger mv.)	51
4.5.1.1	EØS-rett	36	6.2	Endringer i forsikrings- virksomhetsloven om premier i skadeforsikring	51
4.5.1.2	Norsk rett	36	6.3	Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet	52
4.5.2	Forslaget i høringsnotatet	37	6.4	Presiseringer i verdipapirhandelloven	52
4.5.3	Høringsinstansenes syn	38			
4.5.4	Departementets vurdering	38	7	Merknader til de enkelte bestemmelsene	53
4.6	Samtykke ved overføring av forvaltningen av alternative investeringsfond	38	7.1	Merknader til endringer i forsikringsvirksomhetsloven	53
4.6.1	Gjeldende rett	38	7.2	Merknader til endringer i verdipapirhandelloven	54
4.6.1.1	EØS-rett	38	7.3	Merknader til endringer i AFP-tilskottsloven	56
4.6.1.2	Norsk rett	38	7.4	Merknader til endringer i verdipapirfondloven	56
4.6.2	Forslaget i høringsnotatet	39	7.5	Merknader til endringer i AIF-loven	57
4.6.3	Høringsinstansenes syn	39	7.6	Merknader til endring i skatteforvaltningsloven	58
4.6.4	Departementets vurdering	40			
4.7	Oppnevning av administrator	40			
4.7.1	Gjeldende rett	40			
4.7.1.1	EØS-rett	40			
4.7.1.2	Norsk rett	40			
4.7.2	Forslaget i høringsnotatet	41			
4.7.3	Høringsinstansenes syn	43			
4.7.4	Departementets vurdering	44			
5	Presiseringer i verdipapirhandelloven	47			
5.1	Bakgrunnen for lovforslaget	47			
5.2	Presiseringer i verdipapirhandelloven	47			
5.2.1	MiFID II artikkel 4 nr. 1 punkt 55 og 56	47			
5.2.2	MiFID II artikkel 19 nr. 4	48			
5.2.3	MiFID II artikkel 27 nr. 5 annet ledd	48			
				Forslag til lov om endringer i forsikrings- og finansmarkedslovgivingen (samleproposisjon)	60

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 10 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forsikrings- og finansmarkedslovgivingen (samleproposisjon)

*Tilråding fra Finansdepartementet 8. november 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i forsikrings- og finansmarkedslovgivingen.

I punkt 2 foreslår departementet endringer i forsikringsvirksomhetsloven, skatteforvaltningsloven og AFP-tilskottsloven. Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten, Fellesordningen for AFP i privat sektor og nåværende og tidligere arbeidsgivere skal etter forslaget få en plikt til å gi kommunale pensjonsleverandører opplysninger disse trenger for å behandle søknader om ny avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig sektor, jf. punkt 2.2. For kontrollformål, foreslås det også at arbeidsgivere med kommunal tjenstepensjon får en plikt til å rapportere hvilken pensjonsinnretning de har i skattemeldingen for arbeidsgiveravgift. Forslagene har bakgrunn i innføringen av ny AFP i offentlig sektor fra 1. januar 2025.

I punkt 2.3 foreslås det at Arbeids- og velferdsetaten skal gi opplysninger til kommunale pensjonsleverandører til bruk for leverandørenes veiledning av sine medlemmer om forventet fremtidig pensjon fra pensjonsordningen. Videre fore-

slås det at kommunale pensjonsleverandører får en hjemmel til på nærmere angitte vilkår å treffe automatiserte avgjørelser, jf. punkt 2.4. Forslagene har som formål å bidra til mer effektiv saksbehandling hos de kommunale pensjonsleverandørene.

Det foreslås også at det ikke lenger skal stilles krav til at premien i skadeforsikring skal beregnes for en bestemt tidsperiode, og å oppheve dagens maksimale bindingstid på forsikringspremien, som er på fire år, jf. punkt 3.

I punkt 4 foreslår departementet endringer i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og lov om alternative investeringsfond (AIF-loven). Endringene skal sikre en forsvarlig avvikling av konsesjonspliktig virksomhet når tillatelsen er kalt tilbake, og slik bedre investorvernet. Det foreslås å klargjøre at foretak som har fått tilbakekalt tillatelsen til å drive med investeringsvirksomhet, fondsforvaltning eller forvaltning av alternative investeringsfond må avvikle den konsesjonspliktige virksomheten, jf. punkt 4.4. Videre foreslås det å klargjøre at Finanstilsynet fører tilsyn med foretak

under avvikling av konsesjonspliktig virksomhet og kan gi pålegg om hvordan den konsesjonspliktige virksomheten skal avvikles, jf. punkt 4.5. Departementet foreslår dessuten at det inntas en bestemmelse i AIF-loven om at overføring av forvaltningen av et fond til en annen forvalter forutsetter tillatelse fra Finanstilsynet, jf. punkt 4.6. I punkt 4.7 foreslås det at Finanstilsynet skal få en hjemmel til å, på nærmere vilkår, oppnevne en administrator til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten.

Proposisjonen punkt 5 inneholder forslag til presiseringer i verdipapirhandelloven. Endringene foreslås for å sikre korrekt gjennomføring av Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/65/EU av 15. mai 2014 *om markeder for finansielle instrumenter og om endring av direktiv 2002/92/EF og direktiv 2011/61/EU Verdipapirmarkedsdirektivet 2014 (MiFID II)*. Endringene er presiseringer, rettelser og tekniske tilpasninger, og innebærer ingen realitetsendringer.

2 Deling av opplysninger med kommunale pensjonsleverandører til arbeidet med ny offentlig AFP mv.

2.1 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1.1 Ny AFP i offentlig sektor

Den 3. mars 2018 ble det inngått avtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor. Punkt 3 i avtalen omhandler ny AFP i offentlig sektor. Ny AFP i offentlig sektor skal innføres fra 1. januar 2025. Den skal være en livsvarig ytelse som skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

AFP er en tariffavtalebasert ordning. For medlemmer i Statens pensjonskasse gjelder i tillegg lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Ved lov 12. april 2024 nr. 14 om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon) er det vedtatt endringer som gjennomfører ny AFP i offentlig sektor for medlemmer av Statens pensjonskasse. Lovendringene har bakgrunn i forslag i Prop. 35 L (2023–2024) *Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)*. Forslaget ble vedtatt av Stortinget 21. mars 2024, jf. Lovvedtak 51 (2023–2024), jf. Innst. 231 L (2023–2024) om *Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)*. Lovendringene trådte i kraft 1. oktober 2024.

Lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse gjelder ikke for medlemmer av kommunale tjenestepensjonsordninger. I kommunale tjenestepensjonsordninger, som omfatter ansatte i kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og foretak med kommunal tilknytning mv., er vilkårene og de øvrige reglene for AFP gitt i tariffavtalen eller vedtektene. Kommunale tjenestepensjonsleverandører er livsforsikringsforetak og pensjonskasser som kan tilby kommunal tjenestepensjon etter reglene i lov 10. juni 2005 nr. 44 om *forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)* kapittel 4.

Søknad om ny AFP skal rettes til tjenestepensjonsleverandørene, og det er tjenestepensjonsleverandørene som skal vurdere om den enkelte søker oppfyller vilkårene for AFP. For at pensjonsleverandøren skal kunne ta stilling til om vilkårene for AFP i offentlig sektor er oppfylt og for å beregne AFP, er det behov for å ha opplysninger om eventuelle andre inntekter søkeren har hatt, søkerens pensjonsbeholdning i folketrygden mv. Etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 har Statens pensjonskasse rett til å innhente slike nødvendige opplysninger. For at leverandører av kommunal tjenestepensjon skal kunne vurdere søknader om AFP, er det derfor behov for lovhjemler slik at disse leverandørene kan gis tilgang til opplysninger på lik linje med Statens pensjonskasse.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet uttalte, jf. Prop. 35 L (2023–2024) punkt 9.3:

«Både KLP, Oslo Pensjonsforsikring, Gabler og Arbeids- og velferdsdirektoratet viser i sine høringssvar til at tjenestepensjonsleverandørene mangler tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for informasjonsutveksling som er nødvendig for å kunne behandle søknader om AFP. Departementet bemerker at Finansdepartementet som rett departement har igangsatt et arbeid med et høringsforslag med sikte på å få nødvendig hjemmelsgrunnlag på plass før 2025.»

2.1.2 Høringsnotat om deling av opplysninger fra Skatteetaten og Arbeids- og velferdsetaten mv. med kommunale pensjonsleverandører til arbeidet med ny offentlig AFP mv.

I høringsnotatet *Deling av opplysninger fra Skatteetaten og Arbeids- og velferdsetaten mv. med kommunale pensjonsleverandører til arbeidet med ny offentlig AFP mv.* 28. juni 2024 foreslo Finansdepartementet hjemmelsgrunnlag som er nødvendige for at leverandører av kommunal tjenestepensjon skal kunne behandle søknader om AFP.

I høringsnotatet ble det også foreslått regler som har til formål å bidra til mer effektiv saksbehandling hos de kommunale pensjonsleverandørene, og som ikke er begrenset til arbeidet med ny AFP i offentlig sektor.

2.1.3 Høringen

Finansdepartementet sendte 28. juni 2024 høringsnotatet *Deling av opplysninger fra Skatteetaten og Arbeids- og velferdsetaten mv. med kommunale pensjonsleverandører til arbeidet med ny offentlig AFP mv.* på høring. Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser, med frist for merknader 20. august 2024:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Datatilsynet
Finanstilsynet
Forbrukerrådet
Forbrukertilsynet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Skattedirektoratet
Statens pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Den norske aktuarforening
Den norske Revisorforening
Fellesordningen for AFP i privat sektor
Finans Norge
Finansforbundet
Gabler AS
Hovedorganisasjonen Virke
Kommunal Landspensjonskasse
KS
LO
NHO
Oslo Pensjonsforsikring AS
Pensjonistforbundet
Pensjonskasseforeningen
Unio
YS

Følgende høringsinstanser har hatt realitetsmerknader til forslagene:

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Datatilsynet
Skattedirektoratet

Statens pensjonskasse

Arbeidsgiverforeningen Spekter
Fellesordningen for AFP i privat sektor
Finans Norge
Gabler AS
Kommunal Landspensjonskasse
KS
NHO
Oslo Pensjonsforsikring AS
Pensjonskasseforeningen

Følgende høringsinstanser har svart at de ikke har merknader:

Justisdepartementet
Klima- og miljødepartementet

Statistisk sentralbyrå

Akademikerne
Delta (Yrkesorganisasjonenes sentralforbund)

2.2 Deling av opplysninger fra Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten mv. til bruk for arbeidet med AFP i offentlig sektor

2.2.1 Deling av opplysninger fra Skatteetaten

2.2.1.1 Gjeldende rett

Et av vilkårene for å få ny AFP i offentlig sektor er at medlemmet ved 62 år har vært arbeidstaker i minst syv av de siste ni årene hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller tilsvarende avtale om avtalefestet pensjon. I dette inngår også tid arbeidstakeren har vært omfattet av privat AFP i denne perioden, dersom dette gjør at ansiennitetskravet oppfylles. Videre er det blant annet vilkår om at vedkommende i de samme syv av de siste ni årene ikke har hatt annen inntekt som overstiger pensjongivende inntekt fra arbeidsgivere som nevnt over. For å kunne avgjøre om medlemmer oppfyller kvalifikasjonskravene trenger pensjonsleverandøren derfor tilgang til opplysninger om medlemmets inntekter og arbeidsforhold i denne perioden.

For å avklare om søkeren har hatt «annen inntekt» som overstiger pensjongivende inntekt fra arbeidsgivere i offentlig sektor eller fra private AFP-bedrifter, vil det være behov for å innhente opplysninger fra Skatteetaten om inntektsforhold. Dette kan være inntekter fra private bedrifter som

ikke har AFP, næringsinntekter, dagpenger ved permittering mv.

Arbeidsgivere er pliktige til hver måned å sende opplysninger i a-meldingen om blant annet arbeidstakeres inntekt til Skatteetaten i medhold av lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) § 7-2. Opplysningene skal blant annet omfatte lønn og annen godtgjøring for arbeid. Rapporteringen skjer via a-ordningen, som er en samordnet måte for arbeidsgivere å rapportere opplysninger om inntekt og arbeidsforhold til Skatteetaten, NAV og SSB.

Opplysninger som arbeidsgiveren gir etter lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) § 3 er omfattet av taushetsplikten etter samme lov § 7. Opplysningene kan bare deles med etatene som er nevnt i samme lov § 8. Spørsmål om deling av inntektsopplysninger må derfor vurderes etter skatteforvaltningsloven § 3-1 mv. Skatteetaten kan bare utlevere slike opplysninger til private og offentlige aktører som har rettslig grunnlag for å innhente og behandle opplysningene. Hjemmel for utlevering av opplysninger må i så fall begrunnes i hensyn som veier tynge enn hensynene bak taushetsplikten.

Opplysninger om inntektsforhold som er innrapportert i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-2, er omfattet av taushetsplikten etter skatteforvaltningsloven § 3-1. Gjeldende regler åpner ikke for at Skatteetaten kan dele opplysninger om inntektsforhold med kommunale pensjonsleverandører til bruk for deres arbeid med å vurdere om vilkårene for AFP er oppfylt.

Statens pensjonskasse har en egen hjemmel i lov 28. juni 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse (Statens pensjonskasseloven) § 45 til å innhente nødvendige opplysninger for å forvalte de ordningene Statens pensjonskasse administrerer fra blant annet arbeidsgiver, offentlig myndighet og institusjon som administrerer annen pensjons- eller trygdeordning uten hinder av taushetsplikt. Bestemmelsen i § 45 åpner ikke for tilgang til løpende innrapporterte inntektsopplysninger og grunnlaget for pensjongivende inntekt fra skatteoppgjøret. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har derfor fremmet forslag i Prop. 5 L (2024-2025) *Endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (oppfølging av forslag i statsbudsjettet 2025 m.m.)* om at Statens pensjonskasse gis hjemmel til å innhente nødvendige opplysninger som er gitt etter skatteforvaltningsloven § 7-2 og opplysninger om pensjongivende inntekt fra skattemyndighetene for å vurdere om søkeren har rett til avtalefestet pensjon, jf. punkt 8.3.3.

2.2.1.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet viste i høringsnotatet til at tilgang til opplysninger om annen inntekt som arbeidstakere som søker om AFP i offentlig sektor kan ha hatt, er nødvendig for å kunne vurdere om vilkårene for AFP er oppfylt. Gjeldende regler åpner ikke for at Skatteetaten kan utlevere slike opplysninger. Det er derfor etter departementets vurdering behov for hjemler som gir unntak fra taushetsplikten om slike opplysninger, slik at opplysningene kan deles med kommunale pensjonsleverandører til bruk i deres arbeid med å vurdere om vilkårene for AFP er oppfylt.

Departementet viste i høringsnotatet til at når det gjelder inntektsforhold vil opplysninger som er innrapportert etter skatteforvaltningsloven § 7-2 utgjøre en ytre ramme for hvilke opplysninger pensjonsinnretningene trenger å innhente, i tillegg til opplysninger om pensjongivende inntekt. For at det ikke skal innhentes flere opplysninger enn det som er nødvendig for å oppfylle vilkårene, burde det etter departementets vurdering gjøres en kartlegging i samarbeid med Skatteetaten, slik at det lages et utvalg av opplysninger som inngår i den nevnte bestemmelsen.

Departementet foreslo etter dette at skatteforvaltningsloven § 3-6 endres slik at Skatteetaten uten hinder av taushetsplikt kan utlevere nødvendige lønnsopplysninger og pensjongivende inntekt til kommunale pensjonsleverandører til bruk i deres arbeid med avtalefestet pensjon. Departementet foreslo at dette innarbeides i nytt fjerde ledd.

Departementet foreslo i høringsnotatet også en plikt for arbeidsgivere med kommunal tjenestepensjon til å innrapportere hvilken pensjonsinnretning som skal beregne avtalefestet pensjon for de ansatte som er født i 1963 eller senere. Dette gir Skatteetaten mulighet til å koble den enkelte arbeidsgiver og pensjonsinnretning for å kontrollere at lønnsopplysninger om de ansatte det gjøres forespørsel om, blir gitt til rett pensjonsinnretning. Det ble foreslått at opplysningene skal gis i skattemeldingen etter skatteforvaltningsloven § 8-6. Ved spørsmål om utlevering vil Skatteetaten kontrollere om pensjonsinnretningen er den samme som er meldt inn av arbeidsgiveren, og vil da kunne utlevere opplysninger om de ansatte som pensjonsinnretningen ber om. Skatteetaten vil dermed ikke uten videre utlevere opplysninger om alle ansatte til pensjonsleverandørene. Departementet viste til at opplysningene som utleveres fra Skatteetaten ikke vil kunne brukes i arbeid med andre ordninger enn AFP i offentlig sektor.

Bestemmelsen ble foreslått tatt inn i forsikringsvirksomhetsloven § 4-18.

Det ble i høringsnotatet også utredet personvernkonsekvenser av forslaget. Departementet vurderte at forslaget ikke ville innebære vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet vurderte blant annet at tilgangen til opplysninger fra Skatteetaten er nødvendig for at kommunale tjenstepensjonsleverandører skal kunne behandle krav om ny AFP, og at en effektiv behandling av søknadene og at riktige opplysninger legges til grunn også vil være i søkerens interesse.

2.2.1.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Oslo Pensjonsforsikring AS, Pensjonskasseforeningen og Skatteetaten støtter forslaget.

Finans Norge og *KLP* støtter forslaget, men mener at de kommunale pensjonsleverandørene bør få en mer generell hjemmel til å bruke opplysninger fra a-ordningen til arbeidet med ajourhold og innrapportering til pensjonsordningen, slik de private pensjonsleverandørene har i dag. De private pensjonsleverandørene kan i dag hente opplysninger om lønns- og arbeidsforhold fra a-ordningen til å beregne innskudd og premier for medlemmene i pensjonsordningene. Arbeidsgiveren trenger dermed ikke å rapportere data om lønns- og arbeidsforhold både til a-ordningen og til pensjonsleverandøren.

Aktuarforeningen, Arbeidsgiverforeningen Spekter, Finans Norge, Gabler AS, KLP og Oslo Pensjonsforsikring AS har merknader til forslaget om at kommunale arbeidsgivere skal innrapportere hvilken pensjonsinnretning som skal beregne AFP for de ansatte født i 1963 eller senere. Høringsinstansene viser for det første til at dersom arbeidstakeren har flere samtidige arbeidsforhold, vil arbeidsgiveren ikke nødvendigvis være i stand til å gi en riktig rapportering av hvilken pensjonsinnretning som skal utbetale ny offentlig AFP. Grunnen er at dette er en avgjørelse som vil være styrt av prinsipper i overføringsavtalen, og som arbeidsgiveren ikke har oversikt over. For det andre viser høringsinstansene til at en kommune vil kunne ha to til tre pensjonsleverandører for sine ansatte, ettersom noen ansatte i kommunene er medlem i andre offentlige ordninger, for eksempel lærere i ungdomsskolen og den videregående skolen som er medlemmer i Statens pensjonskasse. Det vil være krevende for arbeidsgiver å oppgi flere pensjons-

leverandører og i tillegg sortere ut hver enkelt arbeidstaker på riktig leverandør.

KLP viser i tillegg til at hvilken pensjonsinnretning den enkelte ansatte er tilsluttet, følger av TP-registeret (tjenstepensjonsregisteret) som administreres av Arbeids- og velferdsetaten, og at det derfor synes unødvendig at den samme opplysningen skal registreres på nytt. Dersom det foreligger et kontrollbehov vil dette best ivaretas ved at Skatteetaten gis tilgang til TP-registeret.

Datatilsynet støtter forslaget i høringsnotatet om at det bør gjøres en kartlegging i samarbeid med Skatteetaten for å fastsette et utvalg av opplysninger for å unngå utlevering av overskuddsinformasjon. Det vises til at dette er et viktig tiltak i tråd med dataminimeringsprinsippet.

2.2.1.4 Departementets vurdering

Når det gjelder forslaget om en rapporteringsplikt for arbeidsgivere som har kommunal pensjonsordning, er departementet enig med høringsinstansene i at det i tilfeller der arbeidstakeren har flere samtidige arbeidsforhold, ikke nødvendigvis vil være klart på forhånd hvilken pensjonsinnretning som skal beregne AFP for den ansatte. Departementet foreslår derfor at plikten til å innrapportere pensjonsinnretning ikke skal knytte seg til hvilken pensjonsleverandør som skal beregne AFP for de ansatte, men til hvilken pensjonsleverandør arbeidsgiveren har. Det er den kommunale pensjonsleverandøren arbeidsgiver skal oppgi. Plikten til å rapportere pensjonsinnretning skal etter forslaget følge eksisterende mønster i a-meldingen og rapporteres hver måned på virksomhetsnivå. Dette betyr at det ikke vil være plikt til å rapportere hvilken pensjonsordning den enkelte ansatte er medlem av. Den foreslåtte rapporteringsplikten er dermed mindre omfattende enn enkelte høringsinstanser har lagt til grunn.

Departementet viser til at opplysningen om hvilken kommunal pensjonsleverandør arbeidsgiveren har, vil brukes til å kontrollere at inntektsopplysninger utleveres til riktig pensjonsinnretning. Opplysningen skal sendes inn gjennom a-meldingen som en del av skattemeldingen for arbeidsgiveravgift etter skatteforvaltningsloven § 8-6. Etter departementets vurdering vil en plikt til å rapportere i skattemeldingen hvilken pensjonsinnretning den kommunale arbeidsgiveren har, jf. skatteforvaltningsloven § 8-6, være et forholdsmessig tiltak for å sikre rett utlevering av medlemmenes inntektsopplysninger.

Departementet foreslår etter dette at lovforslaget om rapportering av pensjonsleverandør endres i forhold til høringsforslaget slik at arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning skal gi opplysning om identifikator på den kommunale pensjonsinnretningen i skattemeldingen etter skatteforvaltningsloven § 8-6. Da knytter en ikke rapporteringsplikten til hvilken pensjonsinnretning som skal beregne AFP, men til hvilken kommunal pensjonsleverandør arbeidsgiveren faktisk har. Det vises til forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 4-19.

Opplysninger om medlemmers inntektsforhold er å anse som personopplysninger, jf. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) (GDPR) artikkel 4 nr. 1. Forslaget om at Skatteetaten skal utlevere nødvendige opplysninger om lønn og pensjongivende inntekt til bruk for de kommunale pensjonsleverandørenes arbeid med ny offentlig AFP, må derfor vurderes i forhold til personvernforordningen, jf. lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) § 2.

Etter departementets vurdering vil Skatteetatens utlevering av opplysninger til kommunale pensjonsleverandører til deres arbeid med ny AFP i offentlig sektor være utøvelse av offentlig myndighet etter personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e. Supplerende behandlingsgrunnlag vil være forslaget til skatteforvaltningsloven § 3-6 nytt fjerde ledd.

Departementet viser til at forslaget innebærer videreformidling av opplysninger som Skatteetaten har rettslig grunnlag for å behandle på angitte måter. Departementet legger til grunn at forslaget til skatteforvaltningsloven § 3-6 nytt fjerde ledd også hjemler adgang for viderebruk av personopplysningene til nye og uforenlige formål. Etter departementets vurdering vil viderebehandling av opplysningene bidra til mest mulig riktig grunnlag for vilkårsprøving og beregning av AFP i offentlig sektor. Opplysninger om inntektsforhold som arbeidsgiver rapporterer gjennom a-meldingen, vurderes å være av høy kvalitet som bidrar til å ivareta prinsippet om korrekte og oppdaterte opplysninger. Det vil også bidra til en mer effektiv og ressursbesparende saksbehandling at pensjonsinnretningen kan innhente opplysninger uten at søkeren må gi samtykke i hvert enkelt tilfelle. Departementet vurderer at dette er viktige mål av generell allmenn interesse, og at utleverin-

gen av opplysningene er et nødvendig og forholdsmessig tiltak for å fremme disse målene.

Prinsippet om åpenhet innebærer at de registrertes rettigheter til blant annet innsyn og informasjon skal være ivaretatt. Departementet viser til at a-opplysningsloven § 9 allerede gir inntektsmottakere rett til innsyn i opplysninger om inntekts- og arbeidsforhold som er innsamlet gjennom a-ordningen. I innsynsløsningen vil det også legges til rette for innsyn i opplysninger om den pensjonsinnretning som er innrapportert fra arbeidsgiver etter forsikringsvirksomhetsloven § 4-19, og som har rett til å innhente opplysninger etter skatteforvaltningsloven § 3-6 nytt fjerde ledd.

Etter prinsippet om dataminimering skal behandling av personopplysninger begrenses til det som er nødvendig og relevant for formålet, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c. Lønnsopplysninger som er gitt etter skatteforvaltningsloven § 7-2 og pensjongivende inntekt vil danne den ytre rammen for hvilke opplysninger som er nødvendige å innhente for å vurdere om vilkårene for offentlig AFP er oppfylt. For at det ikke skal innhentes flere opplysninger enn det som er nødvendig, er det, i tråd med omtalen i høringsnotatet, gjennomført en kartlegging i samarbeid med Skatteetaten, slik at det er laget et utvalg av opplysninger som kan innhentes i medhold av den nevnte bestemmelsen. Dette ble også støttet av Datatilsynet i deres høringsuttalelse.

Departementet forutsetter at pensjonsinnretningene sørger for at personopplysningene underlegges tilstrekkelig informasjonssikkerhet og slettes når formålet er oppfylt, og at pensjonsinnretningene sørger for å iverksette tiltak mot utilsiktet og ulovlig ødeleggelse, tap og endringer av personopplysninger. Det vises til prinsippene om lagringsbegrensning i personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav e og sikkerhet for personopplysningene i artikkel 5 nr. 1 bokstav f. Departementet viser til at både Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten, Fellesordningen for AFP i privat sektor, arbeidsgivere og pensjonsinnretningene har taushetsplikt, noe som er viktig for borgernes rettsikkerhet og personvern. Taushetsplikten for pensjonsinnretningene og deres ansatte følger av finansforetaksloven §§ 9-6 og 16-2.

Etter departementets vurdering innebærer ikke forslaget vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet vurderer at tilgangen til opplysninger fra Skatteetaten er nødvendig for at kommunale tjenestepensjonsleverandører skal kunne behandle krav om ny AFP. En effektiv behandling av søknadene og at riktige opplysninger legges til grunn vil også være i søker-

nes interesse. Departementet foreslår, i tråd med høringsforslaget, en endring i skatteforvaltningsloven § 3-6 slik at Skatteetaten kan utlevere nødvendige lønnsopplysninger og pensjonsgivende inntekt til kommunale pensjonsleverandører til bruk i deres arbeid med avtalefestet pensjon.

For å presisere at bestemmelsene gjelder ny avtalefestet pensjon, foreslås det at det vises til avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere.

Til innspillet fra Finans Norge og KLP om at de kommunale pensjonsleverandørene bør få en mer generell hjemmel til å bruke opplysninger fra a-ordningen, slik de private pensjonsleverandørene har til å få utlevert opplysninger om inntekts- og arbeidsforhold til bruk for beregning av innskudd og premie, viser departementet til at dette ikke har vært en del av denne høringen. Departementet vil følge opp dette som en egen sak.

Det vises til forslag til skatteforvaltningsloven § 3-6 nytt fjerde ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 4-19.

2.2.2 Deling av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten

2.2.2.1 Gjeldende rett

Ny AFP i offentlig sektor skal beregnes på grunnlag av de samme opptjeningselementene som inngår i beregning av alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20. De samme opptjeningselementene brukes i beregningen av AFP i privat sektor, jf. Prop. 35 L (2023–2024) punkt 6.2. Pensjonsleverandørene som skal behandle søknader om AFP i offentlig sektor trenger derfor opplysninger blant annet om søkerens opptjente pensjonsbeholdning i folketrygden. Det er Arbeids- og velferdsetaten som forvalter opplysningene om ytelser og opptjening i folketrygden.

Etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 annet ledd skal Arbeids- og velferdsetaten levere den samlede pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for Statens pensjonskasses premieberegning, beregning av fremtidig pensjon, vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon. Regelen trådte i kraft 1. oktober 2024. I Prop. 35 L (2023–2024) punkt 9.3 er det utdypet nærmere hvilke opplysninger det kan være aktuelt å utlevere. Som eksempel på «andre opplysninger» som skal gis i tillegg til samlet pensjons-

beholdning etter folketrygdloven § 20-4, nevnes blant annet opplysninger om sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd, jf. Prop. 35 L (2023–2024) punkt 9.3:

«Departementet foreslår at Arbeids- og velferdsetaten må utlevere pensjonsbeholdningen beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 20, det vil si beholdningen som består av summen av årlig pensjonsopptjening som er fastsatt på det tidspunktet tjenestepensjonsleverandørene spør, men kun medregnet opptjening for år til og med året den enkelte fyller 61 år. Videre må etaten ettersende tilvekst i opptjeningen for år til og med året pensjonisten fyller 61 år.

I denne summen inngår alle opptjenings-elementene: opptjening for pensjonsgivende inntekt, for perioder med mottak av uføretrygd og dagpenger, avtjening av førstegangstjeneste og omsorgsperioder. I Arbeids- og velferdsetatens beregning av pensjonsbeholdning er årlig opptjening 18,1 prosent av et beløp begrenset oppad til 7,1 G. Det vil si at begrensningen på årlig grunnlag som gir opptjening er likt opptjeningsgrunnlaget for ny AFP. Dette betyr at etaten kan utveksle opplysninger om beholdningen direkte, og at SPK selv kan omregne dette grunnlaget til en AFP-beholdning med satsene som går fram av loven.

Videre legges det opp til at Arbeids- og velferdsetaten utveksler informasjon med SPK om mottak av ytelser som etaten har oversikt over og som er nødvendig for vilkårsprøving av ny AFP. Dette kan for eksempel være mottak av uføretrygd, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og sykepenger, samt opplysning om mottak av AFP fra andre ordninger.»

Etter lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) § 7 har ansatte i Arbeids- og velferdsetaten taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g. Det kan bare gjøres unntak fra taushetsplikten når dette følger av bestemmelsene i andre til fjerde ledd eller av andre bestemmelser gitt i eller i medhold av lov. Det er ikke gitt regler som åpner for at Arbeids- og velferdsetaten kan utlevere den samlede pensjonsbeholdningen i folketrygden og andre opplysninger som er nødvendige for at kommunale pensjonsleverandører skal kunne vilkårsprøve og beregne avtalefestet pensjon for sine medlemmer.

2.2.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet viste i høringsnotatet til at kommunale pensjonsleverandører har behov for tilgang til opplysninger til bruk i arbeidet med ny offentlig AFP, på lik linje med Statens pensjonskasse. I høringsnotatet ble det derfor foreslått en bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 første ledd om at Arbeids- og velferdsetaten skal opplyse om den samlede pensjonsbeholdningen i folketrygden og andre opplysninger som er nødvendige for pensjonsinnretningens vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon. Det ble også foreslått presisert at Arbeids- og velferdsetatens taushetsplikt ikke er til hinder for utveksling av slike opplysninger mellom NAV og de kommunale pensjonsleverandørene. Bestemmelsen ble utformet etter mønster av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 annet ledd.

Departementet viste i høringsnotatet til at det kan være hensiktsmessig at Arbeids- og velferdsetaten sammen med de kommunale pensjonsleverandørene vurderer detaljer om hvilke opplysninger som er nødvendige å utveksle til arbeidet med ny AFP i offentlig sektor. Herunder kan det vurderes tiltak som er egnet til å sikre at det kun er nødvendige opplysninger om medlemmer som innhentes, jf. at opplysningene kan omfatte personopplysninger som er gitt et særskilt vern etter personvernforordningen, som opplysninger om sykepenges og uføretrygd, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c.

Når det gjelder hvilke pensjonsinnretninger som skal gis tilgang til opplysninger etter lovforslaget, ble det i høringsnotatet vist til at NAV i dag har avtaler om elektronisk utveksling av samordningsdata og data for beregning av forventet fremtidig pensjon som dekker alle pensjonsordninger og leverandører av offentlig tjenstepensjon omfattet av lov 6. juni 1957 nr. 26 om *samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven)*. Datautvekslingen over disse avtalene foregår mellom NAV og seks leverandører av offentlig tjenstepensjon, i tillegg til Statens pensjonskasse. Noen av disse er selvstendige tjenstepensjonsleverandører, mens andre administrerer og forvalter pensjonskasser og ordninger eller er underleverandører av systemer mv. Departementet la til grunn at begrepene pensjonsinnretninger eller leverandører av offentlig tjenstepensjon i lov- og forskriftsforslagene i høringsnotatet, også omfatter de innretningene som administrerer, forvalter eller er underleverandører av systemer for kommunale pensjonsordninger.

Det ble i høringsnotatet også utredet personvernkonsekvenser av forslaget. Departementet vurderte at forslaget ikke vil innebære vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet vurderte bl.a. at tilgangen til opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten vil være nødvendig for at kommunale tjenstepensjonsleverandører skal kunne behandle krav om ny AFP, og at en effektiv behandling av søknadene og at riktige opplysninger legges til grunn også vil være i søkerens interesse.

2.2.2.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Finans Norge, Oslo Pensjonsforsikring AS og Pensjonskasseforeningen støtter forslaget.

Arbeids- og velferdsetaten støtter også forslaget, men mener det bør komme klarere frem i proposisjonen at opplysningene som skal utleveres fra NAV ikke kun er opplysninger om folketrygdytelse, men også opplysninger om andre ytelse som NAV forvalter opplysninger om, og som er nødvendige for pensjonsinnretningenes beregning og vilkårsprøving av AFP. Arbeids- og velferdsetaten viser til at slike andre opplysninger vil være om personen som søker om offentlig AFP har mottatt AFP i privat sektor, betinget tjenstepensjon eller særalderspensjon.

Arbeids- og velferdsetaten uttaler også at det bør presiseres at opplysningene som NAV har plikt til å utlevere, er de samme for Statens pensjonskasse og kommunale pensjonsleverandører, det vil si at opplysningsplikten går like langt overfor Statens pensjonskasse og kommunale pensjonsleverandører.

KLP foreslår at bestemmelsen gjøres mer generell, slik at opplysningene ikke bare skal kunne benyttes til pensjonsleverandørenes arbeid med ny AFP, men også til ordinær alderspensjon. Opplysningene som innhentes fra NAV bør etter *KLPs* forslag kunne brukes både ved beregning av premier og i beregning av kommunenes og andre kommunale arbeidsgiveres regnskapsmessige forpliktelser.

2.2.2.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Arbeids- og velferdsetaten i at opplysningene som foreslås utlevert fra NAV ikke bare vil være opplysninger om folketrygdytelse, men også opplysninger om andre ytelse som NAV forvalter opplysninger om, og som er nødvendige for de kommunale pensjonsleverandørenes arbeid med vilkårs-

prøving og beregning av AFP. Departementet viser til at det i Prop. 35 L (2023–2024) punkt 9.3 er utdypet nærmere hvilke opplysninger det kan være aktuelt å utlevere fra Arbeids- og velferdsetaten til bruk for Statens pensjonskasses arbeid med vilkårsprøving og beregning av AFP. Det vises til omtale i punkt 2.2.2.1 over. Departementet legger til grunn at opplysningene som Arbeids- og velferdsetaten har plikt til å utlevere, er de samme overfor kommunale pensjonsleverandører som overfor Statens pensjonskasse, det vil si at opplysningsplikten går like langt overfor henholdsvis Statens pensjonskasse og kommunale pensjonsleverandører. Når det gjelder hvilke pensjonsinnretninger som skal gis tilgang til opplysningene, legger departementet til grunn at Arbeids- og velferdsetaten gir tilgang i tråd med sine avtaler om elektronisk utveksling av samordningsdata mv. som omtalt i punkt 2.2.2.2.

Til merknaden fra KLP, viser departementet til at høringen på dette punktet gjaldt bruk av opplysninger til arbeidet med ny AFP, og at en videre adgang til bruk av opplysningene ikke har vært utredet i høringen. Det vises også til omtale i punkt 2.3.5.

Opplysninger om medlemmers samlede pensjonsbeholdning og andre opplysninger som er nødvendige for premieberegning, vilkårsprøving mv. av ny offentlig AFP er å anse som personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 1. Forslaget om at Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere slike opplysninger til bruk for de kommunale pensjonsleverandørenes arbeid med ny offentlig AFP, må derfor vurderes etter personvernforordningen.

Etter departementets vurdering vil Arbeids- og velferdsetatens utlevering av opplysninger til kommunale pensjonsleverandører til deres arbeid med ny AFP i offentlig sektor være utøvelse av offentlig myndighet etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Supplerende behandlingsgrunnlag vil være forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 første ledd. Opplysningene vil dessuten omfatte helseopplysninger, som er en særlig kategori av personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9. Dette vil blant annet gjelde opplysninger om mottak av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og sykepenger. Departementet legger til grunn at Arbeids- og velferdsetatens utlevering av slike opplysninger vil ha lovlig grunnlag i artikkel 9 nr. 2 bokstav b, om at «behandlingen er nødvendig for at den behandlingsansvarlige eller den registrerte skal kunne oppfylle sine forpliktelser og

utøve særlige rettigheter på området arbeidsrett, trygderett og sosialrett i den grad dette er tillatt i henhold til [...] medlemsstatenes nasjonale rett». Hjemmelen i nasjonal rett vil være forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 første ledd.

Departementet viser til at forslaget innebærer videreformidling av opplysninger som Arbeids- og velferdsetaten har rettslig grunnlag for å behandle på angitte måter. Departementet legger til grunn at forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 første ledd også hjemler adgang for viderebruk av personopplysningene til nye og uforenlige formål. Etter departementets vurdering vil viderebehandling av opplysningene bidra til mest mulig riktig grunnlag for vilkårsprøving og beregning av AFP i offentlig sektor. Opplysninger som Arbeids- og velferdsetaten forvalter om opptjent pensjonsbeholdning i folketrygden mv., vurderes å være av høy kvalitet som bidrar til å ivareta prinsippet om korrekte og oppdaterte opplysninger. Det vil også bidra til en mer effektiv og ressursbesparende saksbehandling at pensjonsinnretningen kan innhente opplysninger uten at søkeren må gi samtykke i hvert enkelt tilfelle. Departementet vurderer at dette er viktige mål av generell allmenn interesse, og at utleveringen av opplysningene er et nødvendig og forholdsmessig tiltak for å fremme disse målene.

Etter prinsippet om dataminimering skal behandling av personopplysninger begrenses til det som er nødvendig og relevant for formålet. Som vist til i høringsnotatet, antar departementet at det kan være hensiktsmessig at Arbeids- og velferdsetaten sammen med de kommunale pensjonsleverandørene vurderer detaljer om hvilke opplysninger som er nødvendige å utveksle til arbeidet med ny AFP i offentlig sektor.

Når det gjelder prinsippene om lagringsbegrensning og sikkerhet for personopplysningene, herunder bestemmelser om taushetsplikt, viser departementet til vurderingen i punkt 2.2.1.4, som gjelder tilsvarende her.

Etter departementets vurdering innebærer ikke forslaget vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet vurderer at tilgangen til opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten er nødvendig for at kommunale tjenstepensjonsleverandører skal kunne behandle krav om offentlig AFP. En effektiv behandling av søknadene og at riktige opplysninger legges til grunn, vil også være i søkerens interesse.

Departementet foreslår etter dette at Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven

§ 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for pensjonsinnretningens premieberegning, beregning av fremtidig pensjon, vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere. Det foreslås at opplysningene kan utveksles uten hinder av Arbeids- og velferdsetatens taushetsplikt. Det vises til forslag til forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 første ledd.

2.2.3 Deling av opplysninger fra Fellesordningen for AFP i privat sektor

2.2.3.1 Gjeldende rett

Ny AFP i offentlig sektor har regler om at arbeidstid i private bedrifter med AFP-avtale skal medregnes i vurderingen av om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP. De nærmere vilkårene for dette er omtalt i Prop. 35 L (2023–2024) punkt 7.4.5. Tjenstepensjonsleverandørene som skal vurdere om vilkårene for offentlig AFP er oppfylt, vil derfor ha behov for informasjon om arbeidstakerens eventuelle tjenestetid i private AFP-bedrifter. Dette vil være aktuelt i tilfeller der søkeren ikke oppfyller ansiennitetskravet gjennom arbeid hos en arbeidsgiver omfattet av offentlig AFP.

Fellesordningen for AFP i privat sektor (Fellesordningen) er en tariffestet ordning som administrerer AFP-ordningen i privat sektor. Fellesordningen er opprettet med hjemmel i lov 19. februar 2010 nr. 5 om *statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)*. På bakgrunn av forslag i Prop. 35 L (2023–2024), jf. Innst. 231 L (2023–2024), er det i endringslov til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon) gjort endringer i AFP-tilskottsloven § 18. Etter AFP-tilskottsloven § 18 fjerde ledd plikter Fellesordningen å gi opplysninger til Statens pensjonskasse som gjør det mulig å vurdere om vilkårene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, er oppfylt. Lovendringen trådte i kraft 1. oktober 2024.

Kommunale pensjonsleverandører har ikke hjemmel for tilgang til opplysninger fra Fellesordningen for å kunne vurdere om vilkårene for offentlig AFP er oppfylt, slik Statens pensjonskasse har gjennom AFP-tilskottsloven § 18.

2.2.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet viste i høringsnotatet til at det er behov for at kommunale pensjonsleverandører får

en hjemmel til å innhente opplysninger fra Fellesordningen om tjenestetid mv. i privat sektor, som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for ny offentlig AFP er oppfylt. Dette vil gjelde opplysninger om arbeidstakerens tjenestetid mv. i privat sektor, som gjør det mulig å medregne ansiennitet i privat sektor.

I høringsnotatet ble det foreslått en bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 tredje ledd som gir Fellesordningen en plikt til å gi kommunale pensjonsleverandører opplysninger som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for offentlig AFP er oppfylt.

Det ble i høringsnotatet også utredet personvernkonsekvenser av forslaget. Departementet vurderte at forslaget ikke vil innebære vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet vurderte bl.a. at tilgangen til opplysninger fra Fellesordningen for AFP i privat sektor vil være nødvendig for at kommunale tjenstepensjonsleverandører skal kunne behandle krav om ny AFP, og at en effektiv behandling av søknadene og at riktige opplysninger legges til grunn også vil være i søkerens interesse.

2.2.3.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Finans Norge, Oslo Pensjonsforsikring AS og Pensjonskasseforeningen støtter forslaget.

Fellesordningen for AFP i privat sektor støtter også at det er nødvendig med en egen hjemmel som fastsetter Fellesordningens utleveringsplikt til kommunale pensjonsleverandører. *Fellesordningen for AFP i privat sektor* reiser imidlertid spørsmål ved at dette foreslås regulert i forsikringsvirksomhetsloven. Etter *Fellesordningen for AFP i privat sektors* vurdering bør Fellesordningens plikt til å gi opplysninger til kommunale pensjonsleverandører reguleres i AFP-tilskottsloven, tilsvarende som for Fellesordningens plikt til å utlevere opplysninger til Statens pensjonskasse. Det foreslås at bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven omformuleres til å regulere kommunale pensjonsleverandørers rett til å innhente og få tilgang til opplysninger fra Fellesordningen.

2.2.3.4 Departementets vurdering

Departementet vurderer at det er behov for en bestemmelse om at Fellesordningen for AFP i privat sektor plikter å gi nødvendige opplysninger til kommunale pensjonsleverandører slik at medregning av ansiennitet mellom AFP-ordningene i privat og offentlig sektor blir mulig.

Departementet slutter seg til merknaden fra Fellesordningen for AFP i privat sektor om at deres plikt til å utlevere opplysninger til kommunale pensjonsleverandører bør reguleres i AFP-tilskottsloven, på tilsvarende måte som plikten til å utlevere opplysninger til Statens pensjonskasse. Departementet foreslår at en slik bestemmelse tas inn i AFP-tilskottsloven § 18 nytt femte ledd, og at bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 annet ledd utformes slik at den gir en rett for kommunale pensjonsleverandører til å innhente opplysninger fra Fellesordningen.

Opplysninger om medlemmers arbeidsforhold er å anse som personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 1. Forslaget om at Fellesordningen skal utlevere nødvendige opplysninger om tjenestetid i private AFP-bedrifter til bruk for de kommunale pensjonsleverandørenes arbeid med ny offentlig AFP, må derfor vurderes etter personvernforordningen.

Utlevering av opplysninger fra Fellesordningen vil ha behandlingsgrunnlag i de foreslåtte lovbestemmelsene i AFP-tilskottsloven § 18 nytt femte ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 annet ledd. Departementet viser til at forslaget innebærer videreformidling av opplysninger som Fellesordningen har rettslig grunnlag for å behandle på angitte måter. Departementet legger til grunn at AFP-tilskottsloven § 18 nytt femte ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 annet ledd også hjemler adgang for viderebruk av personopplysningene til nye og uforenlige formål. Etter departementets vurdering vil viderebehandling av opplysningene bidra til mest mulig riktig grunnlag for vilkårsprøving av AFP i offentlig sektor, jf. at opplysningene vil gjøre det mulig å medregne ansiennitet i privat sektor for de som søker om offentlig AFP. Departementet vurderer at bruk av opplysningene fra Fellesordningen vil bidra til å ivareta prinsippet om korrekte og oppdaterte opplysninger. Det vil også bidra til en mer effektiv og ressursbesparende saksbehandling at pensjonsinnretningen kan innhente opplysninger uten at søkeren må gi samtykke i hvert enkelt tilfelle. Departementet vurderer at dette er viktige mål av generell allmenn interesse, og at utleveringen av opplysningene er et nødvendig og forholdsmessig tiltak for å fremme disse målene.

Når det gjelder prinsippene om lagringsbegrensning og sikkerhet for personopplysningene, herunder bestemmelser om taushetsplikt, vises det til departementets vurdering i punkt 2.2.1.4, som gjelder tilsvarende her.

Etter departementets vurdering, innebærer ikke forslaget vesentlige eller uforholdsmessige

personvernkonsekvenser. Departementet vurderer at tilgangen til opplysninger fra Fellesordningen er nødvendig for at kommunale tjenestepensjonsleverandører skal kunne vurdere om vilkårene for ny AFP i offentlig sektor er oppfylt. Departementet foreslår at det i AFP-tilskottsloven § 18 nytt femte ledd fastsettes en plikt for Fellesordningen til å gi opplysninger til kommunale pensjonsleverandører som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for ny AFP er oppfylt. Departementet foreslår videre at kommunale pensjonsleverandører i forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 annet ledd gis en rett til å innhente opplysninger fra Fellesordningen som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for ny AFP er oppfylt.

2.2.4 Deling av opplysninger fra nåværende og tidligere arbeidsgivere

2.2.4.1 Gjeldende rett

Ved vurderingen av om søkeren oppfylder vilkårene for ny offentlig AFP, skal det tas utgangspunkt i at medlemmet ved 62 år har vært arbeidstaker i minst syv av de siste ni årene hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller tilsvarende avtale om avtalefestet pensjon. Dette innebærer at det ved vurderingen skal innhentes en betydelig mengde personopplysninger fordelt per kalendermåned over opptil ni år, om de ansatte. Dersom vilkårsvurderingen skal gjøres ved søknad om uttak for eksempel ved fylte 70 år, vil det være opplysninger som ligger opptil 18 år tilbake i tid, ettersom vurderingen skal gjøres fra tidspunktet da søkeren var 62 år. Skatteetaten har ikke grunnlag for å oppbevare og tilgjengeliggjøre opplysninger som ligger så langt tilbake i tid. Slike opplysninger må eventuelt innhentes fra det enkelte medlem som søker om AFP eller fra de aktuelle arbeidsgiverne.

På bakgrunn av forslag i Prop. 35 L (2023-2024), jf. Innst. 231 L (2023-2024), er det i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 tredje ledd fastsatt at Statens pensjonskasse har rett til å innhente opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. Det følger av bestemmelsen at den som pålegges å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt. Bestemmelsen trådte i kraft 1. oktober 2024.

Det er ikke gitt regler om at leverandører av kommunal tjenstepensjon har rett til å innhente

opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon.

2.2.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at de kommunale pensjonsleverandørene gis en generell hjemmel til å innhente opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne ny offentlig AFP. Det ble foreslått at arbeidsgiveren skal kunne utlevere disse opplysningene uten hinder av taushetsplikt og uten godtgjørelse. Tilsvarende bestemmelse er gitt for Statens pensjonskasse i lov om avtalefestet pensjon for Statens pensjonskasse § 13 tredje ledd. Det vises til forslag til forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 annet ledd.

I høringsnotatet ble det vist til at Skatteetaten bare oppbevarer opplysninger som ligger 10 år tilbake i tid, og at opplysninger som ligger lenger tilbake må innhentes fra medlemmet som søker om AFP eller fra de aktuelle arbeidsgiverne.

Det ble i høringsnotatet også utredet personvernkonsekvenser av forslaget. Departementet vurderte at forslaget ikke vil innebære vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet vurderte bl.a. at tilgangen til opplysninger fra nåværende og tidligere arbeidsgivere vil være nødvendig for at kommunale tjenestepensjonsleverandører skal kunne behandle krav om ny AFP, og at en effektiv behandling av søknadene og at riktige opplysninger legges til grunn også vil være i søkerens interesse.

2.2.4.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Finans Norge, KLP, Oslo Pensjonsforsikring AS og Pensjonskasseforeningen støtter forslaget.

Aktuarforeningen, Fellesordningen for AFP i privat sektor, Finans Norge, Gabler AS, NHO og Statens pensjonskasse påpeker at en adgang til å innhente opplysninger fra tidligere arbeidsgivere ikke nødvendigvis vil løse problemet med at Skatteetaten bare oppbevarer opplysninger i 10 år tilbake i tid, ettersom mange arbeidsgivere heller ikke vil oppbevare opplysninger så lenge. I tillegg kan arbeidsgivere være avvirket, gått konkurs e.l., og vil dermed ikke kunne være en kilde til informasjon. Samtidig vil søkeren selv ikke alltid ha anledning til å supplere med nødvendig dokumentasjon.

Fellesordningen for AFP i privat sektor mener at begrunnelsen for hjemmelen bør knyttes til behovet for generelle avklaringer knyttet til arbeidsforholdet, blant annet vilkårene om reelt arbeidsforhold, og ikke til hvor lenge inntektsopplysningene fra Skatteetaten er tilgjengelige. *Statens pensjonskasse* viser til at de kan ha tilsvarende behov for inntektsopplysninger som ligger mer enn 10 år tilbake i tid. Statens pensjonskasse viser til at de har tatt opp problemstillingen om Skatteetatens lagring med Arbeids- og inkluderingsdepartementet i brev 24. juni 2024.

2.2.4.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med høringsinstansene som påpeker at forslaget om en adgang til å innhente opplysninger fra arbeidsgivere ikke nødvendigvis vil løse problemet med at Skatteetaten bare oppbevarer opplysninger i 10 år tilbake i tid, da mange arbeidsgivere heller ikke vil oppbevare opplysningene så lenge. Problemstillingen med at opplysninger fra mer enn 10 år tilbake ikke nødvendigvis er tilgjengelige for pensjonsleverandørene, vil gjelde både for kommunale pensjonsleverandører og for Statens pensjonskasse. Departementet viser til merknaden fra Statens pensjonskasse om at problemstillingen er tatt opp med Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Departementet vurderer at det likevel vil være behov for en hjemmel for kommunale pensjonsleverandører til å få utlevert opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om medlemmets arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. Som Fellesordningen for AFP i privat sektor viser til i sin merknad, kan slike opplysninger bidra til mer generelle avklaringer av arbeidsforhold, blant annet om vilkåret i AFP om reelt arbeidsforhold er oppfylt. Det vises også til at Statens pensjonskasse har tilsvarende hjemmel til å få utlevert opplysninger fra arbeidsgivere i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 tredje ledd.

Opplysninger om medlemmers inntekts- og arbeidsforhold er å anse som personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 1. Forslaget om at nåværende og tidligere arbeidsgivere skal utlevere opplysninger om medlemmets arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for at de kommunale pensjonsleverandørene skal kunne forvalte og beregne ny offentlig AFP, må derfor vurderes etter personvernforordningen. Behandlingsgrunnlaget vil være den foreslåtte lovbestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven

§ 4-17 tredje ledd, som pålegger arbeidsgiveren å utlevere disse opplysningene til bruk for pensjonsinnretningens beregning mv. av ny offentlig AFP. For nåværende arbeidsgivere som har avtale om tjenstepensjonsordning med den kommunale pensjonsleverandøren, vil avtalen regulere slik utveksling av opplysninger.

Departementet viser til at forslaget innebærer videreformidling av opplysninger som arbeidsgiverne har rettslig grunnlag for å behandle på angitte måter. Departementet legger til grunn at forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 tredje ledd også hjemler adgang for viderebruk av personopplysningene til nye og uforenlige formål. Etter departementets vurdering vil viderebehandling av opplysningene bidra til mest mulig riktig grunnlag for vilkårsprøving av AFP i offentlig sektor, jf. at opplysningene blant annet vil gjøre det mulig å avklare vilkårene om reelt arbeidsforhold for de som søker om AFP. Departementet vurderer at bruk av opplysningene vil bidra til å ivareta prinsippet om korrekte og oppdaterte opplysninger. Det vil også bidra til en mer effektiv og ressursbesparende saksbehandling at pensjonsinnretningen kan innhente opplysninger uten at søkeren må gi samtykke i hvert enkelt tilfelle. Departementet vurderer at dette er viktige mål av generell allmenn interesse, og at utleveringen av opplysningene er et nødvendig og forholdsmessig tiltak for å fremme disse målene.

Når det gjelder prinsippene om lagringsbegrensning og sikkerhet for personopplysningene, herunder bestemmelser om taushetsplikt, vises det til departementets vurdering i punkt 2.2.1.4, som gjelder tilsvarende her.

Etter departementets vurdering innebærer ikke forslaget vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Departementet foreslår en hjemmel for de kommunale pensjonsleverandørene til å få utlevert opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om medlemmets arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere. Det foreslås videre at arbeidsgiver som pålegges å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt. Forslaget er i tråd med høringsforslaget. Det vises til forslag til forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 tredje ledd.

2.3 Deling av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten til bruk for beregning av fremtidige pensjonsytelser fra kommunal pensjonsordning

2.3.1 Bakgrunnen for lovforslaget

KLP og Pensjonskasseforeningen tok i henvendelser datert 25. februar 2019 til daværende Arbeids- og sosialdepartementet opp spørsmål om tilgang til opplysninger om opptjening i folketrygden fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. KLP og Pensjonskasseforeningen viste til at kommunale pensjonsleverandører har behov for tilgang til slike opplysninger i forbindelse med at medlemmer av kommunale pensjonsordninger ønsker å få beregnet hvilken fremtidig pensjon de vil få. For å kunne foreta en slik beregning av forventet fremtidig pensjon er det i tillegg til opplysninger om opptjent pensjon i den kommunale pensjonsordningen, behov for å innhente opplysninger om blant annet opptjent pensjon i folketrygden. Dette er opplysninger som Arbeids- og velferdsetaten har taushetsplikt om, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7.

Daværende Arbeids- og sosialdepartementet oversendte henvendelsene fra KLP og Pensjonskasseforeningen til Finansdepartementet ved brev 29. mars 2019. Arbeids- og sosialdepartementet vurderte det slik at det foreligger et behov for å regulere at kommunale pensjonsleverandører kan gis tilgang til personopplysninger til bruk for simulering av fremtidige ytelser. Det ble vist til at for Statens pensjonskasse ble tilsvarende spørsmål behandlet i Prop. 135 L (2019–2020) *Endringer i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, sosialtjenesteloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (behandling av personopplysninger)*, punkt 8.4.6.3.

2.3.2 Gjeldende rett

Forslagene i Prop. 135 L (2019–2020), jf. Innst. 70 L (2020–2021) *Endringer i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, sosialtjenesteloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (behandling av personopplysninger)*, ble vedtatt i Stortinget ved lovvedtak 16 (2020–2021) *om endringer i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, sosialtjenesteloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (behandling av personopplysninger)* 17. november 2020. Ved denne lovendringen fikk Statens pensjonskasse hjemmel til å innhente opplysninger som er nødvendige for å forvalte de ordningene Statens pensjonskasse administrerer, blant

annet fra offentlig myndighet, jf. Statens pensjonskasseloven § 45 første ledd. Innhentede personopplysninger kan benyttes blant annet til å beregne forventet pensjon, jf. Statens pensjonskasseloven § 45 b første og tredje ledd.

Det er ikke gitt regler som gir hjemmel for kommunale pensjonsleverandører til å innhente opplysninger om samlet pensjonsbeholdning i folketrygden og andre nødvendige opplysninger til bruk for beregning av forventet fremtidig pensjon. Leverandørene har først adgang til å innhente slike opplysninger ved faktisk pensjonering.

2.3.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 4-17 om at Arbeids- og velferdsetaten skal levere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige til bruk for kommunale pensjonsleverandørers beregning av forventede fremtidige pensjonsytelser for sine medlemmer. Departementet viste til at dette vil være aktuelt i situasjoner når medlemmer (arbeidstakere) i de kommunale pensjonsordningene ber om informasjon eller prognoser om forventet fremtidig pensjon. Det vises til forslaget til § 4-17 første ledd annet punktum. I § 4-17 første ledd tredje punktum ble det foreslått at Arbeids- og velferdsetatens taushetsplikt etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 ikke skal være til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunale pensjonsinnretninger, i den utstrekning det er nødvendig for å fremme oppgaver etter bestemmelsen.

Det ble i høringsnotatet også utredet personvernkonsekvenser av forslaget. Departementet vurderte at forslaget ikke vil innebære vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Den utvidede bruken av opplysningene fra Arbeids- og velferdsetaten ble ikke ansett å være uforholdsmessig, ettersom utlevering av opplysningene bare syntes å være aktuelt når medlemmet selv eller en person med fullmakt ber om veiledning om forventet fremtidig pensjon. Slik utlevering vil også effektivisere behandlingen av slike forespørsler, noe som vil være i medlemmenes interesse.

2.3.4 Høringsinstansenes syn

Oslo Pensjonsforsikring AS og *Pensjonskasseforeningen* støtter forslaget. *KLP* støtter også forslaget, men mener at forslagene om utlevering av

opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten til bruk i arbeidet med AFP, jf. punkt 2.2.2 over, og forslaget i punktet her bør slås sammen og gjelde for arbeidet med pensjoner generelt. Det vises til KLPs merknad i punkt 2.2.2.3 over.

Arbeids- og velferdsdirektoratet drøfter omfanget av NAVs foreslåtte utleveringsplikt i sitt hørings svar. NAV støtter en plikt til utlevering av opplysninger som pensjonsleverandørene trenger for å veilede om egne ytelser. Plikten bør derimot ikke gjelde andre opplysninger som er nødvendige for å gi helhetlig veiledning om medlemmets samlede pensjon. NAV mener at dette bør klargjøres, og at det også bør omtales nærmere hvilke opplysninger som kan kreves utlevert.

Finans Norge mener det er uklart hvordan bestemmelsen skal forstås, og ber om at den omformuleres slik at den sikrer at pensjonsleverandøren ikke bare kan hente data til beregning av AFP for arbeidstakere født i 1963 og senere, men til alle deknninger av alderspensjon for alle årskull.

2.3.5 Departementets vurdering

Til merknadene fra Arbeids- og velferdsdirektoratet og Finans Norge viser departementet til at lovforslaget gir hjemmel til deling av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten slik at kommunale pensjonsleverandører kan gi sine medlemmer veiledning om deres forventede fremtidige pensjonsytelser fra den kommunale pensjonsordningen. Det vises til forslag til forsikringsvirksomhetsloven § 4-18 der dette er presisert. Bestemmelsen er ment å omfatte veiledning om fremtidige pensjonsytelser for alle årskull. Departementet viser til at den foreslåtte bestemmelsen i § 4-17 første ledd gir hjemmel for innhenting av opplysninger til bruk for veiledning om forventet fremtidig AFP-ytelse for arbeidstakere født i 1963 eller senere, jf. at opplysningene etter forslaget i den nevnte bestemmelsen blant annet kan brukes til «beregning av fremtidig pensjon».

Når det gjelder spørsmålet om hvilke opplysninger som kan kreves utlevert i tillegg til samlet pensjonsbeholdning etter folketrygdloven § 20-4, viser departementet til at dette eksempelvis kan være opplysninger om andre beholdninger for å beregne samordningsfradrag etter reglene om samordning av ytelser fra offentlig tjenestepensjon med folketrygden. For øvrig antar departementet at vurderingen av hvilke opplysninger som anses nødvendige vil være den samme som i den tilsvarende bestemmelsen for Statens pensjonskasse, jf. punkt 2.3.2.

Departementet viser til at KLPs innspill vil innebære en utvidelse av virkeområdet for hva opplysningene fra Arbeids- og velferdsetaten kan brukes til, som ikke har vært omfattet av høringen. Departementet følger derfor ikke opp dette forslaget.

Opplysninger om medlemmers samlede pensjonsbeholdning etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for beregning av forventet fremtidig pensjon fra pensjonsordningen, er å anse som personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 1. Forslaget om at Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere slike opplysninger til bruk for de kommunale pensjonsleverandørenes veiledning om forventet fremtidig pensjon må derfor vurderes etter personvernforordningen.

Etter departementets vurdering vil Arbeids- og velferdsetatens utlevering av opplysninger til kommunale pensjonsleverandører til deres arbeid med beregning av forventet fremtidig pensjon fra pensjonsordningen, være utøvelse av offentlig myndighet etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Supplerende behandlingsgrunnlag vil være forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 4-18.

Departementet viser til at forslaget innebærer videreformidling av opplysninger som Arbeids- og velferdsetaten har rettslig grunnlag for å behandle på angitte måter. Departementet legger til grunn at forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 4-18 også hjemler adgang for viderebruk av personopplysningene til nye og uforenlige formål. Etter departementets vurdering vil viderebehandling av opplysningene bidra til mest mulig riktig grunnlag for pensjonsleverandørens beregning av forventede fremtidige pensjonsytelser. Opplysninger som Arbeids- og velferdsetaten forvalter om samlet pensjonsbeholdning i folketrygden mv., vurderes å være av høy kvalitet som bidrar til å ivareta prinsippet om korrekte og oppdaterte opplysninger. Det vil også bidra til en mer effektiv behandling at pensjonsinnretningen kan innhente opplysninger uten at medlemmet må gi samtykke i hvert enkelt tilfelle. Departementet vurderer at dette er viktige mål av generell allmenn interesse, og at utleveringen av opplysningene er et nødvendig og forholdsmessig tiltak for å fremme disse målene.

Prinsippet om åpenhet innebærer at de registrertes rettigheter til blant annet innsyn og informasjon skal være ivaretatt. Departementet viser til at deling av opplysninger om samlet pensjonsbeholdning i folketrygden mv. bare vil være aktuelt når medlemmet selv eller en person med full-

makt ber om å få veiledning om forventet fremtidig pensjon fra pensjonsordningen. Departementet viser til at pensjonsleverandøren er ansvarlig for å gi nødvendig informasjon til medlemmer som etterspør en beregning av forventet fremtidig pensjon, om at opplysninger vil innhentes fra NAV. Prinsippet om åpenhet vil i så fall være oppfylt.

Departementet forutsetter at pensjonsinnretningene sørger for at personopplysningene underlegges tilstrekkelig informasjonssikkerhet og slettes når formålet er oppfylt, og at pensjonsinnretningene sørger for å iverksette tiltak mot utilsiktet og ulovlig ødeleggelse, tap og endringer av personopplysninger. Det vises til prinsippene om lagringsbegrensning i personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav e og sikkerhet for personopplysningene i artikkel 5 nr. 1 bokstav f. Departementet viser til at både Arbeids- og velferdsetaten og pensjonsinnretningene har taushetsplikt, noe som er viktig for borgernes rettssikkerhet og personvern.

Etter departementets vurdering innebærer ikke forslaget vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser. Det vises til at utlevering av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten bare vil være aktuelt når medlemmet selv eller en person med fullmakt ber om veiledning om forventet fremtidig pensjon. Slik utlevering vil også effektivisere behandlingen av slike forespørsler, noe som vil være i medlemmenes interesse. Det vises til forslag til forsikringsvirksomhetsloven § 4-18.

2.4 Adgang til å treffe automatiserte avgjørelser

2.4.1 Bakgrunnen for lovforslaget

I personvernforordningen artikkel 22 defineres helautomatiske avgjørelser som avgjørelser hvor det behandles personopplysninger, og hvor avgjørelsen utelukkende er basert på automatisert behandling. Avgjørelsen må også ha rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirke den registrerte. I det følgende brukes begrepet automatiserte avgjørelser om helautomatiserte avgjørelser.

For Statens pensjonskasse, pensjonsordningen for arbeidstakere til sjøs og andre lovbestemte pensjonsordninger ble det i Prop. 135 L (2019–2020) foreslått gitt bestemmelser for å gjennomføre nye krav og vilkår til behandling av personopplysninger i personvernforordningen. Lovendringene på bakgrunn av forslagene i pro-

posisjonen, jf. omtale i punkt 2.3.2, omfatter blant annet en endring i Statens pensjonskasseloven, slik at Statens pensjonskasse skal kunne treffe automatiserte avgjørelser. Det vises til at slike avgjørelser for eksempel kan være vedtak om å innvilge eller avslå en ytelse.

I Prop. 135 L (2019–2020) punkt 4.3 er det vist til at KLP i sin høringsuttalelse har pekt på at selskapets virksomhet når det gjelder offentlig tjenstepensjon har store likhetstrekk med Statens pensjonskasse. KLP viste til at det er de samme produktene som tilbys med et regelverk som i stor grad er sammenfallende. Etter Overføringsavtalen er det den pensjonsinnretningen pensjonisten sist var tilknyttet som skal utbetale den samlede pensjonen. KLP mener derfor det er nødvendig at pensjonsinnretninger som tilbyr samme pensjonsprodukt som Statens pensjonskasse, får tilsvarende hjemmel for behandling av personopplysninger og automatiserte avgjørelser. KLP ba derfor om at departementet tar initiativ til at et slikt lovarbeid blir iverksatt. Daværende Arbeids- og sosialdepartementet viste i proposisjonen til at departementet vil følge opp dette spørsmålet i samråd med Finansdepartementet.

KLP har også i brev til Finansdepartementet 9. september 2020 tatt opp spørsmålet om hjemmel til å treffe automatiserte avgjørelser.

2.4.2 Gjeldende rett

For Statens pensjonskasse er det i Statens pensjonskasseloven § 45 b annet ledd gitt en bestemmelse om adgang til å treffe automatiserte avgjørelser. Det følger av bestemmelsen at Statens pensjonskasse kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, som blant annet omfatter helseopplysninger. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen. En hjemmel for departementet til å gi forskrift blant annet om bruk av automatiserte avgjørelser, er gitt i § 45 b syvende ledd.

I lov om pensjonsordning for sykepleiere § 36 fjerde ledd er Statens pensjonskasseloven § 45 b om behandling av personopplysninger, herunder adgangen til å treffe automatiserte avgjørelser,

gitt tilsvarende anvendelse for KLPs forvaltning av pensjonsordningen for sykepleiere.

For kommunale pensjonsordninger er det ikke gitt regler om adgang til å treffe automatiserte avgjørelser.

2.4.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en lovbestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 4-19 om at kommunale pensjonsleverandører kan treffe automatiserte avgjørelser. Det vises til lovforslaget om at pensjonsinnretningen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger. Det ble foreslått at dette også omfatter personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, som blant annet omfatter helseopplysninger.

Det ble videre foreslått at behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Videre følger det av lovforslaget at avgjørelsen ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte skal etter forslaget ha rett til manuell overprøving av avgjørelsen. Det ble også foreslått en hjemmel til at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om bruk av automatiserte avgjørelser.

Bestemmelsen ble utformet i tråd med og er ment å gi tilsvarende hjemmel for å treffe automatiserte avgjørelser som Statens pensjonskasse har i Statens pensjonskasseloven § 45 b annet ledd.

Det ble i høringsnotatet også utredet personvernkonsekvenser av forslaget. Departementet vurderte at en hjemmel for kommunale pensjonsleverandører til å treffe automatiserte avgjørelser i tråd med tilsvarende lovhjemmel for Statens pensjonskasse i tilstrekkelig grad vil ivareta den registrertes personvernrettigheter etter forordningen, og vil dermed ikke ha vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser.

2.4.4 Høringsinstansenes syn

Aktuarforeningen, Arbeidsgiverforeningen Spekter, Oslo Pensjonsforsikring AS og Pensjonskasseforeningen støtter forslaget.

Finans Norge og KLP støtter også forslaget, men viser til at Statens pensjonskasse har en generell adgang til å behandle personopplysninger, noe som blant annet gir Statens pensjonskasse adgang til å bruke innhentede personopplysninger til statistikk og analyse, samt ved

utvikling og test av IT-systemer. *Finans Norge* og *KLP* ber departementet iverksette et arbeid for å innføre en tilsvarende bestemmelse for kommunale pensjonsleverandører.

Datatilsynet mener det er uklart hva som ligger i vilkåret om at avgjørelser «ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom». *Datatilsynet* stiller spørsmål ved om det bør være adgang til å foreta automatisk behandling i saker som har skjønnspreget.

2.4.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at personvernforordningen artikkel 22 gir særskilte regler for behandling av personopplysninger ved helautomatiserte avgjørelser. Etter personvernforordningen er helautomatiserte avgjørelser tillatt dersom slik behandling er hjemlet i nasjonal rett, og det er fastsatt egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser, jf. personvernforordningen artikkel 22 nr. 2 bokstav b. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det i bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 4-20 stilles krav om at behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Dette vil gi tilsvarende regel som for Statens pensjonskasse, jf. Statens pensjonskasseloven § 45 b annet ledd.

Departementet foreslår videre at avgjørelsen ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Til *Datatilsynets* merknad viser departementet til at dette vilkåret ble drøftet i Prop. 135 L (2019–2020), som lå til grunn for bestemmelsen i Statens pensjonskasseloven § 45 b annet ledd. I Prop. 135 L (2019–2020), punkt 5.3.1 nevnte daværende Arbeids- og sosialdepartementet blant annet saker om uførepensjon i Statens pensjonskasse som eksempel på slike avgjørelser. Det ble vist til at når det er innvilget

arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra Arbeids- og velferdsetaten, legger Statens pensjonskasse Arbeids- og velferdsetatens medisinske vurdering til grunn. Arbeids- og sosialdepartementet foreslo at slike utvilsomme avgjørelser kunne helautomatiseres. Departementet viser til nærmere drøfting i Prop. 135 L (2019–2020) punkt 5.3.1, og at spørsmålet må vurderes på samme måte for kommunale pensjonsleverandører som for Statens pensjonskasse.

Departementet foreslår videre at det stilles krav om at den registrerte skal ha rett til manuell overprøving av avgjørelsen. Det foreslås også en hjemmel til at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om bruk av automatiserte avgjørelser. Dette vil gi tilsvarende regler som for Statens pensjonskasse.

Departementet foreslår at automatiserte avgjørelser også kan omfatte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, som blant annet omfatter helseopplysninger. Dette vil gi tilsvarende regel som for Statens pensjonskasse.

Et lovforslag som gir hjemmel for kommunale pensjonsleverandører til å treffe automatiserte avgjørelser i tråd med tilsvarende lovhjemmel for Statens pensjonskasse vil etter departementets vurdering i tilstrekkelig grad ivareta den registrertes personvernrettigheter etter forordningen, og vil dermed ikke ha vesentlige eller uforholdsmessige personvernkonsekvenser.

Departementet viser til *Finans Norges* og *KLPs* innspill om at det bør igangsettes et arbeid for å innføre en generell adgang for kommunale pensjonsleverandører til å behandle personopplysninger. Departementet vil følge opp dette som en egen sak.

Departementet foreslår etter dette en bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 4-20 som gir adgang for kommunale pensjonsleverandører til å treffe automatiserte avgjørelser, i tråd med høringsforslaget.

3 Endring i forsikringsvirksomhetsloven om premier i skadeforsikring

3.1 Bakgrunnen for lovforslaget

3.1.1 Brev til Finansdepartementet fra The Nordic Association of Marine Insurers og Equinor Insurance AS

I brev til Finansdepartementet 22. desember 2022 ba The Nordic Association of Marine Insurers (CEFOR) og Equinor Insurance AS (Equinor) om at forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 annet ledd oppheves. Bestemmelsen går ut på at en avtale om at årlig premie ikke skal økes, eller bare forhøyes etter fastsatte retningslinjer, ikke kan inngås for en lengre periode enn fire år. CEFOR og Equinor viste til at bestemmelsen medfører at norske skadeforsikringsforetak blant annet ikke har anledning til å forsikre større utbyggingsprosjekter innen havvind. Alternativt må dette gjøres på vilkår som vanligvis ikke vil aksepteres av prosjektfinansieringen.

CEFOR og Equinor viste også til at innføringen av mer risikobaserte kapitalkrav og regler for vurdering av forsikringsforpliktelser i Europa-parlaments- og rådsdirektiv 2009/138/EF av 25. november 2009 om adgang til å starte og utøve virksomhet innen forsikring og gjenforsikring (*Solvens II*) i stor grad erstatter de hensynene som forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 annet ledd var ment å ivareta.

3.1.2 Høringsnotat om forslag til endring av forsikrings-virksomhetsloven § 7-7

Departementet ba ved brev til Finanstilsynet 23. februar 2023 om Finanstilsynets vurdering av om § 7-7 annet ledd bør endres eller oppheves på bakgrunn av de vurderingene som er gjort av CEFOR og Equinor. Finanstilsynet oversendte 5. desember 2023 høringsnotatet *Forslag til endring av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7*.

3.1.3 Høringen

Departementet sendte 16. februar 2024 Finanstilsynets høringsnotat *Forslag til endring av forsikrings-*

virksomhetsloven § 7-7 på høring. Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser, med frist for merknader 16. mai 2024:

Statsministerens kontor
Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
Finanstilsynet
Forbrukerrådet
Forbrukertilsynet
Konkurransetilsynet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Norges Bank
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Riksrevisjonen
Sivilombudet
Skattedirektoratet
Statens pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
ØKOKRIM

Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Coop Norge SA
Den norske advokatforening
Den norske aktuarforening
Den norske Revisorforening
Econa
Eiendom Norge
Energi Norge
Equinor
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Fiskebåt
Fornybar Norge
Forum for utvikling og miljø
Havtrygd Gjensidig Forsikring

Hovedorganisasjonen Virke
 IIA Norge
 Industri Energi
 KnowledgeGroup AS
 Kommunalbanken AS
 KS
 LO
 Norges Bondelag
 Norges eiendomsmeglerforbund
 Norges ingeniør- og teknologorganisasjon
 Norges Juristforbund
 Norges Kommunerevisorforbund
 Norges Rederiforbund
 Norges Røde Kors
 Norges Skogeierforbund
 Norsk Bergindustri
 Norsk Crowdfunding Forening
 Norsk Hydro ASA
 Norsk Journalistlag
 Norsk landbrukssamvirke
 Norsk olje og gass
 Norske Boligbyggelags Landsforbund SA
 Norske Finansanalytikeres Forening
 Norske Forsikringsmegleres Forening
 NHO Offshore Norge
 Oslo Børs
 Pensjonskasseforeningen
 Personskadeforbundet LTN
 Regnskap Norge
 SMB Norge
 Sparebankforeningen i Norge
 The Nordic Association of Marine Insurers
 (CEFOR)
 Unio
 Verdipapirfondenes forening
 Verdiapirforetakenes Forbund
 Verdipapirsentralen ASA
 YS

Følgende høringsinstanser har hatt realitetsmerknader til forslagene:

Norges Rederiforbund
 The Nordic Association of Marine Insurers
 (CEFOR)

Følgende høringsinstanser har svart at de ikke har merknader:

Justis- og beredskapsdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Klima- og miljødepartementet

Brønnøysundregistrene

Finans Norge
 Personskadeforbundet LTN

3.2 Gjeldende rett

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 skal premien i skadeforsikringen beregnes for ett år av gangen, og betales forskuddsvis hvert år, med mindre det er avtalt terminvis innbetaling i løpet av året, eller forsikringstiden er kortere enn ett år. Krav om betaling av premie skal angi hvilke poster som inngår i beregningen, og opplyse om andre forhold av betydning for størrelsen av premien. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 annet ledd kan et skadeforsikringsforetak likevel avtale at årlig premie for en forsikring ikke skal økes, eller at årlig premie bare skal kunne forhøyes etter fastsatte retningslinjer i løpet av en periode på inntil fire år.

3.3 Forslaget i høringsnotatet

Finanstilsynet viser i høringsnotatet til at årlig premieberegning basert på oppdaterte risikovurderinger anses å være mest i samsvar med forsikringsvirksomhetslovens regler om premietariffer, herunder at foretakets premier skal stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes. Skadeforsikringsforetakets adgang etter § 7-7 annet ledd til å avtale at premien ikke skal økes eller bare forhøyes etter fastsatte retningslinjer for en periode på inntil fire år, er et unntak fra denne hovedregelen. Bakgrunnen for bestemmelsen er at skadeforsikringsforetak som tilbyr større næringsforsikringer i konkurranse med utenlandske forsikringsforetak, kan ha behov for å binde seg til en fastsatt premie som overstiger ett år. Av hensyn til soliditet og risikostyring i skadeforsikringsforetaket ble det satt en grense på fire år.

Finanstilsynet viser til at andre nordiske land ikke har en tilsvarende regel som begrenser adgangen til å binde forsikringspremier i skadeforsikring. I Sverige er det i forbrukerforhold en regel om at forsikringstiden som hovedregel ikke skal overstige ett år, men denne må etter Finanstilsynets syn ses i sammenheng med at forsikringstaker etter svensk rett bare kan si opp avtalen ved hovedforfall. Bestemmelsen fremstår derfor som begrunnet i forbrukerforhold. Etter norsk rett kan forsikringstakere som er forbrukere, når som helst si opp sin forsikring, jf. forsikringsavtaleloven § 3-6. Finanstilsynet viser

til at forslaget i høringsnotatet ikke vil endre på dette.

Finanstilsynet peker i høringsnotatet på at Solvens II skal sikre at soliditetshensynene er ivare tatt i forsikringsforetaket, også for kontrakter med fast premie over flere år. Solvens II ble gjennomført i norsk rett i 2016. Direktivets bestemmelser om kapitalkrav er gjennomført i finansforetaksloven kapittel 14. Finanstilsynet viser til at kapitalkravet for forsikringsrisiko vil være høyere for kontrakter med fast premie over flere år, enn for kontrakter hvor premien fastsattes for ett år av gangen. Kapitalkravet vil derfor gjenspeile at kontrakter med fast premie over flere år innebærer høyere risiko.

Solvens II er et fullharmoniseringsdirektiv, noe som innebærer at reglene skal innføres i samsvar med direktivet når en er innenfor direktivets virkeområde. Direktivet inneholder ikke bestemmelser som direkte regulerer premieberegningen og lengden på kontraktene i skadeforsikring, siden kapitalkravet som følger av direktivet, i prinsippet skal fange opp denne risikoen. Finanstilsynet vurderer derfor at en nasjonal begrensning på lengden av forsikringskontraktene (det vil si lengden på binding av forsikringspremiene, siden endring av forsikringspremien normalt krever ny kontrakt) som er begrunnet i soliditetshensyn, ikke er i samsvar med EØS-retten. En slik begrensning kan dermed ikke opprettholdes i sin nåværende form.

Finanstilsynet foreslo på denne bakgrunn å endre forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 første ledd om at forsikringspremien som hovedregel skal beregnes for ett år av gangen, slik at det ikke lenger stilles krav om at forsikringspremien må beregnes for en bestemt tidsperiode. Kravet om at premien skal beregnes og betales forskuddsvis, med mindre det er avtalt terminvis betaling i løpet av forsikringstiden, foreslås beholdt uendret. Finanstilsynet foreslår videre å oppheve bestemmelsen i § 7-7 annet ledd, slik at loven ikke lenger setter en tidsbegrensning på hvor lenge premien kan bindes.

3.4 Høringsinstansenes syn

CEFOR og Norges Rederiforbund støtter forslaget. *Norges rederiforbund* viser til at forslaget er en vik-

tig understøttelse av det felles nordiske sjøforsikringsmarkedet. CEFOR viser til at forslaget er et viktig tiltak for å tillate at norske sjøforsikrings-selskaper kan delta i større byggeprosjekter for blant annet flytende havvind på lik linje med utenlandske konkurrenter.

3.5 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Finanstilsynets vurdering av at bestemmelsene i forsikringsvirksomhetslovens § 7-7 om begrensninger på adgangen til å binde forsikringspremier i skadeforsikring, bør oppheves. Det vises til innspill fra næringen om at bestemmelsen utgjør en konkurranseulempe for norske skadeforsikringsforetak som ønsker å konkurrere i markedet for forsikring av blant annet utbygging av havvind. Forslaget vil gi norske skadeforsikringsforetak mulighet til å konkurrere i slike markeder på linje med utenlandske foretak. Selv om dette bare gjelder et fåtall skadeforsikringsforetak og kontrakter, kan det være av vesentlig betydning for de foretakene det gjelder. For de fleste skadeforsikringsforetak og kontrakter antas det at foretakene vil videreføre sin praksis med at kontraktene løper for ett år av gangen.

Departementet viser videre til at forslaget vil bringe norske regler på dette punktet i samsvar med våre EØS-forpliktelser som svarer til Solvens II.

Departementet foreslår en endring av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 i tråd med høringsforslaget. Det foreslås etter dette at det ikke lenger skal være krav om at forsikringspremien i skadeforsikring som hovedregel skal beregnes for ett år av gangen. Kravet om at premien skal beregnes og betales forskuddsvis med mindre det er avtalt terminvis betaling i løpet av forsikringstiden, beholdes uendret, men det stilles ikke lenger krav om at forsikringspremien må beregnes for en bestemt tidsperiode. Det foreslås videre at loven ikke lenger setter en tidsbegrensning på hvor lenge premien i skadeforsikring kan bindes. Det vises til forslag til endring av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7.

4 Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet – endringer i verdipapirhandellden, verdipapirfondlden og AIF-lden

4.1 Bakgrunnen for lovforslaget

4.1.1 Høringsnotat om avvikling av konsesjonspliktig virksomhet

Finanstilsynet sendte 21. desember 2022 høringsnotatet *Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet* til Finansdepartementet. I høringsnotatet foreslo Finanstilsynet endringer i verdipapirhandellden, verdipapirfondlden og AIF-lden som skal bidra til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten når tillatelsen blir tilbakekalt.

4.1.2 Høringen

Departementet sendte 10. oktober 2023 Finanstilsynets høringsnotat om *avvikling av konsesjonspliktig virksomhet* på høring til følgende høringsinstanser, med høringsfrist 9. januar 2024:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Datatilsynet
Finanstilsynet
Folketrygdfondet
Forbrukerrådet
Konkurransetilsynet
Norges Bank
Regelrådet
Skattedirektoratet
Statistisk sentralbyrå
Økokrim

Handelshøyskolen BI
Norges Handelshøyskole
Universitetet i Bergen Det juridiske fakultet
Universitetet i Oslo Det juridiske fakultet
Universitetet i Tromsø Det juridiske fakultet

Advokatforeningen
Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
Den norske Revisorforening

Energi Norge
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Forbrukertilsynet
Hovedorganisasjonen Virke
LO
Nasdaq Oslo
Nordic Trustee
Nordic Association of Electricity Traders
Norske Finansanalytikerens Forening
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Venturekapitalforening
NHO
Oslo Børs
Pensjonskasseforeningen
Sparebankforeningen
Verdipapirfondenes forening
Verdipapirforetakenes Forbund
Verdipapirsentralen

Følgende instanser har hatt realitetsmerknader til forslaget:

Brønnøysundregistrene

Advokatforeningen
Finans Norge
Forening for finansfag Norge
Verdipapirforetakenes Forbund
Verdipapirforetakenes sikringsfond

Følgende instanser har skrevet at de ikke vil inngi høringsuttalelse eller at de ikke har merknader til forslaget:

Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljødepartementet

Skattedirektoratet
Statistisk sentralbyrå

Den Norske Aktuarforening

4.2 EØS-rett

4.2.1 Generelle EØS-rettslige prinsipper

Etter lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv. (EØS-loven) § 1 skal bestemmelsene i hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde med endringer (EØS-avtalen) gjelde som norsk lov. Etter EØS-avtalen artikkel 31 nr. 1 skal det ikke være noen restriksjoner på etableringsadgangen for statsborgere fra en av EUs medlemsstater eller en EFTA-stat på en annen av disse statenes territorium. Etter EØS-avtalen artikkel 36 gjelder det samme for adgangen til å yte tjenester. Det følger av fast rettspraksis at etableringsfriheten og friheten til å yte tjenester bare kan begrenses av regler som er rettferdiggjort i tvingende allmenne hensyn, som er egnet til å sikre oppnåelsen av det legitime mål som skal ivaretas og som er proporsjonalt dette mål tatt i betraktning, jf. blant annet EFTA-domstolens dom 5. mai 2021 E-8/20 avsnitt 91 og EFTA-domstolens dom 30. mai 2007 E-3/06. Om hva som skal til for at noe anses som en restriksjon på den frie bevegelseheten av tjenester, skriver EFTA-domstolen, jf. sak E-8/20 avsnitt 79:

«Når det gjelder spørsmålet om anvendelsen av nasjonal lovgivning slik som den hovedsaken gjelder, utgjør en hindring av den frie bevegelsehet for tjenester etter EØS-avtalen artikkel 36, bør det for det første pekes på at alle tiltak som forbyr, hemmer eller gjør utøvelsen av fri bevegelsehet for tjenester mindre interessant, må anses som restriksjoner (se sak E-19/15 ESA mot Liechtenstein, Sml. 2016 s. 437, avsnitt 85 og rettspraksis som det vises til der).»

Tilsvarende gjelder for begrensninger i etableringsretten, jf. blant annet sak E-3/06 avsnitt 40.

EFTA-domstolen skriver følgende om vurderingen av om en restriksjon kan rettferdiggjøres, jf. sak E-8/20 avsnitt 92–95:

«92 Følgelig må det først undersøkes om det foreligger legitime mål som kan rettferdiggjøre en restriksjon av friheten til å motta tjenester.

93 Dernest må det undersøkes om vilkårene for unntak fra kravet om opphold er egnet til å oppnå det legitime mål som søkes ivarettatt. Det er den EØS-stat som pålegger en restriksjon, som må godtgjøre at tiltaket den har truffet

er egnet til å oppnå det anførte mål. Videre må tiltaket virkelig gjenspeile et hensyn om å oppnå dette mål på en konsistent og systematisk måte (se Kristoffersen, som omtalt over, avsnitt 118).

94 Endelig er det nødvendig å vurdere om vilkårene går lengre enn det som er nødvendig for å oppnå dette mål. Dette innebærer at det valgte tiltak ikke må kunne erstattes med et alternativt tiltak som vil være like nyttig, men som vil være mindre inngripende i de grunnleggende friheter etter EØS-retten (se Kristoffersen, som omtalt over, avsnitt 121 og 122).

95 Det er etablert rettspraksis at kompetente myndigheter, når de vedtar et tiltak som fraviker et prinsipp som er nedfelt i EØS-retten, i hvert enkelt tilfelle må vise at tiltaket er egnet til å oppnå det mål som ble lagt til grunn, og ikke går lengre enn det som er nødvendig for å oppnå det. Det må også pekes på at grunner som en EØS-stat påberoper seg som rettferdiggjørelse, må ledsages av passende dokumentasjon eller en analyse av formålstjenligheten og proporsjonaliteten av tiltaket vedkommende stat har truffet, samt konkret dokumentasjon som underbygger dens argumenter (jf. dommen i DW, C-651/16, EU:C:2018:162, avsnitt 34.)»

Etter EØS-avtalen artikkel 4 skal enhver forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet være forbudt innenfor avtalens virkeområde.

4.2.2 Relevante EØS-rettsakter

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/65/EU av 15. mai 2014 om markeder for finansielle instrumenter og om endring av direktiv 2002/92/EF og direktiv 2011/61/EU (Verdipapirmarkedsdirektivet 2014 (MiFID II)) gir bestemmelser som gjelder for blant annet verdipapirforetak. MiFID II er hovedsakelig et fullharmoniseringsdirektiv, og åpner i liten grad for nasjonale valg. MiFID II er gjennomført i norsk rett ved lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) og forskrift 29. juni 2007 nr. 876 til verdipapirhandelloven (verdipapirforskriften).

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/65/EF av 13. juli 2009 om samordning av lover og forskrifter om foretak for kollektiv investering i omsettelige verdipapirer (UCITS) gir bestemmelser som gjelder for blant annet forvaltningsselskaper for verdipapirfond. UCITS er et minimumsdirektiv, og landene har adgang til å stille strengere krav i sin nasjonale lovgivning, forutsatt at disse ikke er i

strid med direktivet eller innebærer en forskjellsbehandling, jf. UCITS artikkel 1 nr. 7. UCITS er gjennomført i norsk rett ved lov 25. november 2011 nr. 44 om *verdipapirfond (verdipapirfondloven)* og forskrift 21. desember 2011 nr. 1467 til *lov om verdipapirfond (verdipapirfondforskriften)*.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/61/EU av 8. juni 2011 om *forvaltere av alternative investeringsfond og om endring av direktiv 2003/41/EF og 2009/65/EF og forordning (EF) nr. 1060/2009 og (EU) nr. 1095/2010 (AIFM-direktivet)* gir regler for forvaltere av alternative investeringsfond (AIF-forvaltere). AIFM-direktivet er et minimumsdirektiv, og landene har adgang til å stille strengere krav i sin nasjonale lovgivning, forutsatt at disse ikke er i strid med direktivet eller innebærer en forskjellsbehandling, jf. for eksempel AIFM-direktivet artikkel 11 bokstav f. AIFM-direktivet er gjennomført i norsk rett ved lov 20. juni 2014 nr. 28 om *forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-loven)* og forskrift 26. juni 2014 nr. 877 til *lov om forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-forskriften)*.

4.3 Nordisk rett

4.3.1 Avvikling av verdipapirforetaks konsesjonspliktige virksomhet

I Sverige reguleres verdipapirforetakenes virksomhet av lag (2007:528) om *värdepappersmarknaden*. Värdepappersmarknadenslagen 25 kapittel 1 § og 5 § angir når Finansinspektionen kan tilbakekalle et verdipapirforetaks tillatelse. Om tillatelsen tilbakekalles, kan Finansinspektionen beslutte hvordan avviklingen av virksomheten skal skje, jf. värdepappersmarknadenslagen 25 kapittel 6 §. Det er ikke gitt nærmere regler om hvordan avviklingen skal gjennomføres.

I Danmark reguleres verdipapirforetaks virksomhet av lov nr. 1155 av 8. juni 2021 om *fondsmæglerselskaber og investeringservice og -aktiviteter*. Lovens § 164 angir når Finanstilsynet kan tilbakekalle et verdipapirforetaks tillatelse. Om tillatelsen tilbakekalles, skal verdipapirforetaksvirksomheten avvikles og annen virksomhet kan ikke igangsettes før avviklingen er gjennomført. Finanstilsynet skal godkjenne avviklingens form, innhold og gjennomføring, med mindre avviklingen skjer ved likvidasjon, konkurs eller selskaps sammenslåing, jf. lov om fondsmæglerselskaber og investeringservice og -aktiviteter § 167.

I Finland angir lag 19. desember 2008/878 om *Finansinspektionen* 26 § når Finansinspektionen

kan tilbakekalle et verdipapirforetaks tillatelse. Etter Finansinspektionslagen 29 § kan Finansinspektionen innsette et ombud for å overvåke virksomheten til foretak med tillatelse, dersom det i foretakets konsesjonspliktige virksomhet har forekommet «oskicklighet, oforsiktighet eller missbruk» eller dersom andre særlige grunner tillier det. Ombudet har rett til å få opplysninger fra tilsynsobjekt, finansmarkedsaktører og andre, granskingsrett og rett til å delta med ytringsrett i foretakets organer. Etter 29 § annet ledd er det foretaket selv som må betale kostnadene til ombudet. Dersom foretaket ikke kan betale, skal det betales av Finansinspektionen.

4.3.2 Avvikling av forvaltningsselskapers konsesjonspliktige virksomhet

I Sverige reguleres forvaltningsselskapenes virksomhet av lag (2004:46) om *värdepappersfonder*. Etter värdepappersfonderlagen 9 kapittel 1 § skal et verdipapirfond umiddelbart overtas av fondets depotmottaker dersom Finansinspektionen har tilbakekalt forvaltningsselskapets tillatelse til å forvalte verdipapirfond eller det er besluttet gjeldsforhandling eller konkurs. Det samme gjelder om forvalteren ikke lenger ønsker å forvalte verdipapirfondet. Dersom et verdipapirfond verken har andelseiere eller aktiva, må forvaltningsselskapet i stedet, etter godkjenning fra Finansinspektionen, avvike fondet. Når forvaltningsselskapet søker om å avvike fondet, må det legge ved en revisor-bekreftelse på at fondet verken har andelseiere eller aktiva. Etter värdepappersfonderlagen 9 kapittel 2 § skal en depotmottaker som har overtatt forvaltningen av et verdipapirfond snarest overlate forvaltningen av fondet til et annet forvaltningsselskap, forutsatt at Finansinspektionen godkjenner overføringen. Dersom det ikke lar seg gjøre å overføre forvaltningen til et annet forvaltningsselskap, skal fondet avvikles ved at fondets aktiva realiseres og nettobeholdningen utdeles til andelseierne.

I Danmark reguleres forvaltningsselskaper for verdipapirfond av lov nr. 336 av 11. mars 2022 om *investeringsforeninger mv*. Dersom et forvaltningsselskap mister sin tillatelse til å forvalte verdipapirfond, skal Finanstilsynet oppnevne en administrator. Administratoren skal være et forvaltningsselskap, og skal ivareta verdipapirfondets og investorenes interesser, jf. lov om investeringsforeninger § 110 stk. 2. Administratoren skal uten ugrunnet opphold sørge for at verdipapirfondene overføres til et forvaltningsselskap som kan overta og videreføre forvaltningen av fondene.

Dersom Finanstilsynet ikke kan utnevne en administrator, eller verdipapirfondene ikke kan overføres til et annet forvaltningsselskap, skal verdipapirfondene avvikles ved likvidasjon, jf. lov om investeringsforeninger § 110 stk. 2.

I Finland gjelder reglene for avvikling av verdipapirforetaks virksomhet tilsvarende for forvaltningsselskapers virksomhet.

4.3.3 Avvikling av AIF-forvalteres konsesjonspliktige virksomhet

Lover om forvaltning av alternative investeringsfond inneholder i liten grad bestemmelser om avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten.

I Sverige reguleres forvaltere av alternative investeringsfond av lag (2013:561) *om förvaltare av alternative investeringsfonder (LAIF)*. Dersom tillatelsen til å forvalte alternative investeringsfond er tilbakekalt, skal Finansinspektionen avgjøre hvordan avviklingen av virksomheten skal skje, jf. LAIF kapittel 13 § 5.

I Danmark reguleres AIF-forvalteres virksomhet av lov nr. 2015 av 1. november 2021 *om forvaltere af alternative investeringsfonde m.v.* Loven angir når Finanstilsynet kan tilbakekalle tillatelsen til å forvalte alternative investeringsfond, jf. §§ 4 og 17, men har ikke nærmere regler om avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten.

I Finland gjelder reglene for avvikling av verdipapirforetaks virksomhet tilsvarende for avvikling av AIF-forvalteres virksomhet.

4.4 Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet

4.4.1 Gjeldende rett

4.4.1.1 Verdipapirforetak

EØS-rett

MiFID II artikkel 8 angir når en tillatelse til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet kan kalles tilbake. Blant annet kan tillatelsen kalles tilbake dersom konsesjonshaveren har gjort seg skyldig i alvorlige og systematiske overtredelser av bestemmelser i MiFID II, jf. artikkel 8 nr. 1 bokstav d. Etter artikkel 8 nr. 1 bokstav e, har statene dessuten anledning til å oppstille flere tilbakekallsgrunner i nasjonal rett. MiFID II inneholder ikke regler om avvikling av konsesjonspliktig virksomhet, og avviklingsreglene varierer i de ulike medlemslandene. Departementet legger

til grunn at de enkelte EØS-statene står fritt til å utforme regler om avvikling av verdipapirforetak, så lenge disse ikke er i strid med andre EØS-rettslige bestemmelser eller prinsipper.

Verdipapirhandeloven

MiFID II artikkel 8 er gjennomført i verdipapirhandeloven § 9-7. Etter denne bestemmelsen kan Finanstilsynet helt eller delvis endre eller tilbakekalle tillatelsen til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet. Det kan skje dersom verdipapirforetaket ikke bruker tillatelsen eller gir avkall på den, har fått tillatelsen ved å gi uriktige opplysninger eller ikke lenger oppfyller vilkårene for tillatelsen. Det kan også skje dersom verdipapirforetaket foretar alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, slik at det er grunn til å frykte at fortsettelse av virksomheten kan skade foretakets kunder, tilliten til verdipapirmarkedet eller institusjonene som virker i markedet eller dersom verdipapirforetaket ikke etterkommer Finanstilsynets pålegg.

Verdipapirhandeloven inneholder ikke egne regler om insolvensbehandling av verdipapirforetak. Loven har altså ikke bestemmelser om at offentlig akkord eller konkurs skal føre til at tillatelsen tilbakekalles, men Finanstilsynet kan kalle tilbake tillatelsen når foretaket ikke lenger oppfyller kravene til ansvarlig kapital.

Verdipapirhandeloven inneholder heller ikke regler om avvikling av verdipapirforetakets virksomhet eller om avvikling av selve verdipapirforetaket. En nødvendig følge av at tillatelsen til å drive med investeringsvirksomhet eller yte investeringstjenester tilbakekalles, er imidlertid at den konsesjonspliktige virksomheten avvikles. I praksis blir da også selve verdipapirforetaket normalt avviklet.

Dersom et verdipapirforetak handler i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av verdipapirhandeloven, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å rette forholdet, og pålegget kan omfatte ethvert tiltak som er nødvendig for å bringe overtredelsen til opphør, jf. verdipapirhandeloven § 19-7 første ledd. Etter verdipapirhandeloven § 9-16 første ledd nr. 3 skal verdipapirforetak treffe rimelige tiltak som skal sikre kontinuitet og regelmessighet i investeringstjenestevirksomheten, herunder ha nødvendige systemer, ressurser og prosedyrer. Etter verdipapirhandeloven § 10-9 skal verdipapirforetaket utøve sin virksomhet i samsvar med god forretningsskikk, opptre ærlig, redelig og profesjonelt i tråd med kundenes beste interesser og påse at markedets integritet ivaretas på beste måte.

Når Finanstilsynet treffer vedtak om tilbakekall av tillatelsen og det er behov for å avvikle kundeengasjementer, fastsetter Finanstilsynet samtidig en avviklingsperiode. I en avviklingsperiode kan foretaket bare yte investeringstjenester som er nødvendige for å avvikle kundeforholdene. De har altså ikke adgang til å inngå nye kundeforhold eller utvide kundeforholdet for eksisterende kunder. I tillegg må foretaket publisere Finanstilsynets tilbakekallsvedtak på sine hjemmesider. Der det er relevant, vil Finanstilsynet be om en avviklingsplan før Finanstilsynet treffer vedtak om tilbakekall, og følge opp avviklingsplanen etter at vedtaket er truffet.

Kredittinstitusjoner med tillatelse til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet, jf. lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) § 2-7 bokstav c, er omfattet av reglene i finansforetaksloven. Finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt II har egne regler om avvikling av finansforetak.

Foretak med tillatelse til å drive med omsetning av finansielle instrumenter for egen regning, fulltegningsgaranti for finansielle instrumenter eller plassering av finansielle instrumenter med fulltegningsgaranti, drift av multilateral handelsfasilitet eller drift av organisert handelsfasilitet, jf. verdipapirhandeloven § 2-1 første ledd nr. 3, 6, 8 og 9, er omfattet av reglene om minstekravet til startkapital i verdipapirhandeloven § 9-39 første ledd. For disse gjelder reglene i finansforetaksloven kapittel 20 om soliditets- og solvenssvikt i banker, kredittforetak og finanskonsern, jf. finansforetaksloven § 20-1 første ledd bokstav a. I disse foretakene kan det ikke åpnes gjeldsforhandling eller konkurs, jf. finansforetaksloven § 20-2, og det gjelder egne regler om krisehåndtering og avvikling av foretak under offentlig administrasjon.

4.4.1.2 Forvaltningsselskaper for verdipapirfond

EØS-rett

Etter UCITS artikkel 7 nr. 5 kan tilsynsmyndigheten bare tilbakekalle tillatelsen til et forvaltningsselskap dersom selskapet ikke bruker den eller gir avkall på den, har fått tillatelsen ved å gi uriktige opplysninger, ikke lenger oppfylder vilkårene for tillatelsen, har gjort seg skyldig i alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i henhold til direktivet eller kommer inn under et av de tilfellene der nasjonal lovgivning fastsetter at tillatelsen skal tilbakekalles. Et forvaltningsselskap som har tillatelse til å drive individuell porteføljeforvaltning som omhandlet i

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/49/EF av 14. juni 2006 om verdipapirforetaks og kredittinstitusjoners kapitaldekningsgrad (Kapitaldekningsdirektivet 2006 (CRD)) artikkel 6 nr. 3 bokstav a, kan dessuten miste tillatelsen dersom det ikke lenger overholder bestemmelsene i Kapitaldekningsdirektivet. I fortalen til UCITS avsnitt 23 står det:

«Investeringsforetakets hjemstat må ha alle midler til rådighet for å rette opp etter eventuelle brudd på investeringsforetakets regler. For dette formål bør vedkommende myndigheter i investeringsforetakets hjemstat kunne iverksette forebyggende tiltak og vedta sanksjoner mot forvaltningsselskapet. Som en siste utvei bør vedkommende myndigheter i investeringsforetakets hjemstat ha mulighet til å kreve at forvaltningsselskapets forvaltning av investeringsforetaket opphører. I slike tilfeller bør medlemsstatene fastsette nødvendige bestemmelser for å sikre korrekt forvaltning eller avvikling av investeringsforetaket.»

UCITS gir ikke nærmere regler om avvikling av forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

Verdipapirfondloven

UCITS artikkel 7 nr. 5 er gjennomført i verdipapirfondloven § 11-5 annet ledd. Etter bestemmelsen kan Finanstilsynet helt eller delvis kalle tilbake tillatelsen til å drive verdipapirfondsforvaltning. Det kan skje dersom forvaltningsselskapet ikke bruker tillatelsen eller gir avkall på den, har fått tillatelsen ved å gi uriktige opplysninger eller ikke lenger oppfylder vilkårene for tillatelsen. Det kan også skje dersom forvaltningsselskapet foretar alvorlige eller systematiske overtredelser av vedtekter for fond som det forvalter eller av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, gjør seg skyldig i mislige forhold som gir grunn til å frykte at en fortsettelse av virksomheten kan skade allmenne interesser eller dersom det ikke etterkommer Finanstilsynets pålegg. Forvaltningsselskapers tillatelse til å drive virksomhet faller bort hvis forvaltningsselskapet kommer under konkurs eller offentlig akkordforhandling, jf. verdipapirfondloven § 11-5 første ledd.

Har et forvaltningsselskap mistet sin tillatelse til å drive verdipapirfondsforvaltning, skal verdipapirfond selskapet forvalter avvikles eller overføres til et annet forvaltningsselskap, jf. verdipapirfondloven § 11-5 tredje ledd. Det stilles ikke krav om at selskapet som sådan avvikles. Etter

verdipapirfondloven § 4-13 må andeler i fondet ikke utstedes eller innløses etter at et forvaltningsselskap har fattet vedtak om avvikling av verdipapirfondet etter verdipapirfondloven § 5-7, eller etter at tillatelsen er bortfalt eller tilbakekalt etter verdipapirfondloven § 11-5. Avvikling av verdipapirfond krever tillatelse fra Finanstilsynet, og Finanstilsynet kan sette vilkår for tillatelsen som utfyller eller supplerer de kravene som følger av lov og forskrifter, jf. verdipapirfondloven § 5-7 første ledd. Etter verdipapirfondloven § 5-7 annet ledd skal alle andelseiere få informasjon om avviklingen, og informasjonen skal minst omfatte en begrunnelse for avviklingen, konsekvenser avviklingen har for andelseierne, kostnader og planlagt dato for avvikling og utbetaling av andelsverdien. Fondet og andelseierne skal ikke belastes kostnader i forbindelse med avviklingen, og det skal utarbeides et avviklingsoppgjør for fondet som skal revideres, jf. verdipapirfondloven § 5-7 tredje og fjerde ledd. En uavhengig revisor skal etter gjennomført avvikling bekrefte at verken fond eller andelseiere er belastet kostnader i forbindelse med avviklingen, jf. verdipapirfondloven § 5-7 femte ledd. Ved avvikling av fond, skal fondets portefølje realiseres, og det skal beregnes en sluttkurs for andelseierne som skal legges til grunn ved utbetaling til andelseierne, jf. verdipapirfondloven § 5-5 tredje ledd. Overføring av forvaltningen av et verdipapirfond til et annet forvaltningsselskap krever også tillatelse fra Finanstilsynet, jf. verdipapirfondloven § 4-2. Finanstilsynet kan stille vilkår om gjennomføringstidspunkt for overføringen, og til hvordan overføringen skal offentliggjøres.

Dersom et forvaltningsselskap ikke har overholdt sine plikter etter bestemmelser gitt i eller i medhold av verdipapirfondloven, eller har handlet i strid med konsesjonsvilkår eller med egne vedtekter eller retningslinjer fastsatt etter bestemmelser i lov, kan Finanstilsynet gi forvaltningsselskapet pålegg om retting, jf. verdipapirfondloven § 11-4 første ledd første og annet punktum. Pålegg kan også gis for å hindre slike handlinger i fremtiden, jf. verdipapirfondloven § 11-4 første ledd siste punktum. Forvaltningsselskaper skal utøve sin virksomhet i samsvar med god forretnings-skikk, jf. verdipapirfondloven § 2-15 første ledd. De skal påse at verdipapirfondets og andelseierne interesser og markedets integritet ivaretas på beste måte, blant annet ved å opptre ryddig og korrekt i utøvelsen av virksomheten, utvise den nødvendige kompetanse, omhu og interesse i sin opptreden og bestrebe seg på å unngå interessekonflikter, jf. verdipapirfondloven § 2-15 annet

ledd. Forvaltningsselskapene plikter også å overholde disse pliktene i en avviklingsfase, og Finanstilsynet kan i avviklingsfasen gi pålegg om retting i medhold av verdipapirfondloven § 11-4 første ledd. Når Finanstilsynet treffer vedtak om tilbakekall av tillatelsen, krever Finanstilsynet samtidig at det utarbeides en avviklingsplan.

Forvaltningsselskaper kan ha tillatelse til å yte individuell porteføljeforvaltning som angitt i verdipapirhandeloven § 2-3 tredje ledd, jf. verdipapirfondloven § 2-1 annet ledd. Forvaltningsselskaper med tillatelse til å yte individuell porteføljeforvaltning kan også få tillatelse til å yte tilleggs-tjenestene investeringsrådgivning og oppbevaring og forvaltning av fondsandeler, jf. verdipapirfondloven § 2-1 tredje ledd. Verdipapirfondloven har ikke egne regler for hvordan denne virksomheten skal avvikles.

4.4.1.3 AIF-forvaltere

EØS-rett

Etter AIFM-direktivet artikkel 11 kan tilsynsmyndigheten tilbakekalle konsesjonen dersom AIF-forvalteren ikke bruker tillatelsen eller gir avkall på den, har fått tillatelsen ved å gi uriktige opplysninger, ikke lenger oppfylder vilkårene for tillatelsen eller har gjort seg skyldig i alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i direktivet eller nasjonal lovgivning.

AIFM-direktivet har ikke bestemmelser om avvikling av virksomheten.

AIF-loven

AIFM-direktivet artikkel 11 er gjennomført i AIF-loven § 9-4. Bestemmelsen er tilnærmet like-lydende verdipapirfondloven § 11-5. Etter AIF-loven § 9-4 annet ledd kan Finanstilsynet helt eller delvis kalle tilbake tillatelsen til forvalteren. Det kan skje dersom forvalteren ikke bruker tillatelsen eller gir avkall på den, har fått tillatelsen ved å gi uriktige opplysninger eller ikke lenger oppfylder vilkårene for tillatelsen. Det kan også skje dersom forvalteren foretar alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, gjør seg skyldig i mislige forhold som gir grunn til å frykte at en fortsettelse av virksomheten kan skade allmenne interesser eller dersom forvalteren ikke etterkommer Finanstilsynets pålegg. Tilsvarende gjelder for en forvalter med tillatelse til å drive individuell porteføljeforvaltning etter AIF-loven § 2-2 tredje ledd som ikke overholder krav til kapital. Forvalterens tillatelse

til å drive virksomhet faller bort hvis forvaltningsselskapet kommer under konkurs- eller offentlig akkordforhandling, jf. AIF-loven § 9-4 første ledd. Etter AIF-loven § 9-4 fjerde ledd skal Finanstilsynet underrette tilsynsmyndighetene i vertsstaten dersom tillatelsen til en forvalter som driver virksomhet i en annen EØS-stat, bortfaller eller blir kalt tilbake.

Dersom forvalteren har mistet tillatelsen, skal alternative investeringsfond som selskapet forvalter avvikles eller overføres til en annen forvalter, jf. AIF-loven § 9-4 tredje ledd. Det er ikke gitt nærmere regler om hvordan avviklingen av alternative investeringsfond eller overføring av forvaltningen til en annen forvalter skal foregå. Etter AIF-loven § 9-3 fjerde ledd kan Finanstilsynet gi pålegg til forvalteren om å suspendere retten til tegning og innløsning dersom hensynet til investorene eller allmennhetens interesser tilsier det. Bestemmelsen gjennomfører AIFM-direktivet artikkel 46 nr. 2 bokstav j, jf. Prop. 77 L (2013–2014) *Lov om forvaltning av alternative investeringsfond* punkt 16.2.4 side 96 og merknaden til bestemmelsen.

Med mindre annet følger av avtaleforholdet mellom forvalteren og andelseierne, legger Finanstilsynet til grunn at når et fond avvikles, skal fondets eiendeler realiseres og andelseierne motta utbetalinger. Videre må fondet avvikles i tråd med reguleringen for fondets selskapsform, for eksempel aksjeloven eller selskapsloven.

Etter AIF-loven § 9-3 første ledd kan Finanstilsynet gi forvalteren pålegg om retting eller nedlegge midlertidig forbud om utøvelse av virksomhet, dersom forvalteren ikke har overholdt sine plikter etter bestemmelser i lov eller forskrift eller har handlet i strid med vilkår for tillatelsen, selskapets eller fondenes vedtekter eller egne interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser i lov eller forskrift. Pålegg kan også gis for å hindre at forvalteren ikke overholder disse pliktene i fremtiden. Før vedtak om å tilbakekalle tillatelsen treffes, krever Finanstilsynet at det utarbeides en avviklingsplan. Etter AIF-loven § 9-1 fører Finanstilsynet tilsyn med at reglene i AIF-loven overholdes. Finanstilsynet fører tilsyn så lenge det drives forvaltning av alternative investeringsfond.

4.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo Finanstilsynet å lovfeste at verdipapirforetak som har fått tilbakekalt tillatelsen til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet, skal ha en plikt til å avvi-

kle virksomheten. Forslaget kommer ikke til anvendelse på kredittinstitusjoner med tillatelse til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet, jf. finansforetaksloven § 2-7 bokstav c, ettersom disse er omfattet av finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt II om avvikling av finansforetak.

Verdipapirfondloven har allerede en bestemmelse om at forvaltningsselskaper som mister tillatelsen til å drive verdipapirfondsforvaltning skal avvikle verdipapirfondene eller overføre disse til et annet forvaltningsselskap, jf. verdipapirfondloven § 11-5. Finanstilsynet foreslo å lovfeste at også forvaltningsselskaper for verdipapirfond som har tillatelse til å yte tjenester etter verdipapirfondloven § 2-1 andre og tredje ledd, det vil si forvaltningsselskaper som har tillatelse til å drive individuell porteføljeforvaltning som angitt i verdipapirhandeloven § 2-3 tredje ledd, og eventuelt investeringsrådgivning og oppbevaring og forvaltning av fondsandeler, også må avvikle kundeforholdene sine.

AIF-loven har også en bestemmelse om at når tillatelsen til å drive forvaltning bortfaller eller blir kalt tilbake, skal alternative investeringsfond som selskapet forvalter, avvikles eller overføres til en annen forvalter. Finanstilsynet foreslo å lovfeste at foretak som har tillatelse til å drive individuell porteføljeforvaltning etter AIF-loven § 2-2 tredje og fjerde ledd, også har en plikt til å avvikle kundeforholdene sine.

I høringsnotatet viser Finanstilsynet til at et sentralt hensyn bak verdipapirhandeloven, verdipapirfondloven og AIF-loven er å sikre god investorbeskyttelse, og at til tross for at dette hensynet også er viktig ved avslutningen av kundeforholdet, er ikke avvikling direkte regulert i lovene. Finanstilsynet skriver, jf. høringsnotatet punkt 6.1 side 18:

«Selv om foretaket mister tillatelsen som følge av at foretaket har prioritert egne interesser på bekostning av kunder, er utgangspunktet at foretaket selv forestår avviklingen av virksomheten. Eksempelvis må eksisterende oppdrag, typisk fullføring av pågående transaksjoner, utføres dersom det anses nødvendig for å unngå at kunden lider tap og risikoen for andre kunder og/eller markedets integritet ikke er for stor. Finanstilsynet har, ved tilbakekall der foretaket har blitt gitt anledning til å videreføre konsesjonsbelagt virksomhet i en periode, stilt krav om at det ikke kan etablere nye kundeforhold eller yte tjenester til eksisterende kunder utover hva som er nødvendig for en forsvarlig avvikling av kundeforholdet.»

Videre skriver Finanstilsynet om behovet for regler om avvikling av verdipapirforetaks virksomhet, jf. høringsnotatet punkt 6.1 side 17:

«Et verdipapirforetak som mister tillatelsen på grunn av grove brudd på regler som skal ivareta kundene, bør verken kunne håndtere kundeordrer, gi anbefalinger om hvordan kundene bør investere eller yte andre investerings-tjenester. Finanstilsynet legger derfor til grunn at kundeforholdene skal avvikles, og foreslår at dette lovfestes. Med kundeforhold menes her kunder av investeringstjenestevirksomheten og, i forlengelsen av dette, også kunder der foretaket oppbevarer eller administrerer finansielle instrumenter på deres vegne. Slike oppbevaringstjenester er ikke i seg selv konsekvenspliktige, men vil være en tilknyttet tjeneste etter verdipapirhandelloven § 2-6 første ledd nr. 1, og er omfattet av foretakets tillatelse, jf. verdipapirhandelloven § 9-1 første ledd annet punktum.»

Finanstilsynet skriver at foretak som kun yter enkeltstående investeringstjenester, som mottak og formidling av ordrer, ordrefutførelse eller investeringsrådgivning, uten å oppbevare kundemidler eller finansielle instrumenter, bør slutte å yte investeringstjenester umiddelbart når tillatelsen blir tilbakekalt. Om avviklingstiden for andre verdipapirforetaks virksomhet, skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 6.1 side 18:

«En lengre avviklingsperiode vil typisk være nødvendig dersom foretaket oppbevarer kunders finansielle instrumenter. For å få overført disse finansielle instrumentene til andre, må kunden i disse tilfellene etablere kundeforhold til et annet foretak, nye kontoer må opprettes, og de finansielle instrumentene overføres til disse kontoene. Denne prosessen har i praksis vist seg å kunne være tidkrevende, og den forutsetter at foretaket som får tilbakekalt tillatelsen, samarbeider. Det har også vært tilfeller der foretaket i en kortere periode forblir kontofører i verdipapirsentraler og/eller medlem av verdipapiroppgjørssystemer for å kunne bistå kunder med verdipapirkontoer og gjøre opp inngåtte handler. Ved forvalterregistrering, der det er verdipapirforetaket som fører oversikt over de reelle eierne av de finansielle instrumentene og utad er legitimert til å råde over disse, bør det dessuten overføres historiske opplysninger om kundens portefølje til de

nye forvalterne, eksempelvis skattemessig inngangsverdi for de enkelte finansielle instrumentene. Dette øker kompleksiteten og kostnadene ved overføringen. Det kan også være vanskelig å få overført de finansielle instrumentene til en ny forvalter, eksempelvis ved komplekse finansielle instrumenter utstedt av verdipapirforetaket som mister tillatelsen. I slike tilfeller kan innfrielse eller annen realisasjon av de finansielle instrumentene bli nødvendig.

Fram til de oppbevarte finansielle instrumentene er overført til en verdipapirkonto i kundens navn i en verdipapirsentral, til en verdipapirkonto ført av en annen kontofører eller til en forvalterkonto ført av et annet foretak, vil det normalt være viktig for kunden å ha muligheten til å selge de finansielle instrumentene som oppbevares, både av hensyn til egen likviditet og for å sikre seg mot større kursfall. Likeledes kan det være hensiktsmessig for porteføljeforvaltningskunder at foretaket fortsetter å forvalte kundens portefølje fram til dette forvaltningsansvaret overtas av et nytt foretak.»

Om avvikling av verdipapirfond og alternative investeringsfond skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 6.1 side 19:

«Avvikling av alternative investeringsfond er ikke regulert i AIF-loven med forskrifter. Finanstilsynet har i tidligere saker lagt til grunn at avviklingsbegrepet etter AIF-loven som det klare utgangspunkt må forstås på samme måte som i verdipapirfondloven. Når en forvalter ikke lenger vil eller kan forvalte et alternativt investeringsfond i henhold til avtalen med andelseierne, men skal avvikle fondet, må fondets aktiva realiseres slik at andelseierne får utbetalt sin forholdsmessige andel av fondets verdier.

Noe annet enn realisasjon med etterfølgende kontant utbetaling krever en klar avtale med den enkelte andelseier, eller godt opplyste skriftlige samtykker. Særlig i de tilfeller der fondet har vært markedsført til ikke-profesjonelle investorer, vil det kunne være betenkelig at fondet avvikles ved fordeling av fondets eiendeler til andelseierne i stedet for realisasjon med utbetaling av kontanter. Finanstilsynet bør ha anledning til å treffe nødvendige tiltak også i tilfeller hvor fondene er forbeholdt profesjonelle investorer.»

Finanstilsynet skriver følgende om behovet for tid til å avvikle forvalteres og AIF-forvalteres virksomhet, jf. høringsnotatet punkt 5 side 15:

«Forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere vil normalt ha behov for noe tid til å vurdere hvordan andelseierne i fondene best skal ivaretas ved en avvikling av forvalters virksomhet. Forvalteren må undersøke og ta stilling til om det er mulige andre fondsforvaltere som kan overta forvaltningen, eller om fondene alternativt må avvikles. Avvikling vil som regel måtte skje ved realisasjon av fondets eiendeler og utbetaling til andelseierne.»

4.4.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge, Forening for finansfag Norge, Verdipapirforetakenes Forbund og Verdipapirforetakenes sikringsfond støtter forslaget om å lovfeste at alle verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere som ikke lenger har konsesjon, må avvikle den konsesjonspliktige virksomheten. *Forening for finansfag Norge* skriver:

«FFN anerkjenner viktigheten av å regulere avviklingen av finansinstitusjoner for å beskytte investorinteressene og opprettholde finansiell stabilitet. Vi er enig i at det er hensiktsmessig å kodifisere gjeldende praksis knyttet til avvikling av disse institusjonene [...]»

Advokatforeningen er skeptiske til forslaget om å innta bestemmelser i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven om plikt til å avvikle virksomheten, og skriver:

«Advokatforeningen er enig i at konsesjonspliktig virksomhet må avvikles når tillatelsen tilbakekalles, men mener dette allerede følger av gjeldende rett. Når tillatelsen opphører, vil ikke foretaket ha nødvendig grunnlag for fortsatt tjenesteyting. Dersom hjemlene likevel innføres kan det med fordel tydeliggjøres at skjæringspunktet for avvikling av kundeforholdene er når vedtak om tilbakekall er effektivt, og ikke når det fattes.»

Forening for finansfag Norge er opptatt av å styrke investorenes beskyttelse i forbindelse med oppbevaring av investorenes finansielle instrumenter. De påpeker at depot-virksomheten spiller en sentral rolle i verdipapirmarkedet, og at forslagene til endringer i verdipapirhandelloven får

betydning for de tilfellene der depot-tjenesten blir ytt av verdipapirforetak selv for egne kunder. *Forening for finansfag Norge* skriver:

«Når et slikt verdipapirforetak legges ned, er det selve yteren av depot-tjenesten som legges ned. I slike tilfeller er det den enkelte kunde for seg som i depotregisteret er registrert som eier, ikke et felles eid fond. For disse tilfellene, hvor nedleggelsen inkluderer nedleggelse av selve depotmottakeren, trengs det tydeligere føringer for hvordan kundens rettigheter blir bevart og vedkommende selv i størst mulig grad får løpende råderett over egne eiendeler i depotet som er i prosess for nedleggelse.»

Verdipapirforetakenes Forbund legger til:

«VPPF legger til grunn at ved avvikling av kundeforhold som også innebærer avvikling av kontoførervirksomhet, så vil Euronext Securities Oslo sitt registerregelverk om blant annet avvikling av kontoførervirksomhet, komme til anvendelse der kontofører er kontofører for VPS. Regelverket regulerer blant annet etablering av nye kunderelasjoner ved avvikling av kontoførervirksomhet.»

Om alternative investeringsfond etablert i andre EØS-land, skriver *Advokatforeningen*:

«Det er videre uklart om forslaget er ment å gjelde også alternative investeringsfond etablert i en annen EØS-stat, men forvaltet av en norsk forvalter, og hvorvidt norske myndigheter har grunnlag for å gripe inn i fondets autonomi i et slikt tilfelle. For det tilfelle at AIF-et også er et verdipapirfond etter norske regler, inneholder verdipapirfondloven allerede nødvendige hjemler knyttet til forvalterbytte.»

4.4.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår, i likhet med Finanstilsynet i høringsnotatet, endringer i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven, slik at alle de tre lovene får lovbestemmelser der det kommer klart frem at alle foretak som ikke lenger har konsesjon, skal avvikle den konsesjonspliktige virksomheten. Departementet viser til støtten forslaget har fått i høringen.

Selv om det å avvikle den konsesjonspliktige virksomheten er en nødvendig følge av at tillatelsen til å drive med konsesjonspliktig virksomhet tilbakekalles, mener departementet, i likhet med

flertallet av høringsinstansene som har uttalt seg om spørsmålet, at det kan være hensiktsmessig at plikten til å avvikle den konsesjonspliktige virksomheten er eksplisitt nevnt både i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven.

Som Advokatforeningen skriver i sin uttalelse til forslaget om å oppnevne administrator, jf. punkt 4.7.3, er det i høringsnotatet ikke alltid angitt om det foreslås at selve foretakene som driver den konsesjonspliktige virksomheten skal avvikles, eller om bare den konsesjonspliktige virksomheten i seg selv skal avvikles. Etter finansforetaksloven § 3-7 annet ledd første punktum «skal foretaket og dets virksomhet avvikles» dersom tillatelsen til et finansforetak tilbakekalles. Departementet kan imidlertid gjøre unntak fra plikten til å avvikle foretaket, slik at deler av virksomheten kan videreføres, jf. finansforetaksloven § 3-7 annet ledd annet punktum. I forarbeidene står det at bestemmelsen kan være aktuell dersom for eksempel deler av tillatelsen videreføres eller foretaket ønsker å bare drive virksomhet som ikke er konsesjonspliktig, jf. Prop. 125 L (2013–2014) *Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)* punkt 13.3 side 167.

I høringsnotatet har Finanstilsynet foreslått at det i verdipapirhandelloven § 9-7 tredje ledd skal stå at «selskapet [skal] avvikle kundeforhold det har etablert». I verdipapirfondloven § 11-5 tredje ledd står det i dag at «verdipapirfond selskapet forvalter avvikles eller overføres til et annet forvaltningsselskap», og Finanstilsynet foreslår å legge til at foretak som har tillatelse til å yte tjenester etter verdipapirfondloven § 2-1 annet og tredje ledd «skal også avvikle kundeforhold det har etablert». I AIF-loven § 9-4 tredje ledd står det i dag at «investeringsfond som selskapet forvalter, avvikles eller overføres til en annen forvalter», og Finanstilsynet foreslår å legge til at foretak som har tillatelse til å yte tjenester etter AIF-loven § 2-2 tredje og fjerde ledd skal «avvikle kundeforhold det har etablert».

Selv om foretak som mister en tillatelse til å drive virksomhet etter verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven eller AIF-loven, normalt avvikles, kan det være hensiktsmessig at foretakene får fortsette med å drive annen virksomhet. For eksempel kan man se for seg et foretak som har fått tillatelse til å yte to ulike investeringstjenester, men som bare benytter en av tillatelsene, og derfor mister den andre. Foretaket bør da kunne fortsette å drive virksomheten som det fortsatt har tillatelse til. Avviklingen er dessuten en konsekvens av at foretaket ikke lenger har tillatelse til å drive den konsesjonspliktige virksomheten, og plikten

til å avvikle bør etter departementets syn ikke gå lenger enn tillatelsen som har blitt tilbakekalt. Departementet foreslår derfor at bestemmelsene som tilføyes i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven angir at det er den konsesjonspliktige virksomheten som skal avvikles, og ikke foretaket som sådan. Departementets forslag til lovtekst fraviker noe fra forslaget i høringsnotatet, men innebærer ingen realitetsforskjell. Alle foretak som driver virksomhet det kreves tillatelse til etter verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven eller AIF-loven, vil med lovforslaget ha en plikt til å avvikle den konsesjonspliktige virksomheten dersom foretaket ikke lenger har den nødvendige tillatelsen. Dette innebærer at foretakene må avvikle kundeforholdene eller overføre virksomheten til et annet selskap, avvikle fondene eller overføre fondet til en annen forvalter. Omfatter tillatelsen også depot-virksomhet, må denne også avvikles, selv om den ikke i seg selv krever tillatelse. Det foreslås ingen plikt til å avvikle selve aksjeselskapet som har hatt tillatelse, selv om dette i praksis ofte vil skje. Departementet foreslår også at det i verdipapirfondloven og AIF-loven gis forskriftshjemler for å kunne fastsette nærmere regler om avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten. Tilsvarende forskriftshjemmel finnes allerede i verdipapirhandelloven § 9-7.

Departementet foreslår ikke detaljerte regler for avvikling av depot-virksomhet, slik Foreningen for finansfag Norge etterlyser. I punkt 4.5 foreslår departementet å lovfeste at Finanstilsynet fører tilsyn med foretak med konsesjonspliktig virksomhet under avvikling, og kan gi pålegg om gjennomføring av avviklingen. Hjemmelen vil, som nevnt i høringsnotatet punkt 6.2.2 side 20, for eksempel kunne benyttes til å gi pålegg om avvikling av kundeforhold der foretaket oppbevarer kunders finansielle instrumenter. Finanstilsynet vil da kunne gi tilpassede og tydelige føringer for å sikre at kundenes rettigheter ivaretas.

Til høringsuttalelsen fra Verdipapirforetakenes forbund, vil departementet bekrefte at tjenesteleverandørers egne regelverk fortsatt vil komme til anvendelse. Som på andre områder, vil disse regelverkene supplere lovgivningen, men i tilfelle motstrid måtte vike for lov og andre offentligrettslige rettskilder.

Advokatforeningen har i sin uttalelse skrevet at det er uklart om forslaget er ment å gjelde også alternative investeringsfond etablert i en annen EØS-stat, men forvaltet av en norsk forvalter. Departementet viser til at etter AIF-loven § 2-2 første ledd kan forvaltning av alternative investerings-

fond bare drives etter tillatelse fra Finanstilsynet, og tillatelse skal bare gis dersom Finanstilsynet finner det godtgjort at forvalteren vil oppfylle kravene i loven. Det er forvalteren som får tillatelse fra Finanstilsynet, og det er forvalteren som eventuelt mister tillatelsen til å drive forvaltning av alternative investeringsfond. En norsk forvalter må følge AIF-lovens bestemmelser, også dersom de alternative investeringsfondene er etablert i annen EØS-stat. De foreslåtte bestemmelsene om avvikling av konsesjonspliktig virksomhet får således også virkning for forvaltere med norsk tillatelse til å forvalte alternative investeringsfond, selv om fondene er etablert i annen EØS-stat.

Departementet legger til grunn at de foreslåtte bestemmelsene ikke er i strid med EØS-retten. Både MiFID II, UCITS og AIFM-direktivet har som nevnt bestemmelser om at tillatelse til å drive henholdsvis investeringsvirksomhet og yte investeringstjenester, forvalte fond og forvalte alternative investeringsfond kan kalles tilbake etter nærmere vilkår. En naturlig følge av at en konsesjon kalles tilbake, er at den konsesjonspliktige virksomheten må avvikles. Å lovfeste at den konsesjonspliktige virksomheten må avvikles, kan derfor klart ikke være i strid med EØS-retten. Departementet viser også til at flere andre EØS-land har lovfestet dette.

4.5 Tilsynet med foretak under avvikling

4.5.1 Gjeldende rett

4.5.1.1 EØS-rett

Etter MiFID II artikkel 69 nr. 1 skal tilsynsmyndigheten ha myndighet til å pålegge korrigerende tiltak som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til direktivet. Etter MiFID II artikkel 69 nr. 2 skal myndigheten minst omfatte nærmere angitte virkemidler.

Etter UCITS artikkel 98 nr. 1 skal tilsynsmyndigheten gis all den tilsyns- og undersøkelsesmyndighet som er nødvendig for at den skal kunne utføre sine oppgaver. Etter artikkel 98 nr. 2 skal myndigheten minst omfatte nærmere angitte virkemidler. Etter UCITS artikkel 99 nr. 1 skal medlemslandene fastsette hvilke tiltak og sanksjoner som kan iverksettes ved brudd på nasjonale regler som gjennomfører direktivet, og gjøre alle nødvendige tiltak for å sikre at reglene håndheves. Tiltakene skal være effektive, forholdsmessige og preventive.

Etter AIFM-direktivet artikkel 46 nr. 1 skal tilsynsmyndigheten gis all den tilsyns- og granskingsmyndighet som er nødvendig for at den skal kunne utføre sine oppgaver. AIFM-direktivet artikkel 46 nr. 2 angir at tilsynsmyndighetene skal ha myndighet til nærmere angitte virkemidler. Artikkel 46 nr. 2 bokstav j angir for eksempel at tilsynsmyndigheten skal ha myndighet til å vedta enhver type tiltak for å sikre at AIF-forvaltere eller depotmottakere fortsetter å overholde kravene i direktivet som gjelder for dem.

4.5.1.2 Norsk rett

Etter lov 7. desember 1956 nr. 1 om *Finanstilsynet (finansstilsynsloven)* § 3 første ledd skal Finanstilsynet se til at de foretak det har tilsyn med, virker på en hensiktsmessig og betryggende måte, i samsvar med lov, bestemmelser gitt i medhold av lov og foretakenes formål og vedtekter. Finanstilsynet skal også se til at foretakene i sin virksomhet ivaretar forbrukernes interesser og rettigheter. Tilsvarende er angitt i lov 21. juni 2024 nr. 41 om *Finanstilsynet (finansstilsynsloven)* § 1-3, som ikke er trådt i kraft. Finanstilsynsloven gjelder både for tilsynet med verdipapirforetak, forvaltningsselskaper og AIF-forvaltere, jf. finansstilsynsloven 1956 § 1 første ledd nr. 16 og nr. 21 og finansstilsynsloven 2024 § 1-2 første ledd bokstav p og u, jf. verdipapirfondloven § 11-2 og AIF-loven § 9-1. Det er dessuten presisert i verdipapirhandelloven § 19-1 første ledd, verdipapirfondloven § 11-2 og AIF-loven § 9-1 at Finanstilsynet fører tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i de respektive lovene.

Finanstilsynet er gitt en rekke virkemidler for å kunne ivareta denne oppgaven.

Foretak under tilsyn må gi alle opplysninger som Finanstilsynet krever, jf. finansstilsynsloven 1956 § 3 annet ledd og finansstilsynsloven 2024 § 3-1 første ledd. Plikt til å gi opplysninger til Finanstilsynet er også nedfelt blant annet i verdipapirhandelloven §§ 19-2 og 19-3, verdipapirfondloven § 11-3 og AIF-loven § 9-2.

Etter finansstilsynsloven 1956 § 2 femte ledd og finansstilsynsloven 2024 § 6-2 første ledd, kan Finanstilsynet engasjere statsautoriserte og registrerte revisorer og personer med annen saksyndighet til å utføre oppdrag innenfor tilsynets arbeidsområde. Etter finansstilsynsloven 1956 § 2 syvende ledd og finansstilsynsloven 2024 § 6-2 tredje ledd kan departementet bestemme at utgiftene helt eller delvis skal refunderes av de foretakene der oppdragene har vært utført.

Om foretak handler i strid med regelverket, kan Finanstilsynet pålegge foretaket å rette for-

holdet, jf. verdipapirhandelloven § 19-7 første ledd, verdipapirfondloven § 11-4 og AIF-loven § 9-3. Pålegget om retting kan omfatte ethvert tiltak som er nødvendig for å bringe overtredelsen til opphør, herunder å stanse virksomhet eller korrigerende falske eller villedende opplysninger. Finanstilsynet kan etter bestemmelsene også gi pålegg om retting dersom et selskap i en avviklingsfase ikke oppfyller vilkår satt i tilbakekallsvedtaket, eller dersom et selskap som har fått sin tillatelse tilbakekalt fortsetter å drive konsesjonspliktig virksomhet.

Finanstilsynet kan ilegge styremedlemmer og ansatte i verdipapirforetak eller en tilknyttet agent forbud mot å ha ledelsesfunksjoner, jf. verdipapirhandelloven § 19-8 første ledd. Dersom hele eller deler av ledelsen eller styret i et verdipapirforetak ikke oppfyller kravet til erfaring eller vandel i verdipapirhandelloven § 9-10, kan Finanstilsynet pålegge verdipapirforetaket å rette forholdet, jf. verdipapirhandelloven § 19-7 annet ledd. Tilsvarende bestemmelser om forbud mot å ha ledelsesfunksjon er fastsatt i verdipapirfondloven § 11-9 og AIF-loven § 9-5 som omfatter styremedlemmer, oppdragstakere og ansatte. Dersom foretaket nekter å skifte ut ledelsen eller styret, kan Finanstilsynet kalle sammen styret eller kalle inn til ekstraordinær generalforsamling og la seg representere og sette frem forslag, jf. finanstilsynsloven 1956 § 5 og finanstilsynsloven 2024 § 4-4. Dersom en eier med kvalifisert eierandel i et verdipapirforetak ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket, kan Finanstilsynet gi pålegg om at stemmerettighetene knyttet til aksjene ikke kan utøves, eller at aksjene skal avhendes, jf. verdipapirhandelloven § 19-7 femte ledd.

4.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo Finanstilsynet å innta en bestemmelse i verdipapirhandelloven § 9-7 tredje ledd, verdipapirfondloven § 11-5 fjerde ledd og AIF-loven § 9-4 fjerde ledd om at Finanstilsynet fører tilsyn med foretak under avvikling, og at Finanstilsynet kan gi pålegg om gjennomføring av avviklingen. Bestemmelsen tilsvarende bestemmelsen i finansforetaksloven § 12-10 fjerde ledd. Om bakgrunnen for forslaget skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 1 side 3:

«Når konsesjonspliktig virksomhet skal avvikles som følge av tilbakekall av tillatelse, kan det være en risiko for at virksomheten ikke blir avviklet på en måte som ivaretar hensynet til

kundens beste interesser. Dette vil særlig kunne være tilfelle der tilbakekallet skyldes alvorlige eller systematiske overtredelser av regelverket. Manglende etterlevelse av regelverket i en avviklingsfase, herunder plikten til å følge god forretningsskikk, kan skyldes både manglende evne og vilje til å gjøre nødvendige tiltak for å sikre en ordnet og forsvarlig avvikling av virksomheten.

For å sikre at kundene og markedets integritet ivaretas på en god måte også i en avviklingsfase, mener Finanstilsynet det bør vedtas lovbestemmelser som gir Finanstilsynet klare hjemler for å treffe nødvendige vedtak for en forsvarlig avvikling av virksomheten.»

Finanstilsynet påpeker at forslaget ikke innebærer noen realitetsendring, og skriver, jf. høringsnotatet punkt 6.2.1 side 20:

«Finanstilsynet har i vedtak om tilbakekall, i tilfeller der det er ansett nødvendig, satt som krav at virksomheten avvikles innen en gitt periode, at foretaket i avviklingsperioden kun kan utføre de handlinger som er nødvendige for å avvikle virksomheten, at det ikke kan opprettes nye kundeforhold, og at det for eksisterende kundeforhold ikke kan ytes tjenester utover det som er nødvendig for en forsvarlig avvikling av kundeforholdet. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket plikter å utføre denne begrensede virksomheten i avviklingsperioden i henhold til relevante krav i sektorregelverket, og at foretaket fortsatt er under tilsyn.»

Videre skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 6.2.2 side 20:

«I løpet av avviklingsperioden kan det oppstå forhold som ikke har vært håndtert eller forutsett i forbindelse med tilbakekallsvedtaket. Finanstilsynet kan i slike situasjoner ha behov for å gi foretaket pålegg om de konkrete forholdene. Eksisterende påleggshjemler kan være lite treffsikre for de situasjoner som kan oppstå under avviklingsperioden. I situasjoner hvor tidsmomentet kan være av vesentlig betydning for å sikre kundenes interesser, vil det være uheldig med uklarhet om Finanstilsynets påleggskompetanse om forhold som gjelder avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten.

På bakgrunn av ovennevnte foreslår Finanstilsynet at det inntas bestemmelser om at

Finanstilsynet kan gi pålegg om gjennomføring av avviklingen. Hjemmelen foreslås gitt en vid utforming for å sikre at den kan benyttes i alle tilfeller der det anses nødvendig for en forsvarlig avvikling. Hjemmelen kan for eksempel kunne benyttes til å gi pålegg om avvikling av kunde-forhold der foretaket oppbevarer kunders finansielle instrumenter. Som nevnt under punkt 6.1 er slike oppbevaringstjenester ikke i seg selv konsesjonspliktige etter verdipapirhandelloven, men vil være en tilknyttet tjeneste etter verdipapirhandelloven § 2-6 første ledd nr. 1 og er dekket av foretakets tillatelse. Slike oppbevaringstjenester er lovregulert og vil i mange tilfeller kreve ytterligere tillatelse fra Finanstilsynet.»

4.5.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge, Forening for finansfag Norge, Verdipapirforetakenes Forbund og Verdipapirforetakenes sikringsfond støtter forslaget om å innta en bestemmelse i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven om at Finanstilsynet fører tilsyn under avviklingen av konsesjonspliktig virksomhet og kan gi pålegg om gjennomføring av avviklingen. *Finans Norge* og *Verdipapirforetakenes sikringsfond* har avgitt likelydende høringsuttalelser, og skriver:

«Finans Norge mener at en kodifisering av Finanstilsynets nåværende praksis vil bidra til å klargjøre og styrke Finanstilsynets adgang til å føre tilsyn med og gi pålegg om hvordan avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten i et foretak skal gjennomføres. Dette er med på å sikre en forsvarlig avviklingsprosess og at investorenes interesser ivaretas også i avviklingsfasen. Dette bidrar igjen til å ivareta tilliten til markedets integritet.»

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg kritisk til forslaget.

4.5.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår å innta en bestemmelse i verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven og AIF-loven om at Finanstilsynet fører tilsyn med foretak med konsesjonspliktig virksomhet under avvikling, og at Finanstilsynet kan gi pålegg om gjennomføringen av avviklingen. Forslaget tilsvarende Finanstilsynets forslag i høringsnotatet, med den presisering at det ikke er foretaket som er under avvikling, men foretakets konsesjonspliktige virksomhet som er under avvikling.

Departementet viser til drøftelsen i høringsnotatet. Bestemmelsene vil innebære en klargjøring av gjeldende rett. Det kan være en fordel både for foretakene og for Finanstilsynets saksbehandling. Særlig vil det være klargjørende at Finanstilsynet også har adgang til å fastsette vilkår for avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten når tillatelsen bortfaller fordi foretaket selv uttrykkelig har gitt avkall på tillatelsen eller ikke har brukt tillatelsen.

Forslagene er klart ikke i strid med EØS-retten. Departementet viser til punkt 4.5.1.

4.6 Samtykke ved overføring av forvaltningen av alternative investeringsfond

4.6.1 Gjeldende rett

4.6.1.1 EØS-rett

Etter AIFM-direktivet artikkel 10 nr. 1 skal medlemslandene kreve at AIF-forvaltere underretter tilsynsmyndighetene om eventuelle vesentlige endringer av vilkårene for tillatelsen, før disse endringene gjennomføres. Det gjelder særlig endringene i artikkel 7, som blant annet angir at AIF-forvalteren skal gi opplysninger om de personene som faktisk utøver AIF-forvalterens virksomhet. I AIFM-direktivet artikkel 10 nr. 2 står det at dersom tilsynsmyndigheten beslutter å innføre begrensninger eller avvise disse endringene, skal de underrette AIF-forvalteren om dette innen én måned etter at underretningen ble mottatt, samt at perioden kan forlenges med inntil én måned dersom de anser det for nødvendig på grunn av sakens særlige omstendigheter. Endringene skal gjennomføres dersom tilsynsmyndigheten ikke motsetter seg endringene innenfor den gitte tidsfristen.

4.6.1.2 Norsk rett

Etter AIF-loven § 2-8 plikter en AIF-forvalter å informere Finanstilsynet før det gjøres vesentlige endringer i forutsetningene som lå til grunn for tillatelsen, og Finanstilsynet kan motsette seg endringene eller fastsatte vilkår for endringene. Skifte av forvalter av et alternativt investeringsfond anses som en vesentlig endring, og både den eksisterende og den nye forvalteren må derfor melde fra til Finanstilsynet om skiftet. I tillegg må den nye forvalteren sende melding om markedsføring av fondet, jf. AIF-loven § 6-1, og eventuelt søke om tillatelse til markedsføring etter AIF-

loven § 7-1. AIF-loven har ikke noen egen bestemmelse om at avvikling av fondet eller overføring av fondet til en annen forvalter krever samtykke fra Finanstilsynet.

Etter verdipapirfondloven § 4-2 kan Finanstilsynet gi tillatelse til at et forvaltningsselskap overfører forvaltningen av et verdipapirfond til et annet forvaltningsselskap, og kan stille vilkår om gjennomføringstidspunkt, og hvordan overføringen skal offentliggjøres. I merknaden til bestemmelsen står det, jf. Prop. 149 L (2010–2011) *Lov om verdipapirfond (verdipapirfondloven)* punkt 12 side 171:

«Skifte av forvaltningsselskap antas i første rekke å være aktuelt ved fusjon av forvaltningsselskaper, og der et forvaltningsselskap mister tillatelsen eller på annen måte avviker sin virksomhet. Behovet for generelle regler anses derfor begrenset. Tillatelse til skifte av forvaltningsselskap kan bare gis dersom Finanstilsynet godkjenner at forvaltningsselskapet overtar forvaltningen av det aktuelle fondet og for øvrig vilkårene etter § 4-1 tredje ledd er oppfylt.»

4.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo Finanstilsynet at det innføres en bestemmelse i AIF-loven tilsvarende bestemmelsen i verdipapirfondloven § 4-2 om at overføring av forvaltningen av et verdipapirfond til et annet forvaltningsselskap forutsetter tillatelse fra Finanstilsynet. Finanstilsynet skriver, jf. høringsnotatet punkt 6.1 side 19:

«Både for verdipapirfond og alternative investeringsfond vil det ofte kunne være i andelseiernes interesse at forvaltning av fondet forvaltes videre av en ny forvalter. Ved overføring av forvaltning av et fond er det sentralt at den nye forvalteren har kompetanse, ressurser og erfaring til å forvalte fond med den aktuelle investeringsstrategien. Finanstilsynet ser det derfor som hensiktsmessig at AIF-loven stiller krav om samtykke for å overføre forvaltningen der dette skjer i forbindelse med varsel eller vedtak om tilbakekall av tillatelse som forvalter. Det vil da være mulig å kontrollere at andelseiernes interesser blir ivaretatt i forbindelse med et skifte. Dette vil også bidra til større harmonisering mellom regelverkene, og det vil også kunne være tjenlig som en sikkerhetsmekanisme.»

Om kostnadene med å overføre et fond til en annen forvalter, skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 6.1 side 19:

«Overføring av forvaltningen av fond i en avviklingssituasjon må gjøres uten kostnader for andelseierne. Det mest nærliggende er at eventuelle kostnader dekkes av forvalteren som er pålagt å avvikle sin virksomhet. I tilfeller der det klart er i investorenes interesse at forvaltningen av fondet fortsetter, må det forventes at foretaket så langt som mulig gjør de nødvendige tiltak for å bidra til at fondet kan overføres til en ny forvalter, herunder hvis mulig, reparerer eventuelle mangler som kan hindre overføring. Finanstilsynet bør i slike tilfeller kunne pålegge foretaket å gjøre de tiltak som er nødvendig for å legge til rette for overføring.

Kostnader i forbindelse med due diligence og kontroller for øvrig vil normalt være noe den potensielle overtakende forvalteren må vurdere opp mot mulige fordeler ved å overta forvaltningen. Dersom det ikke lar seg gjøre å overføre forvaltningen av eksisterende fond til en annen forvalter, må fondet avvikles.»

4.6.3 Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene uttaler seg generelt positivt til forslagene i høringsnotatet, uten å gå spesifikt inn på forslaget om å innføre en bestemmelse i AIF-loven om at overføring til en ny forvalter forutsetter samtykke fra Finanstilsynet.

Advokatforeningen mener på sin side at det ikke er behov for et samtykkekrav ved forvalterbytte på AIF-området, og skriver:

«Alternative investeringsfond vil som oftest være organisert med egne beslutningsorganer egnet til å vurdere om en ny ekstern forvalter er best egnet til å overta forvaltningen, eller om fondet skal være internforvaltet, jf. AIF-loven § 2-1. Finanstilsynet vil bli orientert om endret forvalter enten ved en endringsmelding etter AIF-loven § 2-8, eller en ny notifikasjon eller endringsmelding etter AIFMD artikkel 33 nr. 6 for det tilfellet forvalter yter grensekryssende tjenester. Selv om det også etter dagens AIF-lov § 9-4 tredje ledd er bestemt at fond under forvaltning skal avvikles eller overføres til en ny forvalter ved et bortfall av tillatelse er det ikke etter dagens regelverk gjort unntak fra fondets rett til å velge forvalter. Et verdipapirfond er til sammenligning ikke organisert med de samme

beslutningsorganer, og har ikke den samme mulighet til å agere.»

Advokatforeningen skriver videre:

«Advokatforeningen vil videre anbefale at eventuelt salg av konsesjonspliktig virksomhet til et annet foretak må ha samtykke fra foretakets valgte styre, evt. generalforsamling, og at avslag på tilbud om kjøp av konsesjonspliktig virksomhet på samme måte må ha samtykke fra foretakets styre, evt. generalforsamling. Årsaken er at salg av portefølje kan ha en vesentlig betydning for aksjonærverdier. Finanstilsynet plikter ikke å ivareta slike verdier, men det er heller ingen grunn til at slike verdier skal ignoreres eller reduseres som følge av en mulig administrasjon.»

4.6.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår, som Finanstilsynet i høringsnotatet, at det inntas en bestemmelse i AIF-loven om at overføring av forvaltningen av et fond til en annen forvalter forutsetter tillatelse fra Finanstilsynet. Departementet foreslår videre at Finanstilsynet gis en frist på én måned til å innføre begrensninger eller avvise overføringen av forvaltningen, men at fristen kan forlenges med inntil én måned dersom det anses nødvendig på grunn av sakens særlige omstendigheter, etter å ha underrettet AIF-forvalteren om dette. Departementet foreslår videre at dersom Finanstilsynet ikke motsetter seg overføringen av fondet til den andre forvalteren innen de angitte tidsfristene, kan fondet overføres til den nye forvalteren.

Departementet viser til redegjørelsen i høringsnotatet. Til Advokatforeningens høringsuttalelse om at det ikke er behov for et samtykkekrav fordi alternative investeringsfond har egne beslutningsorganer som er egnet til å vurdere en ny forvalter, vil departementet bemerke at den foreslåtte bestemmelsen særlig vil få betydning når et foretak har mistet tillatelsen til å forvalte alternative investeringsfond, for eksempel som følge av alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i AIF-loven. Som Finanstilsynet påpeker i sitt høringsnotat, finnes det tilfeller der foretakene ikke har evne eller vilje til å gjøre nødvendige tiltak for å sikre en ordnet og forsvarlig avvikling av virksomheten, og mangelfull håndtering av avviklingsprosessen vil kunne medføre tap for foretakets kunder. I et foretak som gjør seg skyldig i alvorlige eller systematiske overtredelser av loven, kan man etter departementets syn

ikke legge til grunn at styret eller generalforsamlingen vil sikre at investorenes interesser ivaretas på en god måte.

Spørsmålet om hvorvidt et eventuelt salg av konsesjonspliktig virksomhet til et annet foretak må ha samtykke fra foretakets valgte styre eller generalforsamling, er ikke omhandlet i høringsnotatet og vil ikke bli drøftet i denne proposisjonen.

Det følger av AIFM-direktivet artikkel 10 at det er adgang til å vedta lovbestemmelser som gir tilsynsmyndighetene myndighet til å nekte at AIF-forvaltere gjennomfører vesentlige endringer, eller stille vilkår til endringen. Å overføre fondet til en annen forvalter, innebærer klart en vesentlig endring. Det er altså adgang til å innta lovbestemmelser om at overføring av forvalter krever godkjenning fra Finanstilsynet. Departementet viser også til at i Danmark skal Finanstilsynet godkjenne avviklingens form, innhold og gjennomføring, jf. lov om fondsmæglerselskaper og investeringservice og -aktiviteter § 164. Etter AIFM-direktivet artikkel 10 nr. 2 skal tilsynsmyndighetene ha én måned, eventuelt to måneder, på seg til å motsette seg endringene, og endringen skal anses godkjent dersom tilsynsmyndighetene ikke motsetter seg dem innen fristen. Departementet foreslår at det inntas tilsvarende tidsbegrensning i AIF-loven.

4.7 Oppnevning av administrator

4.7.1 Gjeldende rett

4.7.1.1 EØS-rett

Verken MiFID II, UCITS eller AIFM-direktivet har bestemmelser om oppnevning av administrator til å forestå avviklingen av konsesjonspliktig virksomhet.

4.7.1.2 Norsk rett

Verken verdipapirhandelloven, verdipapirfondloven eller AIF-loven har bestemmelser om oppnevning av administrator til å forestå avviklingen av konsesjonspliktig virksomhet. Foretak som omfattes av finansforetaksloven kapittel 20, kan få oppnevnt midlertidig administrator i medhold av finansforetaksloven § 20-12. Administrator kan bare oppnevnes dersom foretakets økonomiske situasjon er blitt vesentlig forverret, det foreligger vesentlig brudd på krav fastsatt i eller i medhold av loven eller det er alvorlig administrativt svikt i foretaket. Videre er det et krav at verken pålegg

nevnt i finansforetaksloven § 20-11, det vil si pålegg om å utarbeide planer for å gjenopprette foretakets økonomiske stilling mv., eller pålegg om endringer i sammensetningen av styret eller ledelsen, anses tilstrekkelig til å rette på forholdene. Administratoren kan oppnevnes i en periode på inntil ett år. Finanstilsynet fastsetter oppgavene i det enkelte tilfelle, og administratoren kan bistå med avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten i samarbeid med styret eller i stedet for styret. Det kan også fastsettes at vedtak i bestemte saker ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller godkjenning fra Finanstilsynet.

4.7.2 Forslaget i høringsnotatet

Finanstilsynet foreslo i høringsnotatet at både verdipapirhandeloven, verdipapirfondloven og AIF-loven får bestemmelser som gir Finanstilsynet myndighet til å oppnevne en administrator for å sikre en forsvarlig avvikling av virksomheten. Det ble foreslått likelydende bestemmelser i de tre lovene, og bestemmelsene om administratorens kvalifikasjoner og oppgaver tilsvarer i stor grad bestemmelsen i finansforetaksloven § 20-12. Det ble foreslått at Finanstilsynet skal kunne oppnevne en administrator dersom foretakene ikke overholder krav for avvikling av virksomheten eller Finanstilsynets pålegg gitt i medhold av henholdsvis verdipapirhandeloven § 9-7, verdipapirfondloven § 11-5 fjerde ledd og AIF-loven § 9-4 fjerde ledd. I tillegg foreslo Finanstilsynet at det skal kunne oppnevnes en administrator når det av andre grunner anses nødvendig for å ivareta kundenes interesser. Finanstilsynet foreslo dessuten at Finanstilsynet skal fastsette hvilke oppgaver administratoren skal ha. Det kan omfatte oppgaver og myndighet som ellers tilligger styret, og det kan fastsettes at vedtak i bestemte saker ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller godkjenning fra Finanstilsynet. Det ble foreslått at kostnadene til administratoren skal dekkes av foretakene selv. De foreslåtte reglene vil ikke gjelde der avviklingen skjer som ledd i insolvensbehandling, eller for de verdipapirforetakene som omfattes av finansforetaksloven.

Om avviklingsprosessen hos foretak som har mistet tillatelse til å drive konsesjonspliktig virksomhet, skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 5 side 15:

«Det kan være situasjoner der foretaket enten ikke evner, eller har vilje, til å gjennomføre en forsvarlig avvikling av foretakets virksomhet.

Dette kan særlig være aktuelt der tilbakekall skyldes alvorlige brudd på regelverket. Mangelfull håndtering av avviklingsprosessen vil kunne medføre tap for foretakets kunder, og det er en fare for at ikke-profesjonelle kunder ikke vil kunne ivareta egne interesser i forbindelse med avviklingen.»

Finanstilsynet trekker frem eksempler på tilfeller der det har vært risiko for at avviklingen ikke vil skje på en forsvarlig måte, jf. høringsnotatet punkt 5 side 16:

«Som eksempel vises det til et vedtak om tilbakekall av tillatelse som AIF-forvalter i 2017. Årsakene til tilbakekallet var flere, men inkluderte alvorlige og systematiske brudd på bestemmelser i lov og forskrift samt utøvelse av ulovlig virksomhet. I Finansdepartementets vedtak i klagesaken hvor tilbakekallet ble stadfestet, ble virksomheten beskrevet som følger:

‘Departementet anser flere av overtredelsene som alvorlige og langvarige. Det er også sentralt for departementet at flere brudd innebar at investorene (som er ikke-profesjonelle) fikk redusert sin investorbeskyttelse. Sett i lys av overtredelsenes karakter, samt at svikten virker å være i flere ledd av organisasjonen og ledelsen, samt investorgruppen fondet henvender seg til, finner departementet at sannsynligheten for at foretaket skal foreta nye, eller andre, overtredelser av regelverket, ikke blir tilstrekkelig redusert ved foretakets etterfølgende og foreslåtte tiltak som omtalt over, eller ved pålegg om retting eller delvis tilbakekall.’

Ved avviklingen av fondet ble Finanstilsynet oppmerksom på flere uregelmessigheter. Slik Finanstilsynet vurderte det, var avviklingsplanen til forvalter i større grad tilrettelagt for å ivareta andre interesser enn andelseierens.

I 2012 fattet Finanstilsynet tilbakekall av tillatelse til å yte investeringstjenester etter verdipapirhandeloven til et foretak som følge av systematiske brudd på bestemmelser om god forretningsskikk til skade for ikke-profesjonelle investorer. I Finansdepartementets vedtak, hvor tilbakekallet ble opprettholdt, var virksomheten beskrevet som følger:

‘Departementet mener at de systematiske og alvorlige overtredelsene av verdipapirhandeloven har hatt sin bakgrunn i et samvirke av mangler ved instruks- og rutineverk, compliance, organisasjonskultur, og faglig og

lovmessig fundament for rådgivningsvirksomheten, og at dette er forhold som tilligger ledelsen i foretaket. Ledelsen har etter departementets syn utvist manglende forståelse av regelverket, og har manglet den nødvendige evne til å organisere virksomheten på en måte som verdipapirhandelloven krever. Departementet mener derfor at styret i verdipapirforetaket ikke har overholdt sitt kontrollansvar for virksomheten etter verdipapirforskriften § 9-12.’

I etterkant av endelig vedtak ble foretakets aksjemeglingsvirksomhet samt tilknyttede agentforhold avvirket. Resterende konsesjonspliktig virksomhet ble overdratt til et annet foretak. De betydelige overtredelsene som dannet grunnlaget for tilbakekallet, tilsa at det forelå risiko for at avviklingen ikke ville bli gjennomført i samsvar med kravene til god forretningsskikk.»

Finanstilsynet skriver følgende om forslaget om å kunne oppnevne administrator når et foretak ikke overholder krav for avvikling av virksomheten eller bryter Finanstilsynets pålegg, jf. høringsnotatet punkt 6.2.4 side 21:

«Der foretakets atferd skaper tvil om ledelsen vil være i stand til å avvikle den konsesjonspliktige virksomheten forsvarlig og i samsvar med god forretningsskikk, vil det kunne være behov for å utpeke en ekstern part til å sikre ivaretagelse av investorene. Finanstilsynet foreslår at det i tilfeller der foretaket i en avviklingsfase ikke overholder vilkår eller krav for gjennomføring av avvikling, eller der pålegg om gjennomføringen ikke etterkommes, kan utpekes en administrator for å sikre en ordnet avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Administratoren bør herunder kunne sørge for tiltak knyttet til avvikling av tilknyttet virksomhet, herunder oppbevaring av kunders finansielle instrumenter.»

Finanstilsynet foreslår også en skjønnsmessig hjemmel for å kunne oppnevne administrator, og skriver, jf. høringsnotatet punkt 6.2.4 side 21:

«Det vil også kunne være tilfeller der foretakets adferd som leder fram til et vedtak om tilbakekall av tillatelse er av en slik art at det er behov for umiddelbart inngrep for å sikre ivaretagelse av kundene. Det kan også avdekkes forhold underveis i en avvikling som tilsier at investorenes interesser ikke blir tilstrekkelig ivare tatt. I slike tilfeller bør Finanstilsynet

kunne utpeke en administrator for å sikre ivaretagelse av kundeinteressene, uten at det nødvendigvis er konstatert brudd på vilkår eller manglende overholdelse av pålegg. Det foreslås derfor at en administrator også kan utpekes der det av andre grunner anses nødvendig for å sikre ivaretagelse av investorenes interesser i avviklingsprosessen.»

Finanstilsynet går deretter inn på administratorens oppgaver, og skriver, jf. høringsnotatet punkt 6.2.4 side 22:

«Med henvisning til den store variasjonen i virksomhetenes omfang og kompleksitet, de forskjellige tilbakekallsgrunnene og sett hen til hensynet til kostnadseffektivitet, bør omfanget av administratorens oppgaver og myndighet vurderes og fastsettes konkret av Finanstilsynet i det enkelte tilfellet slik at oppnevningen tilpasses det aktuelle behovet.

Ettersom det ved avvikling av konsesjonspliktig virksomhet ofte vil være behov for å håndtere saker med hurtighet, både av hensyn til kundene og av kostnadmessige årsaker, vil det kunne være hensiktsmessig at eksisterende ledelse utfører avviklingen, men under oppsyn og kontroll av en administrator. Etter Finanstilsynets vurdering bør det i slike tilfeller kunne fastsettes at enkelte vedtak ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller Finanstilsynet.

I andre tilfeller vil tilliten til at ledelsen kan forestå avviklingen forsvarlig og i samsvar med god forretningsskikk, være så svekket at det er nødvendig at administrator helt eller delvis forestår avviklingen. Det kan også være behov for et slikt tiltak dersom styret har fra-trådt eller av andre årsaker er fraværende. Normalt vil det være et ansvar for generalforsamlingen å velge et nytt og fungerende styre, og å sikre at foretaket har en egnet ledelse, men hensynet til kundene kan tilsa at Finanstilsynet i slike situasjoner har mulighet til å oppnevne en administrator for å forestå avviklingen. Forslaget om å kunne sette inn en administrator og fastsette administratorens oppgaver og fullmakter, samsvarer langt på vei med Finansforetakslovens bestemmelser om administrator, jf. finansforetaksloven § 20-12. Administrator vil således enten kunne fungere i stedet for eller i samarbeid med daglig leder og/eller styret. Finanstilsynet har foreløpig ikke gjort noen erfaringer med oppnevning av administrator etter finansforetaksloven. De

nærmere forhold rundt administrators funksjon vil derfor måtte vurderes nærmere dersom en slik situasjon oppstår.»

Finanstilsynet foreslår at administratorens oppdrag skal gjelde til virksomheten er avviklet eller til Finanstilsynet bringer det til opphør, og skriver, jf. høringsnotatet punkt 6.2.4 side 22:

«Der administrator har overtatt styrets myndighet, vil den normalt måtte tilbakeføres ved oppdragets slutt. Dersom styret hadde fratrudd eller på annet hvis er fraværende, må administrator ved oppdragets avslutning kunne innkalle til generalforsamling for beslutning om å utpeke et nytt styre, eventuelt for beslutning om oppløsning av selskapet. Dersom foretakets økonomi tilsier det, må administrator alternativt vurdere å begjære oppbud.»

Om dekning av kostnadene til administratoren, skriver Finanstilsynet, jf. høringsnotatet punkt 6.2.4 side 22:

«Kunder og investorer bør så langt mulig holdes skadesløse der foretaket avvikler den konsesjonspliktige virksomheten. Det foreslås derfor en bestemmelse om at kostnader som påløper som følge av administratorens utførelse av sitt oppdrag, skal dekkes av det aktuelle foretaket.»

4.7.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge, Forening for finansfag Norge, Verdipapirforetakenes Forbund og Verdipapirforetakenes sikringsfond støtter forslaget om å gi Finanstilsynet hjemmel til å, under visse vilkår, oppnevne administrator. *Finans Norge og Verdipapirforetakenes sikringsfond* har sendt likelydende høringsuttalelser, og skriver:

«Finans Norge støtter forslaget, og mener at det bidrar til å sikre et enhetlig regelverk og en ensartet og styrket forbrukerbeskyttelse ved avvikling av investeringsvirksomhet, uavhengig av om avviklingen skjer etter reglene i finansforetaksloven eller i de respektive sektorlovene.»

Forening for finansfag Norge skriver:

«Dette gir tilsynsmyndighetene en effektiv mekanisme for å håndtere situasjoner der selskapene ikke overholder avviklingskrav eller pålegg, og der det er nødvendig for å ivareta

kundenes interesser. Samtidig er det positivt at kostnadene til administrator foreslås dekket av de selskapene som skal avvikles, da dette vil bidra til å sikre at byrden ikke legges på andre markedsdeltakere.»

Finans Norge og Verdipapirforetakenes sikringsfond skriver:

«Vi vil samtidig påpeke viktigheten av at verdipapirforetak, forvaltningsselskap og AIF-foretak sikres nødvendig forutsigbarhet og likebehandling, og at kravet om forholdsmessighet ivaretas ved Finanstilsynets anvendelse av regelverket.»

Advokatforeningen støtter forslaget om at det skal kunne oppnevnes en midlertidig administrator for avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten dersom foretaket ikke overholder krav for avvikling av virksomheten eller pålegg. *Advokatforeningen* er imidlertid skeptiske til å gi Finanstilsynet en skjønnsmessig hjemmel til å oppnevne en administrator når det av andre grunner anses nødvendig for ivaretagelsen av kundenes interesser. *Advokatforeningen* skriver:

«Advokatforeningen kan følgelig ikke se at det er sannsynliggjort noe behov for en så vidt inngrepende adgang. Oppnevning av en administrator bør ikke ha preg av en sanksjon som følger begrunnelsen for avviklingsvedtaket. Vurderingen av hvorvidt foretakets lovlig valgte styre og ledelse skal kunne gjennomføre avvikling, bør bero på tidsnære vurderinger og konkrete erfaringer, snarere enn uttalelser i vedtak som relaterer seg til omstendigheter som gjerne ligger år tilbake i tid.»

Videre skriver *Advokatforeningen* om administrators fullmakter:

«Finanstilsynets forslag omhandler administrasjon av avvikling av konsesjonspliktig virksomhet, ikke avvikling av foretakets virksomhet som sådan eller avvikling av foretaket som sådan. Slik utkastet nå er utformet, gis administrator en generell fullmakt til avvikling, noe som går vesentlig lenger enn begrunnelsen for forslaget. Dette understøttes av at administrator etter forslaget skal overta oppgaver og myndighet som ellers tilligger styret. Advokatforeningen anbefaler at teksten klargjøres, slik at avviklingsfullmakten kun gjelder for den konsesjonspliktige virksomheten. Siden adminis-

trasjonsfullmakten kun gjelder deler av foretakets samlede virksomhet og drift, antar Advokatforeningen at foretakets valgte styre ikke skal tre til side, men ivareta alminnelige selskapsrettslige forpliktelser som ikke gjelder den konsesjonspliktige virksomheten. Dette bør tydeliggjøres.»

Brønnøysundregistrene påpeker at det i forslaget til verdipapirhandeloven § 9-8 tredje ledd, verdipapirfondloven § 11-6 tredje ledd og AIF-loven § 9-5 tredje ledd er foreslått at hvis Finanstilsynet fastsetter at administratoren helt eller delvis skal overta styrets oppgaver og myndighet, skal dette meldes til og kunngjøres av Foretaksregisteret, uten at dette er nevnt ellers i høringsnotatet. Dessuten har de merknader til utformingen av lovteksten, og skriver:

«Slik vi oppfatter det er den foreslåtte lovteksten uklar. For det første står det bare at forholdet 'skal meldes', det står ikke hvem som skal melde det. Etter vår mening bør det fremgå om det er foretaket eller Finanstilsynet som skal melde dette til Foretaksregisteret. For det andre står det at 'dette' skal meldes til og kunngjøres av Foretaksregisteret. Vi mener at det bør presiseres nærmere hva som skal meldes og kunngjøres. Det vil si om det kun skal opplyses om at Finanstilsynet har oppnevnt en administrator som skal overta styrets oppgaver og myndighet helt eller delvis eller om navnet til administratoren skal fremgå av kunngjøringen. I tillegg bør det tas stilling til om det skal registreres opplysning om dette i Foretaksregisteret, for eksempel på tilsvarende måte som vi legger inn navn og adresse til oppnevnt bostyrer ved konkurs.»

4.7.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår, i likhet med Finanstilsynet i høringsnotatet, at det i verdipapirhandeloven, verdipapirfondloven og AIF-loven inntas en hjemmel for at Finanstilsynet kan oppnevne en administrator til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Departementet har kommet til at administratoren bør kunne oppnevnes dersom et foretak bryter Finanstilsynets pålegg om avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten og oppnevningen anses nødvendig for å ivareta investorenes interesser. Departementet foreslår i tillegg at Finanstilsynet skal få en skjønnsmessig adgang til å oppnevne en administrator, og at denne kan

benyttes før det kan konstateres at foretaket ikke har overholdt et pålegg om avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten. Den skjønnsmessige adgangen skal være en sikkerhetsventil som bare kan benyttes dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket ikke vil overholde et pålegg om avviklingen. I tillegg skal det være et vilkår at det haster å oppnevne en administrator. Risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap må altså være betydelig større dersom Finanstilsynet må vente med oppnevningen til det kan konstateres at et pålegg om avviklingen ikke er overholdt. Departementet foreslår videre at Finanstilsynet skal fastsette administratorens oppgaver, og at disse kan omfatte oppgaver som normalt tilligger styret. Administratoren skal regelmessig rapportere til Finanstilsynet, og kostnadene til administratoren skal dekkes av foretaket administratoren er oppnevnt for.

Departementet mener at en adgang til å oppnevne en administrator når et foretak ikke etterkommer Finanstilsynets pålegg i avviklingsfasen, vil gi ytterligere trygghet for at kundenes interesser vil bli ivaretatt, også i en avviklingssituasjon. Hjemmelen til å oppnevne en administrator etter finansforetaksloven § 20-12 har ikke vært benyttet de fem årene den har virket. Tilsvarende forventer departementet at hjemler til å oppnevne administratorer etter verdipapirhandeloven, verdipapirfondloven og AIF-loven sjelden eller aldri vil komme til anvendelse. Departementet mener likevel det er hensiktsmessig å innta hjemlene som en sikkerhet til bruk i grove tilfeller der foretakene ikke evner eller ønsker å ivareta kundenes interesser.

I høringsnotatet er det foreslått at Finanstilsynet skal ha adgang til å oppnevne en administrator dersom foretaket ikke overholder pålegg om gjennomføringen av avviklingen. I disse tilfellene har foretaket allerede fått en mulighet til å rette opp i feil og unnlater uten at det har agert. Departementet er enig i at Finanstilsynet bør kunne ha adgang til å oppnevne en administrator når et pålegg om avviklingen ikke er overholdt, men foreslår at dette bare skal kunne gjøres når det i tillegg anses nødvendig for å ivareta investorenes interesser. Departementet foreslår dessuten at det presiseres i verdipapirhandeloven at adgangen gjelder pålegg om gjennomføringen av avviklingen, det vil si pålegg etter verdipapirhandeloven § 9-7 nytt tredje ledd. Tilsvarende presisering følger allerede av høringsnotatets forslag til endringer i verdipapirfondloven og AIF-loven.

Finanstilsynet har i høringsnotatet også foreslått at Finanstilsynet skal kunne oppnevne en

administrator dersom et foretak «ikke overholder krav for avvikling av virksomheten». For at vilkåret skal ha en selvstendig betydning ved siden av vilkåret om å ikke overholde pålegg om gjennomføringen av avviklingen, må det her dreie seg om at foretaket ikke avvikler virksomheten, det vil si at de ikke avvikler kundeforhold, avvikler fond eller overfører forvaltningen av virksomheten til en annen forvalter. Oppnevning av en administrator er et alvorlig inngrep i foretakets virksomhet. Departementet mener derfor at adgangen til å oppnevne en administrator bør være en sikkerhetsventil som bare benyttes i grove tilfeller. Utgangspunktet bør være at Finanstilsynet først prøver å gi foretaket pålegg om å rette forholdet, for eksempel pålegg om at foretaket innen en gitt dato har avviklet kundeforholdene. Som nevnt i punkt 4.2.1, følger det av EØS-retten at restriksjonen ikke må gå lenger enn nødvendig for å nå målet. Regler som gir tilsynsmyndighetene adgang til å oppnevne en administrator på foretakets regning, kan innebære en restriksjon på etablerings- eller tjenestefriheten. Departementet antar at å gi et foretak et pålegg i mange tilfeller vil kunne medføre at foretaket selv gjennomfører avviklingen på en forsvarlig måte, slik at det ikke blir nødvendig å oppnevne en administrator. Departementet foreslår derfor at utgangspunktet skal være at foretaket ikke har fulgt Finanstilsynets pålegg om gjennomføringen av avviklingen. Departementet følger derfor ikke opp forslaget i høringsnotatet om at lovbestemmelsene skal gi Finanstilsynet rett til å oppnevne administrator dersom foretaket «ikke overholder krav for avvikling av virksomheten».

Som Finanstilsynet redegjør for i høringsnotatet, finnes det foretak som har gjort seg skyldige i grove brudd på regelverket, og som verken har evne eller vilje til å gjennomføre en ordnet avvikling. Departementet mener at utgangspunktet, også ovenfor slike foretak, bør være at Finanstilsynet gir pålegg om gjennomføringen av avviklingen, og at det først etter at det kan konstateres at pålegget ikke er overholdt, kan oppnevnes en administrator. Samtidig kan det være tilfeller der det haster å få oppnevnt en administrator fordi kundene vil lide store tap dersom avviklingen ikke blir håndtert raskt. I slike tilfeller vil det være uheldig om Finanstilsynet må vente med å oppnevne en administrator til etter at det kan konstateres at et pålegg om avviklingen ikke er overholdt. Departementet foreslår derfor at Finanstilsynet i helt spesielle tilfeller skal ha adgang til å oppnevne en administrator med en gang det er besluttet at den konsesjonspliktige virksomheten

må avvikles. Bestemmelsen bør bare kunne benyttes dersom det er stor risiko for at kundene vil bli påført betydelig større tap om Finanstilsynet må vente med å oppnevne en administrator, enn om oppnevningen skjer samtidig som Finanstilsynet fatter vedtak om å tilbakekalle tillatelsen. Den skjønsmessige bestemmelsen skal altså være en sikkerhetsventil. Departementet viser til punkt 4.2.1 om at det følger av EØS-retten at dersom det samme målet kan nås med en mindre inngripende restriksjon, vil en mer vidtgående restriksjon ikke være forholdsmessig. Departementet understreker at Finanstilsynets vurdering av om det er nødvendig, skal basere seg på om det er nødvendig for å sikre kundenes interesser fremover i tid. Oppnevningen skal altså ikke bære preg av en sanksjon, slik Advokatforeningen er bekymret for. Hvorvidt foretaket tidligere har gjort seg skyldig i grove lovbrudd, vil likevel ha betydning i vurderingen av hvor sannsynlig det er at foretaket ved avviklingen har evne og vilje til å ivareta kundenes interesser.

Normalt vil det være tilstrekkelig å oppnevne én administrator. Departementet mener likevel det bør kunne oppnevnes flere administratorer, som for eksempel har ansvar for ulike oppgaver under avviklingsprosessen, dersom det er behov for det.

Administratorens oppdrag bør i utgangspunktet være til den konsesjonspliktige virksomheten er avviklet. Dersom omstendighetene endrer seg i løpet av avviklingsperioden, for eksempel fordi generalforsamlingen oppnevner et styre som er skikket til å gjennomføre avviklingen på en ordnet måte, foreslår departementet at Finanstilsynet skal kunne avslutte administratorens oppdrag på et tidligere tidspunkt. Departementet foreslår at dette presiseres i lovteksten.

Departementet foreslår, som Finanstilsynet i høringsnotatet, at Finanstilsynet skal fastsette administratorens nærmere oppgaver og myndighet. Som Advokatforeningen påpeker, omhandler ikke forslaget i høringsnotatet avvikling av foretaket, eller av foretakets virksomhet som sådan. Hjemmelen for å oppnevne en administrator er gitt for å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten foretaket ikke lenger har tillatelse til å drive. Administratorens oppgaver skal med andre ord begrenses til arbeidet med avviklingen av denne konsesjonspliktige virksomheten. Dersom foretaket driver andre typer virksomhet, må Finanstilsynet sikre at administratorens oppgaver og myndighet ikke griper inn i denne virksomheten. Samtidig må det sikres at driften i den andre virksomheten ikke hindrer administrato-

ren i å utføre sitt oppdrag. Departementet mener, som Finanstilsynet, at administratorens oppgaver skal kunne omfatte den daglige lederens oppgaver og styrets oppgaver. Ved fastsetting av administratorens oppdrag, får EØS-rettens proporsjonalitetsprinsipp betydning. Administratorens oppgaver og myndigheter skal ikke være mer vidtrekkende enn nødvendig, og må tilpasses behovet i den enkelte situasjon, slik at det er proporsjonalt med risikoen for at kundenes interesser ikke ivaretas. Er det grunn til å tro at foretaket selv vil kunne foreta en ryddig avvikling av virksomheten, dersom enkelte nærmere angitte avgjørelser krever samtykke fra administratoren, bør administratorens oppgaver begrenses til å gi samtykke. Finanstilsynet skal heller ikke gi administratoren i oppdrag å treffe beslutninger som normalt treffes av styret, dersom det vil være tilstrekkelig at administratoren overtar oppgaver som normalt tilhører den daglige lederen.

Departementet viderefører forslaget i høringsnotatet om at administratoren skal ha de nødvendige kvalifikasjonene for å utføre oppdraget og ikke skal ha interessekonflikter.

Departementet foreslår, som Finanstilsynet i høringsnotatet, at det skal gis melding til Foretaksregisteret dersom administratoren overtar styrets oppgaver. Departementet er enig med

Brønnøysundregistrene i at det bør presiseres hvem som har ansvaret for å melde fra til Foretaksregisteret, og foreslår at Finanstilsynet får dette ansvaret. Departementet foreslår at meldingen skal angi at Finanstilsynet har oppnevnt en administrator til å overta styrets oppgaver og myndighet, eventuelt noen av styrets oppgaver og i så fall hvilke, og hvem administratoren er. Departementet foreslår at opplysningene skal registreres i Foretaksregisteret på samme måte som ved oppnevning av en bostyrer ved konkursbo. Departementet viser til at allmennheten har et behov for å vite hvem som har myndighet til å binde selskapet.

Som Finanstilsynet i høringsnotatet, mener departementet at foretakene som får oppnevnt en administrator til å forestå avvikling av sin konseksjonspliktige virksomhet, selv må dekke kostnadene til administratoren. Det vises til at administratoren skal utføre oppgaver som foretaket har ansvaret for å få utført.

Departementet foreslår i tillegg en hjemmel til å gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen. Bestemmelsen kan benyttes dersom det viser seg at det vil være hensiktsmessig å gi nærmere regler om for eksempel kvalifikasjonskrav til administratoren, utforming av oppdraget til administratoren eller rapportering til Finanstilsynet.

5 Presiseringer i verdipapirhandelloven

5.1 Bakgrunnen for lovforslaget

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/65/EU av 15. mai 2014 om markeder for finansielle instrumenter og om endring av direktiv 2002/92/EF og direktiv 2011/61/EU Verdipapirmarkedsdirektivet 2014 (MiFID II) ble gjennomført i norsk rett ved Lovvedtak 66 (2017–2018) om endringer i verdipapirhandelloven og oppheving av børsløven mv., jf. Innst. 293 L (2017–2018) om endringer i verdipapirhandelloven og oppheving av børsløven mv. (MiFID II og MiFIR), jf. Prop. 77 L (2017–2018) Endringer i verdipapirhandelloven og oppheving av børsløven mv. (MiFID II og MiFIR). Endringene fulgte opp forslagene fremmet i NOU 2017: 1 Markeder for finansielle instrumenter – Gjennomføring av MiFID II og MiFIR.

Stortinget samtykket 14. juni 2019 i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 78/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse av MiFID II i EØS-avtalen, jf. vedtak 592 (2018–2019), jf. Innst. 374 S (2018–2019) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 79/2019 og nr. 78/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2013/36/EU (CRD IV) og forordning 575/2013/EU (CRR), og direktiv 2014/65/EU (MiFID II) og forordning 600/2014/EU (MiFIR), jf. Prop. 83 S (2018–2019) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 79/2019 og nr. 78/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2013/36/EU (CRD IV) og forordning 575/2013/EU (CRR), og direktiv 2014/65/EU (MiFID II) og forordning 600/2014/EU (MiFIR).

MiFID II er i stor grad et fullharmoniseringsdirektiv. For at Norge skal oppfylle sine folkerettslige forpliktelser, må bestemmelsene i utgangspunktet gjennomføres i norsk regelverk, slik at direktivet er fullt ut effektivt, jf. for eksempel EU-domstolens avgjørelse 30. november 2006 sak C-32/05, EU mot Luxembourg avsnitt 32.

Gjelder bestemmelsen kun forhold mellom EØS-statene, eller mellom EØS-statene og Kommissjonen eller EFTAs overvåkingsorgan, trenger bestemmelsen i prinsippet ikke å gjennomføres i

regelverket, jf. sak C-32/05 avsnitt 35. Bestemmelser som ikke påvirker rettigheter eller forpliktelser for fysiske eller juridiske personer, men kun regulerer staters rettigheter og forpliktelser, vil normalt ikke bli tatt inn i den norske lovteksten, fordi en norsk lovbestemmelse ikke vil ha noen praktisk betydning i tillegg til direktivbestemmelsen.

EFTAs overvåkingsorgan sendte 5. oktober 2023 «Request for Information concerning the implementation of Directive 2014/65 on markets in financial instruments (MiFID II) in Norway» til Finansdepartementet. I brevet viste EFTAs overvåkingsorgan til oversikten Finansdepartementet sendte EFTAs overvåkingsorgan 31. august 2020, som viser hvor i norsk regelverk de ulike bestemmelsene i MiFID II er gjennomført. EFTAs overvåkingsorgan ba departementet om å klargjøre, forklare og kommentere uttalelser i oversikten, herunder hvorfor det ikke er behov for å gjennomføre enkelte bestemmelser i direktivet eksplisitt i norsk rett. Brevet ble besvart av Finansdepartementet 30. november 2023, som igjen ble besvart av EFTAs overvåkingsorgan 5. juli 2024. På bakgrunn av korrespondansen med EFTAs overvåkingsorgan, finner departementet det hensiktsmessig å klargjøre noen av bestemmelsene i verdipapirhandelloven. De foreslåtte endringene er utelukkende presiseringer, rettelser og tekniske tilpasninger som gjøres for å sikre korrekt gjennomføring av MiFID II, og lovutkastet har derfor ikke vært på høring.

5.2 Presiseringer i verdipapirhandelloven

5.2.1 MiFID II artikkel 4 nr. 1 punkt 55 og 56

I MiFID II artikkel 4 nr. 1 punkt 55 gis følgende definisjon på «hjemstat»:

- «a. når det gjelder verdipapirforetak,
 - i. dersom verdipapirforetaket er en fysisk person, medlemsstaten der vedkommende har sitt hovedkontor,

- ii. dersom verdipapirforetaket er en juridisk person, medlemsstaten der vedkommende har sitt forretningskontor,
- iii. dersom verdipapirforetaket i henhold til nasjonal rett ikke har noe forretningskontor, medlemsstaten der det har sitt hovedkontor.»

I MiFID II artikkel 4 nr. 1 punkt 56 gis følgende definisjon på «vertsstat»:

«en annen medlemsstat enn hjemstaten, der et verdipapirforetak har en filial eller yter investeringstjenester og/eller utøver investeringsvirksomhet, eller medlemsstaten der et regulert marked stiller egnede ordninger til rådighet for å gi lettere tilgang til handel i sitt system for fjernmedlemmer eller -deltakere som er etablert i den samme medlemsstaten».

Departementet har kommet til at det kan være hensiktsmessig å innta definisjonene i verdipapirhandelloven, og foreslår at de inntas i verdipapirhandelloven § 2-8 fjerde og femte ledd. Ettersom fysiske personer ikke kan få tillatelse til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet i Norge, jf. verdipapirhandelloven § 9-9, foreslår departementet at det i verdipapirhandelloven bare angis at «hjemstat» skal forstås som «medlemsstaten der den juridiske personen har sitt forretningskontor.»

5.2.2 MiFID II artikkel 19 nr. 4

I MiFID II artikkel 19 nr. 4 står det:

«Medlemsstatene skal sikre at artikkel 24 og 25, artikkel 27 nr. 1, 2 og 4-10 og artikkel 28 ikke får anvendelse på transaksjoner som gjennomføres i henhold til reglene for en MHF, mellom dennes medlemmer eller deltakere eller mellom en MHF og dens medlemmer eller deltakere i forbindelse med anvendelsen av denne MHF-en. MHF-ens medlemmer eller deltakere skal imidlertid oppfylle forpliktelsene omhandlet i artikkel 24, 25, 27 og 28 overfor sine kunder når de på vegne av kundene utfører ordrer gjennom en MHFs systemer.»

MiFID II artikkel 19 nr. 4 er gjennomført i verdipapirhandelloven § 9-27 fjerde ledd. I bestemmelsen er det angitt at kravene i §§ 10-9 til 10-18, § 10-19 tiende ledd, § 10-20 første ledd og § 10-21 i utgangspunktet ikke gjelder for transaksjoner som inngås mellom deltakerne av den multilate-

rale handelsfasiliteten, eller mellom fasiliteten og dens deltakere, etter fasilitetens regler og under anvendelse av fasilitetens systemer. Bestemmelsen viser kun til verdipapirhandelloven § 10-19 tiende ledd, men korrekt henvisning skal være verdipapirhandelloven § 10-19 i sin helhet. Departementet foreslår at henvisningen i verdipapirhandelloven § 9-27 rettes fra § 10-19 tiende ledd til § 10-19.

5.2.3 MiFID II artikkel 27 nr. 5 annet ledd

I MiFID II artikkel 27 nr. 5 annet ledd står det:

«Medlemsstatene skal kreve at verdipapirforetak gir sine kunder relevante opplysninger om sine retningslinjer for ordrettførelse. Disse opplysningene skal på en klar, tilstrekkelig detaljert og lett forståelig måte forklare kundene hvordan verdipapirforetaket vil utføre ordrer for dem. Medlemsstatene skal kreve at verdipapirforetak på forhånd innhenter kundenes samtykke til retningslinjene for ordrettførelse.»

Bestemmelsen er gjennomført i verdipapirhandelloven § 10-19 sjette ledd. I bestemmelsen står det:

«Før utførelse av en kundeordre skal verdipapirforetaket opplyse om foretakets retningslinjer for ordrettførelse og innhente kundens samtykke til disse. Verdipapirforetaket skal på en lettfattelig og tydelig måte gi kunden informasjon om hvordan ordre blir utført av foretaket.»

EFTAs overvåkingsorgan har påpekt at ordene «tilstrekkelig detaljert» ikke er inntatt i verdipapirhandelloven § 10-19 sjette ledd.

Departementet foreslår at «tilstrekkelig detaljert» inntas i lovteksten.

5.2.4 MiFID II artikkel 35 nr. 7 fjerde ledd

MiFID II artikkel 35 gir regler som gjelder når et verdipapirforetak eller en kredittinstitusjon som yter investeringstjenester eller driver investeringsvirksomhet vil opprette en filial eller benytte en tilknyttet agent etablert i en annen medlemsstat. I MiFID II artikkel 35 nr. 7 fjerde ledd står det:

«Så snart det er mottatt melding fra vedkommende myndighet i vertsstaten, eller dersom det ikke er mottatt noen slik melding fra sist-

nevnte innen to måneder fra den datoen vedkommende myndighet i hjemstaten oversendte meldingen, kan den tilknyttede agenten begynne sin virksomhet. En slik tilknyttet agent skal underlegges bestemmelsene om filialer i dette direktivet.»

MiFID II artikkel 35 nr. 7 fjerde ledd er gjennomført i verdipapirhandelloven § 9-33. I verdipapirhandelloven 9-33 tredje ledd står det at «verdipapirforetak» kan etablere filial og starte sin virksomhet blant annet når foretaket har mottatt melding fra vertstatens myndigheter. I verdipapirhandelloven § 9-33 fjerde ledd står det at «Kredittinstitusjoner som ønsker å yte tjenester som nevnt i første ledd gjennom tilknyttet agent etablert i annen EØS-stat, skal gi Finanstilsynet melding om dette. Meldingen skal inneholde opplysninger som nevnt i annet ledd.» Ettersom det ikke er inntatt en henvisning til bestemmelsen i verdipapirhandelloven § 9-33 tredje ledd, kan det fremstå uklart om bestemmelsen om at Finanstilsynet skal sende melding til vertsstaten, og foretaket kan starte filial blant annet når det mottar melding fra vertsstatens myndigheter, får tilsvarende anvendelse for kredittinstitusjoner som yter investerings tjenester eller driver investeringsvirksomhet. Departementet foreslår at det i verdipapirhandelloven § 9-33 fjerde ledd tilføyes at verdipapirhandelloven § 9-33 tredje ledd gjelder tilsvarende.

5.2.5 MiFID II artikkel 47 nr. 1 bokstav d

I MiFID II artikkel 47 nr. 1 bokstav d står det at medlemsstatene skal kreve at det regulerte markedet «har oversiktlige og faste regler og prosedyrer for rettferdig og ordnet handel samt fastsetter objektive kriterier for effektiv utførelse av ordrer».

MiFID II artikkel 47 nr. 1 bokstav d er gjennomført i verdipapirhandelloven § 11-18 første ledd nr. 3. I bestemmelsen står det at det regulerte markedet skal fastsette interne regler og treffe nødvendige tiltak som til enhver tid sikrer «transparente og ikke-diskresjonære handelsregler og prosedyrer etter § 12-2, herunder etablering av objektive kriterier for effektiv gjennomføring av ordrer». Etter verdipapirhandelloven § 12-2 første ledd skal det regulerte markedet «ha klare og oversiktlige regler om opptak av finansielle instrumenter til handel. Reglene skal sørge for at finansielle instrumenter kan handles på en rettferdig, velordnet og effektiv måte, samt at omsettelige verdipapirer, jf. § 2-4 første ledd, er fritt omsettelige».

Etter departementets syn dekker verdipapirhandelloven § 12-2, som det er vist til i verdipapirhandelloven § 11-18, «regler og prosedyrer for rettferdig og ordnet handel». Ettersom verdipapirhandelloven § 12-2 gir regler om opptak av finansielle instrumenter til handel, kan det være uklart om plikten til å ha regler og prosedyrer for rettferdig og ordnet handel gjelder handelen generelt eller bare ved opptak av finansielle instrumenter til handel. For å klargjøre regelverket, foreslår departementet å innta «rettferdig og ordnet handel» i verdipapirhandelloven § 11-18 første ledd nr. 3 og ta bort henvisningen til verdipapirhandelloven § 12-2.

5.2.6 MiFID II artikkel 48 nr. 6

I MiFID II artikkel 48 nr. 6 står det:

«Medlemsstatene skal kreve at et regulert marked har innført effektive systemer, framgangsmåter og ordninger, herunder krav om at medlemmer eller deltakere skal foreta egnet testing av algoritmer og skape miljøer som letter slik testing, for å sikre at algoritmebaserte handelssystemer ikke kan skape eller bidra til uordnede handelsvilkår på markedet, og for å håndtere eventuelle uordnede handelsvilkår som kan oppstå som følge av slike algoritmebaserte handelssystemer, herunder systemer som begrenser andelen av ikke-utførte ordrer i forhold til transaksjonene som kan gjennomføres i systemet av et medlem eller en deltaker, slik at det blir mulig å bremse ordrestrommen dersom det er en risiko for at grensen for systemkapasiteten nås, og slik at den minste tillatte kursendringen som kan anvendes på markedet, begrenses og håndheves.»

Bestemmelsen er gjennomført i verdipapirhandelloven § 11-21. I verdipapirhandelloven § 11-21 annet ledd står det:

«Et regulert marked skal ha systemer som begrenser andelen ikke-utførte ordrer i forhold til transaksjonene som kan gjennomføres i systemet av et medlem, slik at det er mulig å bremse ordrestrommen dersom det er risiko for at kapasiteten i systemet overstiges.»

Etter ordlyden gjelder bestemmelsen utelukkende ordreflyten ved ikke-utførte ordre, mens det i MiFID II artikkel 48 nr. 6 står «herunder», det vil si at det *blant annet* skal stilles krav om systemer som begrenser andelen av ikke-utførte ordrer. Departe-

mentet foreslår at verdipapirhandelloven § 11-21 annet ledd endres slik at den omfatter alle ordrer.

5.2.7 MiFID II artikkel 84 nr. 1 bokstav a og c

I MiFID II artikkel 84 nr. 1 bokstav a og c står det at vedkommende myndigheter i den andre berørte medlemsstaten skal rådspørres før det gis tillatelse til et verdipapirforetak som er et av følgende:

- «a. Et datterforetak av et verdipapirforetak eller av en markedsoperatør eller kredittinstitusjon med tillatelse i en annen medlemsstat.

[...]

- c. Kontrollert av de samme fysiske eller juridiske personene som kontrollerer et verdipapirforetak eller en kredittinstitusjon med tillatelse i en annen medlemsstat.»

Bestemmelsen er gjennomført i verdipapirhandelloven § 9-6 tredje ledd.

Verdipapirhandelloven § 9-6 tredje ledd nr. 1 viser ikke til markedsoperatøren og verdipapirhandelloven § 9-6 tredje ledd nr. 3 viser ikke til kredittinstitusjoner. For å klargjøre bestemmelsen, foreslår departementet å innta disse i verdipapirhandelloven § 9-6 tredje ledd nr. 1 og 3.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

6.1 Endringer i forsikringsvirksomhetsloven, skatteforvaltningsloven og AFP-tilskottsloven (deling av opplysninger mv.)

Forslagene i punkt 2.2 om deling av opplysninger med kommunale pensjonsleverandører til bruk for arbeidet med ny AFP i offentlig sektor vil bidra til en effektiv behandling av søknadene om ny AFP, og til at mest mulig riktige opplysninger blir lagt til grunn. Dette vil være til fordel både for medlemmene som søker om AFP og for de kommunale pensjonsleverandørene.

Forslaget om at arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning skal få plikt til å gi opplysning om identifikator på pensjonsinnretningen i skattemeldingen etter skatteforvaltningsloven § 8-6, vil innebære at det skal gis opplysning om hvilken kommunal tjenstepensjonsleverandør arbeidsgiveren har i a-meldingen som arbeidsgiveren rapporterer hver måned. Forslaget antas å ha begrensede administrative og økonomiske konsekvenser for de kommunale arbeidsgiverne. Forslaget om at nåværende og tidligere arbeidsgivere på forespørsel skal dele opplysninger om arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å beregne ny AFP for medlemmet, antas også å ha begrensede økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslaget om at Skatteetaten skal utlevere inntektsopplysninger som er innrapportert gjennom a-ordningen til kommunale pensjonsleverandører til bruk for arbeidet med AFP, vil medføre etablering av og nye tekniske grensesnitt mot konsumenter. Dette vil medføre endringer i Skatteetatens delingsløsninger. Det legges til grunn at endringen ikke medfører behov for nye informasjonselementer i a-ordningen. Kostnadene for Skatteetaten gjennomføres innenfor etatens gjeldende budsjettammer.

For Arbeids- og velferdsetaten vil innføringen av ny avtalefestet pensjon i offentlig sektor generelt kreve betydelige endringer i NAVs IT-systemer. Arbeids- og velferdsdirektoratet er i gang med denne utviklingen, som vil foregå gjennom 2024 og 2025. For Arbeids- og velferdsetaten

er det fra et administrativt og økonomisk perspektiv ønskelig at IT-løsningene kan utvikles likt uavhengig av om samhandlingen er med Statens pensjonskasse eller de kommunale tjenstepensjonsordningene. At regelverket som ligger til grunn for datautvekslingen er mest mulig likt på tvers av Statens pensjonskasse og de kommunale tjenstepensjonsleverandørene, danner grunnlag for en enhetlig og effektiv utvikling og forvaltning av IT-systemer og grensesnitt mellom NAV og leverandørene.

Forslaget om at Fellesordningen for AFP i privat sektor skal dele opplysninger som gjør det mulig med medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP til offentlig AFP, vil innebære nye systemer og oppgaver for Fellesordningen. Som vist til i Prop. 35 L (2023–2024) kapittel 14 vil det utløse ressursbruk i Fellesordningen til utvikling, oppsett og test av løsning for utveksling av data.

Forslaget i punkt 2.3 om deling av opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten med pensjonsleverandørene når medlemmene ber om veiledning om forventet fremtidig pensjon fra pensjonsordningen, vil innebære fordeler for berørte medlemmer og pensjonsleverandørene ved at veiledningen effektiviseres. Forslaget antas for øvrig ikke å få nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslaget i punkt 2.4 om adgang til å treffe automatiserte avgjørelser vil kunne bidra til økt likebehandling av medlemmene og gi effektiviseringsgevinster hos pensjonsleverandørene. Forslaget antas for øvrig ikke å få nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslagene til endringer i forsikringsvirksomhetsloven, skatteforvaltningsloven og AFP-tilskottsloven anses ikke å ha likestillingsmessige konsekvenser.

6.2 Endringer i forsikringsvirksomhetsloven om premier i skadeforsikring

Departementet vurderer at forslaget vil ha begrensede økonomiske og administrative conse-

kvenser. En opphevelse av fireårsgrensen kan gi norske skadeforsikringsforetak mulighet til å konkurrere i markedet for forsikring av blant annet utbygging av havvind på linje med utenlandske foretak. Dette kan ha vesentlig betydning for de skadeforsikringsforetakene dette er aktuelt for. Dette gjelder likevel et fåtall foretak, og andelen kontrakter som i dag tegnes med fast premie ut over 1-2 år synes å være begrenset. Departementet antar derfor at skadeforsikringsforetakene i all hovedsak vil videreføre en praksis med årlig premieberegning, selv om dette ikke reguleres eksplisitt i forsikringsvirksomhetsloven.

Departementet vurderer at forslaget i liten grad vil berøre forbrukere, som sannsynligvis fortsatt vil bli tilbudt kontrakter som løper for ett år av gangen. For næringsdrivende vil forslaget gi mulighet til å inngå lengre kontrakter, med bundet premie, med norske skadeforsikringsforetak.

Skadeforsikringsforetak som velger å binde premien for en lengre periode, må foreta mer omfattende risikovurderinger for å sikre en forsvarlig prising av kontraktene. Dette kan medføre behov for tettere oppfølging fra Finanstilsynet, men dette antas å ha begrenset betydning etter som særlig lange kontrakter kun vil være aktuelle for et fåtall foretak og i få tilfeller.

Forslaget anses ikke å ha likestillingsmessige konsekvenser.

6.3 Avvikling av konsesjonspliktig virksomhet

Bestemmelsene som fastslår at Finanstilsynet fører tilsyn med avviklingen av den konsesjons-

pliktige virksomheten og at Finanstilsynet har adgang til å gi pålegg om gjennomføringen av avviklingen, innebærer en klargjøring av gjeldende rett. Bestemmelsene vil derfor ikke medføre økte kostnader. Et klarere rettsgrunnlag vil kunne bedre forutberegneligheten for foretakene og effektivisere saksbehandlingen hos Finanstilsynet. En mer effektiv saksbehandling i avviklingssituasjoner vil kunne bidra til økt investorbeskyttelse.

Bestemmelsen som gir Finanstilsynet myndighet til å oppnevne en administrator til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten, vil bidra til å sikre kundenes interesser og begrense deres tap i situasjoner der foretaket ikke har evne eller vilje til å foreta en ordnet avvikling. Oppnevning av en administrator vil påføre foretakene en kostnad, fordi foretaket må dekke utgiftene til administratorens arbeid.

Merkostnaden for Brønnøysundregistrene for å kunngjøre melding om at det er oppnevnt en administrator som helt eller delvis har overtatt styrets oppgaver i et foretak, vil være ubetydelig, ettersom det forutsettes av hjemmelen sjelden eller aldri vil bli brukt.

6.4 Presiseringer i verdipapirhandelloven

Endringene innebærer at MiFID II blir korrekt gjennomført i norsk rett, og bidra til å klargjøre reglene for brukerne av loverket. Utover dette vil endringene ikke ha administrative eller økonomiske konsekvenser.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene

7.1 Merknader til endringer i forsikringsvirksomhetsloven

Til § 4-17

Bestemmelsen i *første ledd første punktum* gir hjemmel for kommunale pensjonsleverandører til å få utlevert opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten om den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for pensjonsinnretningens premieberegning, beregning av fremtidig pensjon, vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon. Bestemmelsen er utformet på tilsvarende måte som lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 annet ledd. For å presisere at bestemmelsen gjelder for beregning mv. av ny avtalefestet pensjon, er det vist til avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere.

Det følger av *første ledd annet punktum* at taushetsplikten etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 ikke er til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunale pensjonsinnretninger i den utstrekning det er nødvendig for å fremme oppgaver etter bestemmelsen. Bestemmelsen er utformet etter mønster av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 annet ledd. Det vises til punkt 2.2.2.

Annet ledd gir pensjonsinnretningene rett til å innhente opplysninger fra Fellesordningen for AFP i privat sektor som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for avtalefestet pensjon er oppfylt. Dette vil være opplysninger om medlemmets tjenestetid mv. i privat sektor som gjør det mulig å medregne ansiennitet fra AFP-ordning i privat sektor. Den tilsvarende plikten for Fellesordningen til å utlevere opplysningene fremgår av forslag til AFP-tilskottloven § 18 nytt femte ledd. Det vises til punkt 2.2.3.

Tredje ledd gir pensjonsinnretningene hjemmel til å innhente opplysninger fra nåværende og tidligere arbeidsgivere om arbeidstakeres eller pensjonisters inntekts- og arbeidsforhold som er nødvendig for å forvalte og beregne avtalefestet

pensjon. For å presisere at bestemmelsen gjelder for beregning mv. av ny avtalefestet pensjon, er det vist til avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere. Bestemmelsen er utformet på tilsvarende måte som lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 tredje ledd. Det vises til punkt 2.2.4.

Til § 4-18

Det følger av *første punktum* at Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for pensjonsinnretningens beregning av forventede fremtidige pensjonsytelser fra pensjonsordningen for sine medlemmer. *Annet punktum* fastsetter at taushetsplikten etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 ikke er til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunale pensjonsinnretninger i den utstrekning det er nødvendig for å fremme oppgaver etter denne bestemmelsen. Det vises til punkt 2.3.

Til § 4-19

Bestemmelsen fastsetter en plikt for arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning til å gi opplysning om identifikator på pensjonsinnretningen i skattemeldingen etter skatteforvaltningsloven § 8-6. Bestemmelsen er utformet etter mønster av lov om obligatorisk tjenestepensjon § 7, som fastsetter en tilsvarende plikt for arbeidsgivere i privat sektor som omfattes av loven. Det vises til punkt 2.2.1.

Til § 4-20

Bestemmelsens *første ledd* åpner for at pensjonsinnretninger som tilbyr kommunal tjenestepensjon kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Bestemmelsen er ment å gi tilsvarende hjemmel

for å treffe automatiserte avgjørelser som Statens pensjonskasse har i Statens pensjonskasseloven § 45 b annet ledd, jf. syvende ledd.

I *annet ledd* foreslås en hjemmel for departementet til å gi nærmere regler i forskrift om bruk av automatiserte avgjørelser.

Det vises til punkt 2.4.

Til § 7-7

I *første ledd første punktum* fjernes kravet om at forsikringspremien i skadeforsikring som hovedregel skal beregnes for ett år av gangen. Kravet om at premien skal beregnes og betales forskuddsvis med mindre det er avtalt terminvis betaling i løpet av forsikringstiden, beholdes uendret, men det stilles ikke lenger krav om at forsikringspremien må beregnes for en bestemt tidsperiode.

Bestemmelsen i *annet ledd* oppheves. Dette innebærer at loven ikke lenger setter en tidsbegrensning på hvor lenge premien i skadeforsikring kan bindes.

Det vises til punkt 3.

7.2 Merknader til endringer i verdipapirhandelloven

Til § 2-8

Nytt fjerde og femte ledd gjennomfører MiFID II artikkel 4 nr. punkt 55 og punkt 56. Endringene innebærer ingen realitetsendring, men en presisering av gjeldende rett.

Det vises til punkt 5.2.1.

Til § 9-6

I *tredje ledd nr. 1* presiseres det at bestemmelsen også gjelder for markedsoperatører. I *tredje ledd nr. 3* presiseres det at bestemmelsen også gjelder kredittinstitusjoner med tillatelse til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet. Bestemmelsene gjennomfører MiFID II artikkel 84 nr. 1 bokstav a og c. Endringene innebærer ingen realitetsendring, men en presisering av gjeldende rett.

Det vises til punkt 5.2.7.

Til § 9-7

Tredje ledd første punktum slår fast at når et foretak gir avkall på eller får tilbakekalt sin tillatelse etter verdipapirhandelloven § 9-1, skal virksomheten tillatelsen gjelder avvikles. Det foreligger

ingen plikt til å avvikle selve foretaket som hadde tillatelsen, men i praksis vil også foretaket normalt bli avviklet. At virksomheten tillatelsen gjelder skal avvikles, innebærer at kundeforholdene skal avvikles. Det omfatter både kunder av investeringstjenestevirksomheten og av tilknyttede tjenester. For eksempel må foretaket avvikle kundeforholdet til kunder foretaket oppbevarer eller administrerer finansielle instrumenter for, selv om oppbevaringstjenesten i seg selv ikke er konsesjonspliktig, men en tilknyttet tjeneste omfattet av foretakets tillatelse, jf. verdipapirhandelloven § 2-6 første ledd nr. 1 og § 9-1 første ledd annet punktum.

Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse på kredittinstitusjoner med tillatelse til å yte investeringstjenester eller drive investeringsvirksomhet, jf. finansforetaksloven § 2-7 bokstav c, ettersom disse er omfattet av finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt II om avvikling av finansforetak.

Tredje ledd annet punktum slår fast at Finanstilsynet også fører tilsyn og kan gi pålegg i avviklingsperioden. Det innebærer blant annet at Finanstilsynet kan be om en avviklingsplan med vilkår for hvordan avviklingen skal skje, herunder fastsette en avviklingsperiode med en endelig frist for når avviklingen skal være fullført og kundeforholdene senest skal være avviklet.

Tilføyingen i *tredje ledd* er en presisering, og innebærer ingen endring av gjeldende rett.

Det vises til punkt 4.4 og 4.5.

Til ny § 9-7 a

Bestemmelsen gjelder oppnevning av administrator for å sikre en forsvarlig avvikling av konsesjonspliktig virksomhet.

Etter *første ledd* er det Finanstilsynet som har myndighet til å oppnevne en administrator. Normalt vil det være tilstrekkelig å oppnevne én administrator. Dersom det er behov for administratorer med ulik kompetanse, eller om oppgavens omfang tilsier det, kan Finanstilsynet oppnevne flere administratorer.

Finanstilsynet skal i utgangspunktet først forsøke å gi pålegg som sikrer en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Om verdipapirforetaket ikke overholder et pålegg om gjennomføringen av avviklingen, og det anses nødvendig for å sikre investorenes interesser, kan Finanstilsynet oppnevne en administrator til å foreta en ordnet avvikling av virksomheten tillatelsen gjaldt, jf. *første ledd første punktum*. Har foretaket for eksempel fortsatt med å opprette nye kundeforhold når Finanstilsynet har pålagt selskapet

å avvikle alle kundeforhold, har Finanstilsynet adgang til å oppnevne en administrator dersom det er grunn til å anta at investorene ellers vil lide tap. Det er ikke tilstrekkelig at foretaket har brutt pålegg som ble gitt før foretaket mistet tillatelsen til å yte investeringstjenester eller drive med investeringsvirksomhet, eller pålegg som ikke har noe med avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten å gjøre.

Etter *første ledd annet punktum* har Finanstilsynet også en skjønnsmessig adgang til å oppnevne en administrator selv om foretaket ikke har brutt et pålegg etter verdipapirhandelloven § 9-7 tredje ledd annet punktum. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse, er det en forutsetning at Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket ikke vil overholde et pålegg om gjennomføringen av avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten. I tillegg skal risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap være betydelig større om oppnevningen må vente til det kan konstateres at et pålegg om avviklingen ikke er overholdt. Oppnevningen skal med andre ord være gjort fordi det er nødvendig for å ivareta investorenes interesser, i tilfeller der det er kritisk at oppnevning av en administrator skjer raskt.

Etter *annet ledd* skal Finanstilsynet fastsette hvilke oppgaver og myndigheter administratoren skal ha.

Ved vurderingen av om det skal oppnevnes en administrator, jf. *første ledd*, og fastsetting av administratorens oppdrag, jf. *annet ledd*, får EØS-rettens proporsjonalitetsprinsipp betydning. Administratorens oppgaver og myndigheter skal ikke være mer vidtrekkende enn nødvendig, og må tilpasses behovet i den enkelte situasjon, slik at det er proporsjonalt med risikoen for at kundenes interesser ikke ivaretas. Er det grunn til å tro at foretaket selv vil kunne foreta en ryddig avvikling av virksomheten dersom enkelte nærmere angitte avgjørelser krever samtykke fra administratoren, bør administratorens oppgaver begrenses til å gi samtykke. Finanstilsynet skal heller ikke gi administratoren i oppdrag å treffe beslutninger som normalt treffes av styret, dersom det vil være tilstrekkelig at administratoren overtar oppgaver som normalt tilligger daglig leder. En administrator som er oppnevnt for å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten, kan ikke få fullmakter som gjelder annen virksomhet foretaket driver. Driver foretaket annen virksomhet enn den konsesjonspliktige virksomheten den har mistet tillatelsen til å drive, må Finanstilsynet sikre at administrato-

rens oppgaver og myndighet ikke griper inn i denne virksomheten.

Bestemmelsen gjelder uavhengig av om kundene er profesjonelle eller ikke-profesjonelle.

Etter *sjette ledd* kan departementet gi forskrifter om blant annet de nærmere kvalifikasjonskravene til administratoren, utformingen av oppdraget til administratoren eller administratorens rapportering til Finanstilsynet.

Det vises til punkt 4.7.

Til § 9-27

Henvisningen i *fjerde ledd første punktum* en rettet, slik at det nå vises til § 10-19 i sin helhet, ettersom utgangspunktet er at ingen av kravene i § 10-19 gjelder for transaksjoner som inngås mellom deltakerne av den multilaterale handelsfasiliteten, eller mellom fasiliteten og dens deltakere, etter fasilitetens regler og under anvendelse av fasilitetens systemer.

Det vises til punkt 5.2.2.

Til § 9-33

Fjerde ledd siste punktum klargjør at bestemmelsen i verdipapirhandelloven § 9-33 tredje ledd også gjelder for kredittinstitusjoner som yter investeringstjenester eller driver investeringsvirksomhet. Bestemmelsen gjennomfører MiFID II artikkel 35 nr. 7 fjerde ledd.

Det vises til punkt 5.2.4.

Til § 10-19

Sjette ledd gjennomfører MiFID II artikkel 27 nr. 5 annet ledd. Endringen innebærer ingen realitetsendring.

Det vises til punkt 5.2.3.

Til § 11-18

Endringen i *første ledd nr. 3* er gjort for å presisere at det regulerte markedet skal ha oversiktlige og faste regler og prosedyrer for rettferdig og ordnet handel til enhver tid, og ikke bare ved opptak av finansielle instrumenter til handel, jf. MiFID II artikkel 47 nr. 1 bokstav d.

Det vises til punkt 5.2.5.

Til 11-21

Endringen i *annet ledd* er gjort for å få frem at kravet om å ha systemer som gjør det mulig å bremse ordrestrommen dersom det er risiko for at kapasitet

teten i systemet overstiges, ikke bare gjelder ordreflyten ved ikke-utførte ordre, men ordrer generelt, jf. MiFID II artikkel 48 nr. 6.

Det vises til punkt 5.2.6.

7.3 Merknader til endringer i AFP-tilskottsloven

Til § 18

Nytt femte ledd fastsetter en plikt for Fellesordningen for AFP i privat sektor til å gi opplysninger til kommunale pensjonsleverandører som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for avtalefestet pensjon er oppfylt. Dette vil være opplysninger om medlemmets tjenestetid mv. i privat sektor som gjør det mulig å medregne ansiennitet fra AFP-ordning i privat sektor. Bestemmelsen er utformet etter mønster av bestemmelsens § 18 fjerde ledd, som gir tilsvarende hjemmel til å gi opplysninger til Statens pensjonskasse. For å presisere at bestemmelsen gjelder for beregning mv. av ny avtalefestet pensjon er det vist til avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere. Det vises til nærmere omtale i punkt 2.2.3.

7.4 Merknader til endringer i verdipapirfondloven

Til § 11-5

Tredje ledd første punktum slår fast at når et foretak gir avkall på eller får tilbakekalt sin tillatelse, jf. annet ledd, skal virksomheten tillatelsen gjelder avvikles. Bestemmelsen er endret for å presisere at den gjelder for all konsesjonspliktig virksomhet et forvaltningsselskap driver. Det vil si at et forvaltningsselskap som yter investeringstjenester eller driver med investeringsvirksomhet, jf. verdipapirfondloven § 2-1 annet og tredje ledd, også må avvikle den konsesjonspliktige virksomheten dersom tillatelsen til å drive denne er tilbakekalt eller foretaket har gitt avkall på den. Det foreligger ingen plikt til å avvikle selve foretaket som hadde tillatelsen, men i praksis vil også foretaket normalt bli avviklet. At virksomheten tillatelsen gjelder skal avvikles, innebærer at alle kundeforholdene tillatelsen gjelder skal avvikles. Verdipapirfond foretaket forvalter skal også avvikles eller overføres til et annet forvaltningsselskap.

Tredje ledd annet punktum slår fast at Finanstilsynet også fører tilsyn og kan gi pålegg i avviklingsperioden. Det innebærer blant annet at Finanstilsynet kan be om en avviklingsplan med vilkår for hvordan avviklingen skal skje, og fast-

sette en avviklingsperiode med en endelig frist for når avviklingen skal være fullført og kundeforhold og verdipapirfond senest skal være avviklet. Tilføyingen er en presisering, og innebærer ingen endring av gjeldende rett.

Etter *tredje ledd siste punktum* kan departementet gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen i tredje ledd.

Det vises til punkt 4.4 og 4.5.

Til ny § 11-5 a

Bestemmelsen gjelder oppnevning av administrator for å sikre en forsvarlig avvikling av konsesjonspliktig virksomhet.

Etter *første ledd* er det Finanstilsynet som har myndighet til å oppnevne en administrator. Normalt vil det være tilstrekkelig å oppnevne én administrator. Dersom det er behov for administratorer med ulik kompetanse, eller om oppgavens omfang tilsier det, kan Finanstilsynet oppnevne flere administratorer.

Finanstilsynet skal i utgangspunktet først forsøke å gi pålegg som sikrer en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Om forvaltningsselskapet ikke overholder pålegg om gjennomføringen av avviklingen, og det anses nødvendig for å sikre investorenes interesser, kan Finanstilsynet oppnevne en administrator til å foreta en ordnet avvikling av virksomheten tillatelsen gjaldt, jf. *første ledd første punktum*. Har foretaket for eksempel fortsatt med å opprette nye kundeforhold når Finanstilsynet har pålagt selskapet å avvikle alle kundeforhold, har Finanstilsynet adgang til å oppnevne en administrator dersom det er grunn til å anta at investorene ellers vil lide tap. Det er ikke tilstrekkelig at foretaket har brutt pålegg som ble gitt før forvaltningsselskapet mistet tillatelsen til å drive virksomheten, eller pålegg som ikke har noe med avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten å gjøre.

Etter *første ledd annet punktum* har Finanstilsynet også en skjønnsmessig adgang til å oppnevne en administrator selv om foretaket ikke har brutt et pålegg etter verdipapirfondloven § 11-5 tredje ledd. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse, er det en forutsetning at Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket ikke vil overholde et pålegg om gjennomføringen av avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten. I tillegg skal risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap være betydelig større om oppnevningen må vente til det kan konstateres at et pålegg om avviklingen ikke er overholdt. Oppnevningen skal med andre ord

være gjort fordi det er nødvendig for å ivareta investorenes interesser, i tilfeller der det er kritisk at oppnevning av en administrator skjer raskt.

Etter *annet ledd* skal Finanstilsynet fastsette hvilke oppgaver og myndigheter administratoren skal ha.

Ved vurderingen av om det skal oppnevnes en administrator, jf. *første ledd*, og fastsetting av administratorens oppdrag, jf. *annet ledd*, får EØS-rettens proporsjonalitetsprinsipp betydning. Administratorens oppgaver og myndigheter skal ikke være mer vidtrekkende enn nødvendig, og må tilpasses behovet i den enkelte situasjon, slik at det er proporsjonalt med risikoen for at kundenes interesser ikke ivaretas. Er det grunn til å tro at foretaket selv vil kunne foreta en ryddig avvikling av virksomheten dersom enkelte nærmere angitte avgjørelser krever samtykke fra administratoren, bør administratorens oppgaver begrenses til å gi samtykke. Finanstilsynet skal heller ikke gi administratoren i oppdrag å treffe beslutninger som normalt treffes av styret, dersom det vil være tilstrekkelig at administratoren overtar oppgaver som normalt tilligger daglig leder. En administrator som er oppnevnt for å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten, kan ikke få fullmakter som gjelder annen virksomhet foretaket driver. Driver foretaket annen virksomhet enn den konsesjonspliktige virksomheten den har mistet tillatelsen til å drive, må Finanstilsynet sikre at administratorens oppgaver og myndighet ikke griper inn i denne virksomheten.

Bestemmelsen gjelder uavhengig av om kundene er profesjonelle eller ikke-profesjonelle.

Etter *sjette ledd* kan departementet gi forskrifter om blant annet de nærmere kvalifikasjonskravene til administratoren, utformingen av oppdraget til administratoren eller administratorens rapportering til Finanstilsynet.

Det vises til punkt 4.7.

7.5 Merknader til endringer i AIF-loven

Til § 9-4

Tredje ledd første punktum slår fast at når et foretak gir avkall på eller får tilbakekalt sin tillatelse, jf. annet ledd, skal virksomheten tillatelsen gjelder avvikles. Bestemmelsen er endret for å presisere at den gjelder for all konsesjonspliktig virksomhet en AIF-forvalter driver. Det vil si at også en AIF-forvalter som for eksempel driver med investeringsrådgivning, jf. AIF-loven § 2-2- fjerde ledd bokstav b, må avvikle den konsesjonspliktige virk-

somheten dersom tillatelsen til å drive denne er tilbakekalt eller foretaket har gitt avkall på den. Det foreligger ingen plikt til å avvikle selve foretaket som hadde tillatelsen, men i praksis vil også foretaket normalt bli avviklet. At virksomheten tillatelsen gjelder skal avvikles, innebærer at alle kundeforholdene tillatelsen gjelder skal avvikles. Alternative investeringsfond foretaket forvalter skal også avvikles eller overføres til en annen AIF-forvalter.

Tredje ledd annet punktum slår fast at Finanstilsynet også fører tilsyn og kan gi pålegg i avviklingsperioden. Det innebærer blant annet at Finanstilsynet kan be om en avviklingsplan med vilkår for hvordan avviklingen skal skje, herunder fastsette en avviklingsperiode med en endelig frist for når avviklingen skal være fullført og kundeforhold og verdipapirfond senest skal være avviklet. Tilføyingen er en presisering, og innebærer ingen endring av gjeldende rett.

Med *tredje ledd tredje til åttende punktum* innføres det en bestemmelse som i stor grad tilsvarer verdipapirfondloven § 4-2. Bestemmelsen gjelder bare dersom overføringen av forvaltningen skal skje etter varsel om tilbakekall av tillatelsen. Bestemmelsen gir Finanstilsynet myndighet til å stille vilkår som kan sikre at overføringen blir gjort til en AIF-forvalter som har kompetanse, ressurser og erfaring til å forvalte fond med den aktuelle investeringsstrategien. Fristen følger AIMF-direktivet artikkel 10 nr. 2, og innebærer at fondet kan overføres til den angitte AIF-forvalteren dersom Finanstilsynet ikke motsetter seg det innen fristen.

Det vises til punkt 4.6.

Til ny § 9-4 a

Bestemmelsen gjelder oppnevning av administrator for å sikre en forsvarlig avvikling av konsesjonspliktig virksomhet.

Etter *første ledd* er det Finanstilsynet som har myndighet til å oppnevne en administrator. Normalt vil det være tilstrekkelig å oppnevne én administrator. Dersom det er behov for administratorer med ulik kompetanse, eller om oppgavens omfang tilsier det, kan Finanstilsynet oppnevne flere administratorer.

Finanstilsynet skal i utgangspunktet først forsøke å gi pålegg som sikrer en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Om AIF-forvalteren ikke overholder pålegg om gjennomføringen av avviklingen, og det anses nødvendig for å sikre investorenes interesser, kan Finanstilsynet oppnevne administrator til å foreta en ord-

net avvikling av virksomheten tillatelsen gjaldt, jf. *første ledd første punktum*. Har foretaket for eksempel fortsatt med å opprette nye kunde-forhold når Finanstilsynet har pålagt selskapet å avvikle alle kundeforhold, har Finanstilsynet adgang til å oppnevne en administrator dersom det er grunn til å anta at investorene ellers vil lide tap. Det er ikke tilstrekkelig at foretaket har brutt pålegg som ble gitt før forvalteren av det alternative investeringsfondet mistet tillatelsen til å drive virksomheten, eller pålegg som ikke har noe med avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten å gjøre.

Etter *første ledd annet punktum* har Finanstilsynet også en skjønsmessig adgang til å oppnevne en administrator selv om foretaket ikke har brutt et pålegg etter AIF-loven § 9-4 tredje ledd. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse, er det en forutsetning at Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket ikke vil overholde et pålegg om gjennomføringen av avviklingen av den konsesjonspliktige virksomheten. I tillegg skal risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap være betydelig større om oppnevningen må vente til det kan konstateres at et pålegg om avviklingen ikke er overholdt. Oppnevningen skal med andre ord være gjort fordi det er nødvendig for å ivareta investorenes interesser, i tilfeller der det er kritisk at oppnevning av en administrator skjer raskt.

Etter *annet ledd* skal Finanstilsynet fastsette hvilke oppgaver og myndigheter administratoren skal ha.

Ved vurderingen av om det skal oppnevnes en administrator, jf. *første ledd*, og fastsetting av administratorens oppdrag, jf. *annet ledd*, får EØS-rettens proporsjonalitetsprinsipp betydning. Administratorens oppgaver og myndigheter skal ikke være mer vidtrekkende enn nødvendig, og må tilpasses behovet i den enkelte situasjon, slik at det er proporsjonalt med risikoen for at kundenes interesser ikke ivaretas. Er det grunn til å tro at foretaket selv vil kunne foreta en ryddig avvikling av virksomheten dersom enkelte nærmere angitte

avgjørelser krever samtykke fra administratoren, bør administratorens oppgaver begrenses til å gi samtykke. Finanstilsynet skal heller ikke gi administratoren i oppdrag å treffe beslutninger som normalt treffes av styret, dersom det vil være tilstrekkelig at administratoren overtar oppgaver som normalt tilligger daglig leder. En administrator som er oppnevnt for å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten, kan ikke få fullmakter som gjelder annen virksomhet foretaket driver. Driver foretaket annen virksomhet enn den konsesjonspliktige virksomheten den har mistet tillatelsen til å drive, må Finanstilsynet sikre at administratorens oppgaver og myndighet ikke griper inn i denne virksomheten.

Bestemmelsen gjelder uavhengig av om kundene er profesjonelle eller ikke-profesjonelle.

Etter *sjette ledd* kan departementet gi forskrifter om blant annet de nærmere kvalifikasjonskravene til administratoren, utformingen av oppdraget til administratoren eller administratorens rapportering til Finanstilsynet.

Det vises til punkt 4.7.

7.6 Merknader til endring i skatteforvaltningsloven

Til § 3-6

I nytt *fjerde ledd* er det tatt inn hjemler for kommunale pensjonsleverandører til å få utlevert nødvendige lønnsopplysninger som er innrapportert etter skatteforvaltningsloven § 7-2. Tilgang til lønnsopplysninger «til bruk i arbeidet med avtalefestet pensjon i kommunal sektor» gir adgang til å bruke lønnsopplysninger som arbeidsgiver har innrapportert til vilkårsvurderingen for medlemmene av pensjonsordningen. Her vil det være aktuelt å få tilgang til opplysninger om medlemets tidligere inntekt som ledd i vurderingen av om medlemmet oppfyller vilkårene for AFP. I tillegg vil det gi adgang til å få utlevert opplysninger om pensjonsgivende inntekt. Det vises til punkt 2.2.1.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i forsikrings- og finansmarkedslovgivingen (samleproposisjon).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i forsikrings- og finansmarkedslovgivingen (samleproposisjon) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i forsikrings- og finansmarkedslovgivingen (samleproposisjon)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsvirksomhet gjøres følgende endringer:

Nye §§ 4-17 til 4-20 skal lyde:

§ 4-17 Innhenting av opplysninger til bruk for arbeidet med avtalefestet pensjon

Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folke-trygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for pensjonsinnretningens premieberegning, beregning av fremtidig pensjon, vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere. Taushetsplikten etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunale pensjonsinnretninger i den utstrekning det er nødvendig for å fremme oppgaver etter denne bestemmelsen.

Pensjonsinnretningen har rett til å innhente opplysninger fra det felles organet etter lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor § 18, som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere, er oppfylt.

Pensjonsinnretningen har rett til å innhente opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon for arbeidstakere født i 1963 eller senere. Den som pålegges å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

§ 4-18 Innhenting av opplysninger til bruk for beregning av forventede fremtidige pensjonsytelser fra pensjonsordningen

Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folke-

trygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for pensjonsinnretningens beregning av forventede fremtidige pensjonsytelser fra pensjonsordningen for sine medlemmer. Taushetsplikten etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunale pensjonsinnretninger i den utstrekning det er nødvendig for å fremme oppgaver etter denne bestemmelsen.

§ 4-19 Opplysninger i skattemeldingen for arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn

Arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning skal gi opplysning om identifikator på pensjonsinnretningen i skattemeldingen etter skatteforvaltningsloven § 8-6.

§ 4-20 Adgang til å treffe automatiserte avgjørelser

Pensjonsinnretningen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om bruk av automatiserte avgjørelser.

Nåværende §§ 4-17 og 4-18 blir nye §§ 4-21 og 4-22.

§ 7-7 første ledd første punktum skal lyde:

Premien skal beregnes og betales forskuddsvis, med mindre det er avtalt terminvis innbetaling i løpet av forsikringstiden.

§ 7-7 annet ledd oppheves.

II

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 2-8 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

(4) Med hjemstat menes der verdipapirforetaket har sitt forretningskontor.

(5) Med vertsstat menes en annen EØS-stat enn hjemstaten, der et verdipapirforetak har en filial, yter investeringstjenester eller driver investeringsvirksomhet eller der et regulert marked gir fjernmedlemmer eller -deltakere tilgang til handel.

Nåværende fjerde ledd blir nytt sjette ledd.

§ 9-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Tillatelse kan bare gis etter samråd med myndighetene i annen EØS-stat dersom søkeren er:

1. datterforetak av et verdipapirforetak, en markedsoperatør eller en kredittinstitusjon med tillatelse i en annen EØS-stat,
2. datterforetak av et hovedforetak for et annet verdipapirforetak eller en kredittinstitusjon med tillatelse i en annen EØS-stat, eller
3. kontrollert av de samme fysiske eller juridiske personer som kontrollerer et verdipapirforetak eller en kredittinstitusjon med tillatelse i en annen EØS-stat.

§ 9-7 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Når tillatelsen bortfaller eller blir kalt tilbake, skal den konsesjonspliktige virksomheten avvikles. Finanstilsynet fører tilsyn under avviklingsperioden og kan gi pålegg om gjennomføringen av avviklingen.

§ 9-7 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Ny § 9-7 a skal lyde:

§ 9-7 a *Oppnevning av administrator*

(1) Dersom verdipapirforetaket ikke overholder pålegg gitt etter § 9-7 tredje ledd annet punktum, og det anses nødvendig for å ivareta investorenes interesser, kan Finanstilsynet oppnevne en eller flere administratorer til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Det samme gjelder dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket ikke vil overholde et pålegg gitt etter § 9-7 tredje ledd annet punktum, og risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap er betydelig større om oppnevningen må vente. Oppdraget skal gjelde til den konsesjonspliktige virksomheten er avviklet,

eller til Finanstilsynet bringer det til opphør. Administratoren skal ha de nødvendige kvalifikasjonene for å utføre oppdraget og skal ikke ha interessekonflikter.

(2) Administratorens oppgaver og myndighet fastsettes av Finanstilsynet i det enkelte tilfellet og kan omfatte daglig leders og styrets oppgaver. Det kan fastsettes at vedtak i bestemte saker ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller godkjenning fra Finanstilsynet.

(3) Hvis administratoren helt eller delvis skal overta styrets oppgaver og myndighet, skal Finanstilsynet gi melding til Foretaksregisteret om at det er oppnevnt en administrator, og hvem dette er. Meldingen skal også angi hvilke av styrets oppgaver og hvilken myndighet administratoren har overtatt. Meldingen skal kunngjøres av Foretaksregisteret.

(4) Administratoren skal regelmessig gi Finanstilsynet rapport om utførelsen av sitt oppdrag. Administratoren er ikke ansvarlig for skade voldt under utførelsen av oppdraget, med mindre skaden skyldes eget forsett eller grov uaktsomhet.

(5) Kostnadene til administratoren skal dekkes av verdipapirforetaket.

(6) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 9-27 fjerde ledd skal lyde:

(4) Kravene i §§ 10-9 til 10-18, § 10-19, § 10-20 første ledd og § 10-21 gjelder ikke for transaksjoner som inngås mellom deltakerne av den multilaterale handelsfasiliteten, eller mellom fasiliteten og dens deltakere, etter fasilitetens regler og under anvendelse av fasilitetens systemer. Kravene i §§ 10-9 til 10-21 gjelder likevel overfor deltakernes kunder når de på vegne av kundene utfører ordre via den multilaterale handelsfasiliteten.

§ 9-33 fjerde ledd skal lyde:

(4) Kredittinstitusjoner som ønsker å yte tjenester som nevnt i første ledd gjennom tilknyttet agent etablert i annen EØS-stat, skal gi Finanstilsynet melding om dette. Meldingen skal inneholde opplysninger som nevnt i annet ledd. Tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 10-19 sjette ledd skal lyde:

(6) Før utførelse av en kundeordre skal verdipapirforetaket opplyse om foretakets retningslinjer for ordreførelse og innhente kundens samtykke til disse. Verdipapirforetaket skal på en lett-fattelig, tilstrekkelig detaljert og tydelig måte gi kunden informasjon om hvordan ordre blir utført av foretaket.

§ 11-18 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. transparente og ikke-diskresjonære handelsregler og prosedyrer som sørger for rettferdig og ordnet handel, herunder etablering av objektive kriterier for effektiv gjennomføring av ordrer,

§ 11-21 annet ledd skal lyde:

(2) Et regulert marked skal ha systemer som gjør det mulig å bremse ordrestrømmen dersom det er risiko for at kapasiteten i systemet overstiges, herunder systemer som begrenser andelen ikke-utførte ordrer i forhold til transaksjonene som kan gjennomføres i systemet av et medlem.

III

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor gjøres følgende endring:

§ 18 nytt femte ledd skal lyde:

Det felles organet plikter å gi opplysninger som gjør det mulig å vurdere om vilkårene for avtalefestet pensjon for medlemmer i kommunal pensjonsordning født i 1963 eller senere, er oppfylt.

IV

I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond gjøres følgende endringer:

§ 11-5 tredje ledd skal lyde:

(3) Når tillatelsen bortfaller eller blir kalt tilbake, skal den konsesjonspliktige virksomheten avvikes. Finanstilsynet fører tilsyn under avviklingsperioden, og kan gi pålegg om gjennomføringen av avviklingen. Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter om avviklingen.

Ny § 11-5 a skal lyde:

§ 11-5 a Oppnevning av administrator

(1) Dersom forvaltningsselskapet ikke overholder pålegg gitt etter § 11-5 tredje ledd annet punktum, og det anses nødvendig for å ivareta investorenes interesser, kan Finanstilsynet oppnevne en eller flere administratorer til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Det samme gjelder dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket ikke vil overholde et pålegg gitt etter § 11-5 tredje ledd annet punktum, og risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap er betydelig større om oppnevningen må vente. Oppdraget

skal gjelde til den konsesjonspliktige virksomheten er avvirket, eller til Finanstilsynet bringer det til opphør. Administratoren skal ha de nødvendige kvalifikasjonene for å utføre oppdraget og skal ikke ha interessekonflikter.

(2) Administratorens oppgaver og myndighet fastsettes av Finanstilsynet i det enkelte tilfellet og kan omfatte daglig leders og styrets oppgaver. Det kan fastsettes at vedtak i bestemte saker ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller godkjenning fra Finanstilsynet.

(3) Hvis administratoren helt eller delvis skal overta styrets oppgaver og myndighet, skal Finanstilsynet gi melding til Foretaksregisteret om at det er oppnevnt en administrator, og hvem dette er. Meldingen skal også angi hvilke av styrets oppgaver og hvilken myndighet administratoren har overtatt. Meldingen skal kunngjøres av Foretaksregisteret.

(4) Administratoren skal regelmessig gi Finanstilsynet rapport om utførelsen av sitt oppdrag. Administratoren er ikke ansvarlig for skade voldt under utførelsen av oppdraget, med mindre skaden skyldes eget forsett eller grov uaktsomhet.

(5) Kostnadene til administratoren skal dekkes av forvaltningsselskapet.

(6) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

V

I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond gjøres følgende endringer:

§ 9-4 tredje ledd skal lyde:

(3) Når tillatelsen bortfaller eller blir kalt tilbake, skal den konsesjonspliktige virksomheten avvikes. Finanstilsynet fører tilsyn under avviklingsperioden og kan gi pålegg om gjennomføringen av avviklingen. Overføring av forvaltningen til en ny forvalter etter varsel om tilbakekall eller tilbakekall av tillatelsen til å drive forvaltning krever samtykke fra Finanstilsynet. Finanstilsynet kan stille vilkår om gjennomføringstidspunkt og hvordan overføringen skal offentliggjøres. Forvalteren kan iverksette overføringen med mindre Finanstilsynet innen én måned etter å ha mottatt informasjon har motsatt seg overføringen eller fastsatt vilkår for overføringen. Finanstilsynet kan forlenge fristen med inntil én måned dersom særlige omstendigheter ved saken gjør det nødvendig. Finanstilsynet skal underrette forvalteren om fristforlengelsen. Kostnadene til overføringen skal dekkes av forvalteren. Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

Ny § 9-4 a skal lyde:

§ 9-4 a Oppnevning av administrator

(1) Dersom forvalteren ikke overholder pålegg gitt etter § 9-4 tredje ledd annet punktum, og det anses nødvendig for å ivareta investorenes interesser, kan Finanstilsynet oppnevne en eller flere administratorer til å sikre en forsvarlig avvikling av den konsesjonspliktige virksomheten. Det samme gjelder dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at foretaket vil bryte et pålegg gitt etter § 9-4 tredje ledd annet punktum, og risikoen for at kundene vil lide vesentlige tap er betydelig større om oppnevnin-gen må vente. Oppdraget skal gjelde til den konse-sjonspliktige virksomheten er avviklet, eller til Finanstilsynet bringer det til opphør. Administra-toren skal ha de nødvendige kvalifikasjonene for å utføre oppdraget og skal ikke ha interessekonflikter.

(2) Administratorens oppgaver og myndighet fastsettes av Finanstilsynet i det enkelte tilfellet og kan omfatte daglig leders og styrets oppgaver. Det kan fastsettes at vedtak i bestemte saker ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller god-kjennelse fra Finanstilsynet.

(3) Hvis administratoren helt eller delvis skal overta styrets oppgaver og myndighet, skal Finans-tilsynet gi melding til Foretaksregisteret om at det er oppnevnt en administrator, og hvem dette er. Mel-dingen skal også angi hvilke av styrets oppgaver og hvilken myndighet administratoren har overtatt. Meldingen skal kunngjøres av Foretaksregisteret.

(4) Administratoren skal regelmessig gi Finans-tilsynet rapport om utførelsen av sitt oppdrag. Administratoren er ikke ansvarlig for skade voldt under utførelsen av oppdraget, med mindre skaden skyldes eget forsett eller grov uaktsomhet.

(5) Kostnadene til administratoren skal dekkes av forvalteren.

(6) Departementet kan fastsette utfyllende for-skrifter til bestemmelsen her.

VI

I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjø-res følgende endring:

§ 3-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Taushetsplikten etter § 3-1 er ikke til hinder for at pensjonsinnretning gis tilgang til nødvendige lønnsopplysninger som er gitt etter § 7-2 og pensjonsgivende inntekt, til bruk i arbeidet med avtalefestet pensjon i kommunal sektor for arbeids-takere født i 1963 eller senere.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestem-melser skal tre i kraft til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og

serviceorganisasjon – 11/2024

Trykksak
2041 0446